

Plan realizacji materiału języka polskiego w klasie IV OSSP
(plan wynikowy dwustopniowy)

Kształcenie w zakresie podstawowym – 4 godz. tygodniowo (ok. 140 godz.).

W ostatniej kolumnie zasygnalizowano wprowadzenie elementów ścieżek edukacyjnych: MED – edukacja czytelnicza i medialna, F – edukacja filozoficzna, E – edukacja europejska. Teksty oznaczone (A) i pochodzące z antologii *Starożytność–średniowiecze* Romana Mazurkiewicza oraz *Renesans–oświecenie* Estery Lasocińskiej należy traktować jako fakultatywne.

Tematyka i problematyka lekcji	Liczba godzin (orientacyjna)	Lektury i inne teksty kultury (teksty podstawowe i konteksty)	Wymagania z zakresu kształcenia literacko-kulturowego i kształcenia językowego		Ścieżki edukacyjne
			Wymagania na poziom podstawowy Uczeń:	Wymagania dodatkowe na poziom ponadpodstawowy Uczeń:	

STAROŻYTNOŚĆ. GRECJA I RZYM

Wprowadzenie do starożytności	1		<ul style="list-style-type: none"> – krótko przedstawia starożytność jako epokę w kulturze, rozróżniając jej podstawowe okresy (klasyczny, złoty) – przedstawia okres klasyczny jako szczyt rozwoju kultury greckiej – definiuje mit – wymienia najważniejsze osiągnięcia kultury greckiej 	<ul style="list-style-type: none"> – chronologicznie lokalizuje i porządkuje najważniejsze wydarzenia i postacie kultury starożytnej – wyjaśnia antyczną etymologię pojęć: literatura, poezja, epos, dramat 	
-------------------------------	---	--	--	---	--

1. Mit i literatura					
W świecie mitów	3	<p>mito greckie w opracowaniu J. Parandowskiego i innych autorów – fragmenty zamieszczone w podręczniku i inne, przedstawiające: mity genezyjskie, mity o Prometeuszu, Syzyfie, Tezeuszu i toposie labiryntu, królu Edypie, Narcyzie, (A) *o czterech wiekach ludzkości, Orfeuszu i Eurydyce</p> <p>(A) Owidiusz, z <i>Metamorfoz</i>: [Narcyz]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>M. Głowiński, [<i>Mit Prometeusza</i>]</p> <p>(A) J. Campbell, B. Moyers, [<i>Dlaczego mit?</i>]</p> <p>(A) Z. Kubiak, <i>Skarb, który nas jednoczy</i></p> <p>(A) E. Wipszycka,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza (opowiada) wybrane mity – swoimi słowami wyjaśnia pojęcia: mit, topos, *archetyp, sacrum i profanum – omawia różne funkcje mitów (dawniej i dziś) – na podstawie poznanych mitów wskazuje archetypy i toposy ważne dla kultury europejskiej (np. topos labiryntu, wędrówki, Arkadii, archetyp władcy, zdobywcy, wojownika, matki itp.) – uzasadnia, dlaczego każdy Europejczyk powinien znać mity greckie – określa ważne dla starożytnych wartości, które wpisane są w opowieści mityczne – *układa własną opowieść o strukturze mitu – wyjaśnia pochodzące z mitów greckich związki frazeologiczne utrwalone w języku polskim – układa zdania, w których pojawią się w różnych znaczeniach słowa: heros, heroizm, heroiczny – wskazuje rzeczowniki, które pierwotnie funkcjonowały jako nazwy własne, a potem stały się nazwami pospolitymi (np. chaos, narcyz, adonis, nestor) – (A) *przywołuje dzieło Owidiusza, wymieniając antyczne źródła znajomości mitów – (A) *wyjaśnia tytuł <i>Metamorfozy</i> – czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury naukowej – znajduje potrzebne informacje w tekstach naukowych (A) oraz w tekście o strukturze dialogowej (w wywiadzie Moyersa z Campbellem) – na podstawie przeczytanych tekstów buduje 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje poznane mity, analizując ich warstwę symboliczną – interpretuje mitologię grecką jako jedno z podstawowych źródeł kultury europejskiej – przedstawia funkcjonowanie motywów mitologicznych ważnych dla kultury europejskiej (na wybranych przykładach) – wskazuje różne płaszczyzny, na których można odczytywać mity – *we wskazanych mitach (np. o Tezeuszu) wskazuje echa wydarzeń historycznych – wyjaśnia pojęcia: prometeizm, prometejski – znajduje, porządkuje i przetwarza – (A) *interpretuje mit (za Campbellem) jako poszukiwanie i doświadczanie sensu życia – (A) *na podstawie tekstu Wipszyckiej próbuje określić, co było dla starożytnych Greków sferą sacrum – (A) *wyjaśnia, na czym polegała wolność Syzyfa według Camusa – (A) *interpretuje zdanie Camusa, iż Syzyf „jest silniejszy niż jego kamień” 	E

		<p><i>Kłopoty z religią Greków</i></p> <p>(A) *J. Kott, <i>Góra i dół, albo o wieloznaczności Prometeusza</i></p> <p>(A) *A. Camus, <i>Mit Syzyfa</i> (fragm.)</p> <p>(A) *S. Jaworski, <i>Narczyż</i> (fragm.)</p>	<p>definicję mitu</p> <p>– *dzięki literaturze naukowej pogłębia rozumienie warstwy symbolicznej mitów</p> <p>– (A) *na podstawie tekstu Wipszyckiej określa relacje między mitologią i religią</p> <p>– (A) na podstawie tekstów Kubiaka i Wipszyckiej interpretuje greckie wyobrażenia bogów</p> <p>– (A) *na podstawie tekstu Kotta wskazuje symboliczne sensy związane z archetypem góry i dołu</p>		
<p>Wołanie o mit – we współczesnej kulturze masowej (na przykładzie postaci herosa w kinematografii współczesnej) – <u>temat fakultatywny</u></p>	1F	<p><i>Superman</i>, reż. R. Donner</p> <p><i>Batman</i>, reż. T. Burton</p>	<p>– wypowiada się na temat wymienionych filmów, formułuje własne sądy i oceny</p> <p>– charakteryzuje bohaterów, wskazując ich cechy typowe oraz indywidualne</p> <p>– *wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje</p>	<p>– w postaciach bohaterów kultury masowej (Superman, Batman, Spiderman) dostrzega cechy antycznego herosa</p> <p>– *wyjaśnia źródła atrakcyjności tego archetypu dla współczesnej kultury masowej</p> <p>– wypowiada się na temat roli mediów we współczesnej cywilizacji</p>	MED
<p>*Poezja Zbigniewa Herberta, czyli język kultury</p>	*1	<p>*Z. Herbert, <i>Historia Minotaura</i></p>	<p>–*przy pomocy nauczyciela interpretuje utwór Herberta</p> <p>– w czytany tekście wskazuje obecność toposu antycznego; wyjaśnia jego znaczenie</p>	<p>– *samodzielnie interpretuje czytane utwory</p> <p>– *swoimi słowami wyjaśnia na konkretnych przykładach, na czym polega reinterpretacja mitów w poezji Herberta</p> <p>– *wyjaśnia, dlaczego archetypy, mity i toposy greckie (śródziemnomorskie) można nazwać wspólnym językiem kultury europejskiej</p>	
2. Po co Homer?					
<p>Herosi i bogowie, czyli świat poezji Homera. Epos</p>	2	<p>Homer, <i>Iliada</i> (fragm.)</p>	<p>– wie, że epos wywodzi się z tradycji przedliterackiej</p> <p>– wie, kim był Homer; przywołuje legendy</p>	<p>– charakteryzuje narratora eposu, wiążąc go z postaciami starożytnych aoidów; wyjaśnia określenie „aoida”</p>	

antyczny	<p>(A) *Homer, z <i>Odysei</i>: [<i>Bohaterowie dawnego wieku</i>], [<i>Wyspa syren</i>]</p> <p>inne fragmenty <i>Odysei</i> (poznane w gimnazjum)</p> <p>(A) *Wergiliusz, z <i>Eneidy</i>: [<i>Oreż opiewam i męża...</i>], [<i>W grocie Sybilli</i>]</p> <p>*E. Auerbach, [<i>Styl homerycki i styl biblijny</i>]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY przykłady sztuki greckiej (np. reprodukcje malowideł na wazach zamieszczone w podręczniku)</p> <p>(A) *Arystoteles, z <i>Poetyki</i>: [<i>Jedność akcji w epepei</i>], [<i>Strukturalne składniki epepei. Technika epicka</i>]</p> <p>(A) *Horacy, <i>List do</i></p>	<p>związane z jego postacią</p> <p>– lokalizuje w historii wydarzenia opisane w <i>Iliadzie</i> i przypuszczalny czas powstania eposów</p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragment <i>Iliady</i> Homera (głośno, z właściwą dykcją i intonacją)</p> <p>– streszcza przebieg wydarzeń przedstawionych w przeczytanych fragmentach (przebieg pojedynku Achillesa z Hektorem (A) i inne)</p> <p>– określa tematykę <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i>, wymienia główne wydarzenia i bohaterów</p> <p>– krótko opowiada najważniejsze mity greckie związane z przyczynami i przebiegiem wojny trojańskiej</p> <p>– wskazuje związek starożytnej eschatologii z motywami decyzji i czynów bohaterów</p> <p>– *wskazuje przykłady toposów obecnych w dziełach Homera (np. topos wędrowni)</p> <p>– swoimi słowami krótko wyjaśnia pojęcia: heros, epos starożytny, inwokacja, patos</p> <p>– na podstawie fragmentu <i>Iliady</i> wskazuje główne cechy eposu starożytnego: patos, podniosłość stylu, dwupłaszczyznowość świata przedstawionego</p> <p>– wskazuje inwokację i określa jej rolę w utworze</p> <p>– na podstawie fragmentu <i>Iliady</i> charakteryzuje narratora eposu</p> <p>– w czytanim fragmencie wskazuje główne cechy stylu Homerowego: słownictwo charakterystyczne dla stylu podniosłego, porównania homeryckie, stałe epitety (np. skrzydlate słowa, Hektor – pasterz zastępów, Zeus Egidodzierzca itp.)</p> <p>– *określa cechy epickiego wiersza</p>	<p>– przedstawia problemy uczonych związane z postacią Homera</p> <p>– *samodzielnie znajduje informacje o badaniach archeologicznych związanych z czasami Homera i okresem „heroicznym” starożytnej Grecji</p> <p>– wyjaśnia etymologię pojęcia „patos”</p> <p>– przywołuje mity opowiadające o bogach i herosach występujących w czytanim fragmencie <i>Iliady</i></p> <p>– charakteryzuje postacie bogów greckich związanych ze stronami walczącymi w wojnie trojańskiej</p> <p>– wyjaśnia pojęcie „eschatologia”</p> <p>– charakteryzuje epos starożytny jako gatunek literacki</p> <p>– analizuje fragment <i>Iliady</i>, wskazując cechy stylu Homerowego</p> <p>– wie, do jakich tematów pasuje styl epicki</p> <p>– *charakteryzuje styl Homerowy w pogłębiony sposób, z odwołaniem do tekstu (np. brak „drugiego planu” wydarzeń)</p> <p>– *wyjaśnia, czym było zjawisko iloczasu, stanowiące podstawę wiersza starożytnego</p> <p>– *wyjaśnia, czym były stopy metryczne (w związku z heksametrem)</p> <p>– wyjaśnia pojęcie „heksametr” (i jego etymologię)</p> <p>– *buduje kilkudzaniową wypowiedź na wskazany temat utrzymaną w stylu podniosłym</p> <p>– tworzy porównanie homeryckie</p> <p>– wyjaśnia znaczenie i budowę wyrazów typu: bogumiły, Egidodzierzca, Pelida</p> <p>– wskazuje środki stylistyczne właściwe dla</p>	
----------	--	---	--	--

		<i>Pizonów</i> (fragm.)	<p>homeryckiego (np. brak rymów, regularne rozłożenie akcentów, heksametr)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wie, że poezja grecka (i rzymska) związana była ze zjawiskiem iloczasu – charakteryzuje akcent wyrazowy i zdaniowy w języku polskim; wskazuje wyjątki i poprawnie akcentuje wskazane wyrazy z akcentem innym niż na drugą sylabę od końca wyrazu – formułuje zdania wykazujące różne znaczenia słowa „akcent” – omawia dzieła sztuki związane z treścią <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> (np. zamieszczone w podręczniku malowidła na wazach greckich) – wnioskuje o życiu i wartościach ważnych dla starożytnych Greków na podstawie malowideł na wazach i fragmentów <i>Iliady</i> – (A) *wymienia cechy epepei, na które zwrócił uwagę Arystoteles – (A) *wyjaśnia, czym były starożytne poetyki 	<p>inwokacji</p> <ul style="list-style-type: none"> – (A) poznane cechy eposu odnajduje we fragmencie <i>Eneidy</i> (np. obecność inwokacji i jej funkcję; dwupłaszczyznowość świata przedstawionego) – (A) na podstawie porównania <i>Eneidy</i> z <i>Odyseją</i> i <i>Iliadą</i> określa, na czym polegała ciągłość tradycji świata antycznego – na podstawie ilustracji zamieszczonych w podręczniku wskazuje związki sztuki starogreckiej z eposem Homera (np. przedstawianie tego, co stworzone ręką ludzką, wytworów rzemiosła) – z różnych źródeł (książki, albumy, internet) zbiera informacje na temat sztuki greckiej, selekcjonuje je i przetwarza – (A) wyjaśnia pojęcia: naśladownictwo (<i>mimesis</i>), sztuka naśladowcza (mimetyczna) – (A) *określa, jak starożytni pojmowali sztukę i jaką rolę przypisywali artyście 	MED
Narodziny moralności: ideał etyczny i estetyczny	1	<p>M. Ossowska, [<i>Starogrecki ideał rycerski</i>]</p> <p>(A) *Homer, z <i>Odysei</i>: [<i>Bohaterowie dawnego wieku</i>]</p> <p>(A) *A. Krokiewicz, [<i>Moralność Homera</i>]</p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta ze zrozumieniem tekst Ossowskiej – szerzej charakteryzuje postacie Achillesa i Hektora (na podstawie fragmentu <i>Iliady</i> i w kontekście całego utworu) – *na podstawie <i>Iliady</i> i tekstu Ossowskiej charakteryzuje starogrecki ideał rycerza-herosa (jako harmonijne połączenie cech moralnych i fizycznych: piękna ciała i duszy) – formułuje podstawowe pytania filozoficzne – przedstawia narodziny filozofii i jej pierwsze koncepcje w starożytnej Grecji – wymienia dyscypliny filozoficzne: etyka, estetyka – wyjaśnia swoimi słowami pojęcia: etyczny, estetyczny 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postępowanie herosów i bogów opisane w <i>Iliadzie</i> (w kontekście epoki oraz ze współczesnego punktu widzenia) – *wyjaśnia pojęcie <i>kalós kagathós</i> – podaje przykłady bohaterów <i>Iliady</i> świadczące o greckim umiłowaniu piękna (Helena) – na podstawie tekstu Ossowskiej wnioskuje o greckim ideale urody męskiej – wskazuje przykłady rozdzielania kategorii etycznych i estetycznych w kulturze europejskiej (Quasimodo, Piękna i Bestia itp.) – *buduje dłuższą wypowiedź na temat wartości ideałów starożytnych dla współczesnego człowieka; uzasadnia swoje 	F

			<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady ujednolicania (w życiu i w sztuce, a także w kulturze masowej) kryteriów etycznych i estetycznych – (A) wskazuje wartości ważne dla starożytnych, wykorzystując fragmenty <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> – zabiera głos w dyskusji na temat: Czy starożytne ideały mogą być cenne dla współczesnego człowieka? – (A) *analizuje motywy decyzji Achillesa, który wydał Priamowi ciało Hektora 	<ul style="list-style-type: none"> sądy, odwołując się do różnych tekstów kultury – (A) wyjaśnia, dlaczego eposy Homera można uważać za obraz narodzin moralności 	
*Filozoficzno-refleksyjny charakter poezji Wisławy Szymborskiej	*1	*W. Szymborska, <i>Spis ludności</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta ze zrozumieniem, wyraziście wiersz Szymborskiej – *przy pomocy nauczyciela interpretuje utwór, zwracając uwagę na obecne w nim topoty antyczne (miasto, poeta) – *wyjaśnia tytuł wiersza – *wskazuje i interpretuje metafory określające stosunek poetki do historii 	<ul style="list-style-type: none"> – *dostrzega wartości stylistyczne środków językowych (zwł. słownikowych, słowotwórczych i frazeologicznych) występujących w wierszu Szymborskiej – na podstawie wiersza określa funkcję motywów antycznych w poezji współczesnej 	
3. Tragedia i tragizm					
Obraz ludzkiego losu, czyli tragizm w dramacie antycznym. Budowa tragedii antycznej	4	<p>Sofokles, <i>Król Edyp</i> (utwór czytany w całości)</p> <p>Sofokles, <i>Antygona</i> – przypomnienie (utwór poznany w gimnazjum)</p> <p>(A) W. Tatarkiewicz, <i>Tragedia</i></p> <p>Arystoteles, <i>Poetyka</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Arystoteles, z</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg wydarzeń ukazanych w przeczytanej tragedii (streszcza utwór) – wyjaśnia, na czym polega tragizm sytuacji bohaterów – wskazuje motywy decyzji bohaterów, wypowiada swoje oceny i opinie na temat etycznej strony ich wyborów – zabiera głos w klasowej dyskusji stanowiącej rodzaj sądu literackiego nad bohaterami – pisze wypracowanie zawierające przemyślenia i wnioski z dyskusji – w swoich wypowiedziach poprawnie używa określeń: wina tragiczna (hamartia), konflikt tragiczny, wybór tragiczny – określa, jaką rolę w antycznej wizji ludzkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – określa wartości, których bronią bohaterowie tragedii – odwołując się do różnych utworów, wyjaśnia, na czym polegał konflikt tragiczny oraz wina tragiczna (hamartia) – aktywnie uczestniczy w debacie klasowej, przestrzegając zasad kultury dyskusji – komponuje dłuższą pracę pisemną (w przemyślanej formie dostosowanej do tematu), w której uzasadnia swoje stanowisko w sprawie wyborów podjętych przez bohaterów – *rozważa, czy któreś ze współczesnych spektakli teatralnych lub obrazów filmowych wywołują u widza przeżycie <i>katharsis</i> 	MED

		<p><i>Poetyki: [Zasady tragiczności. Wybór bohatera tragicznego i charakter akcji „tragicznej”]</i></p> <p>wybitne realizacje tragedii antycznych na scenie lub na ekranie (wskazane obejrzenie jednej z nich)</p> <p>(A) A. Gorzkowski, <i>O tragedii greckiej – tragicznie, czyli jak o antyku pisać nie wolno</i> (fragm.)</p>	<p>losu odgrywało fatum (Mojry, przeznaczenie)</p> <p>– swoimi słowami wyjaśnia, na czym polegała antyczna koncepcja tragizmu,</p> <p>– interpretuje szczegółowo fragmenty tragedii (m.in. fragment zamieszczony w podręczniku)</p> <p>– (A) *na podstawie fragmentów <i>Poetyki</i> Arystotelesa opisuje starożytną koncepcję sztuki</p> <p>– swoimi słowami wyjaśnia pojęcia: <i>mimesis</i>, <i>katharsis</i></p> <p>– podaje synonimy wyrazów: tragiczny, dramatyczny i wyrazy do nich bliskoznaczne</p> <p>– głośno i wyraziście czyta fragmenty dramatu</p> <p>– *projektuje wystawienie dramatu antycznego (lub jego fragmentu)</p> <p>– na przykładzie czytanego dramatu przedstawia budowę tragedii antycznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa rolę chóru • wyjaśnia, na czym polegały trzy jedności • wymienia inne zasady rządzące budową tragedii antycznej (np. niepokazywanie scen drastycznych, maksimum trzech aktorów na scenie itp.) 	<p>– (A) *na podstawie czytanych fragmentów <i>Poetyki</i> przedstawia poglądy Arystotelesa na istotę tragiczności, sposoby wyboru bohatera i charakter akcji tragicznej</p> <p>– *wspólnie z koleżankami i kolegami przygotowuje inscenizację fragmentu dramatu</p> <p>– w związku z inscenizacją (fragmentu) dramatu poznaje podstawowe elementy warsztatu reżysera teatralnego</p> <p>– opisując budowę tragedii, używa określeń: epejsodion, stasimon, prolog, parodos, eksodos, epilogos, katastrofa itp.</p> <p>– swoimi słowami wyjaśnia wymienione pojęcia</p> <p>– (A) czyta tekst naukowy w celu pogłębienia interpretacji tragedii antycznej i losu jej bohaterów (np. <i>Króla Edypa</i>)</p>	
*Tragizm ludzkiego losu ukazany w sztuce	*1	*E. Bryll, <i>Rekonstrukcja chóru Sofoklesowego</i>	<p>– *wyjaśnia, jak należy rozumieć tytuł wiersza</p> <p>– *tworzy hipotezy interpretacyjne, odwołując się do tragedii, do których nawiązuje utwór</p> <p>– *wyjaśnia, na czym, zdaniem współczesnego poety, polega tragizm ludzkiego losu</p>	<p>– *dostrzega wartości stylistyczne środków językowych (zwł. słownikowych i frazeologicznych) w wierszu współczesnym</p> <p>– *porównuje antyczne i współczesne rozumienie tragizmu ludzkiego losu</p>	
Teatr w starożytnej Grecji	1	<p>(A) K. Kumaniecki, <i>[Tragedia attycka]</i></p> <p>(A) J. de Romilly, <i>Tragedia grecka</i> (fragm.)</p>	<p>– przedstawia genezę dramatu antycznego, wywodząc ją od świąt ku czci Dionizosa</p> <p>– posługując się rysunkiem (zdjęciem), opowiada o wyglądzie i funkcji amfiteatru greckiego</p> <p>– wymienia najważniejszych twórców tragedii greckiej</p>	<p>– potrafi samodzielnie zebrać i wyselekcjonować przydatne informacje z encyklopedii, leksykonów, internetu itp.</p> <p>– posługując się samodzielnie znalezionymi materiałami, wygłasza referat na temat genezy i znaczenia teatru w starożytnej Grecji</p> <p>– wskazuje cechy greckiego klasycyzmu na</p>	MED

		<p>sztuka grecka okresu klasycznego i porządku architektoniczne</p> <p>Praksyteles, Hermes z małym Dionizosem</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystując wskazówki z podręcznika, opisuje rzeźbę Praksytelesa – *swoimi słowami wyjaśnia określenia: sztuka apollińska, sztuka dionizyjska – *na podstawie wskazanych zabytków (rzeźby, budowle) przedstawia główne cechy sztuki greckiej okresu klasycznego – gromadzi wywodzące się od nazw greckich słownictwo związane z teatrem i tragedią 	<p>przykładzie rzeźby Praksytelesa</p> <ul style="list-style-type: none"> – *przygotowuje prezentację multimedialną (np. w programie PowerPoint) np. na temat historii dramatu greckiego, teatru w Atenach w okresie klasycznym, agonów teatralnych – (A) we fragmentach rozpraw naukowych z zakresu historii kultury znajduje informacje o genezie i rozwoju teatru w starożytnej Grecji – wskazuje ślady starożytności (nazwy własne, nazwy pospolite, frazeologizmy) zachowane we współczesnym języku 	
4. Miłośnicy mądrości – filozofowie					
<p>Miłośnicy mądrości – wielcy filozofowie świata starożytnego</p>	<p>2 + *1</p>	<p>Platon, [<i>Niewolnicy w jaskini</i>]</p> <p>(A) Platon, z <i>Uczty: [O miłości]</i></p> <p>(A) *A. Sikora, [<i>Jak wyzwolić się z kajdan i wyjść z pieczary</i>]</p> <p>(A) Arystoteles, z <i>Etyki wielkiej: [O doskonałości i cnocie]</i>, z <i>Etyki nikomachejskiej: [O szczęściu]</i></p> <p>(A) *R.C. Solomon, K.M. Higgins, <i>Filozof nad filozofami: Arystoteles</i></p> <p>(A) *Epikur, [<i>Z listu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – wie, co jest przedmiotem filozofii i jakie są główne dyscypliny filozoficzne – stawia podstawowe pytania filozoficzne – wyjaśnia, kim byli: Tales, Demokryt, Pitagoras, Sokrates, Platon, Arystoteles, Diogenes, Epikur, Seneka i Marek Aureliusz – redaguje noty biograficzne omawianych filozofów greckich, krótko charakteryzuje najważniejsze założenia ich filozofii (na podstawie podręcznika) – wyjaśnia, jak postrzegali zasadę świata filozofowie przyrody – określa cele, jakie stawiała przed sobą filozofia człowieka – *wie, kim byli sofisci – prezentuje główne szkoły filozoficzne starożytnej Grecji i Rzymu, wskazując ich najważniejsze poglądy (na podstawie podręcznika) – wygłasza krótkie referaty, wykorzystując wiadomości z gimnazjum oraz nowe – z podręcznika i innych źródeł – w swoich wypowiedziach poprawnie używa 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje wybrane ważne problemy filozoficzne – szerzej przedstawia szkoły filozoficzne starożytnej Grecji i Rzymu – na przykładzie Sokratesa, Platona i stoików ukazuje różne sposoby pojmowania filozofii – *wskazuje zbieżne i przeciwstawne poglądy różnych szkół filozoficznych starożytnej Grecji – swoimi słowami wyjaśnia metaforę jaskini Platona – na podstawie tekstu Marka Aureliusza charakteryzuje postawę stoicką (postawę mędrca wobec świata, śmierci itd.) i ją ocenia – (A) *szerzej przedstawia założenia epikureizmu (poglądy na sposoby osiągnięcia szczęścia, stosunek do śmierci itd.) – (A) wyjaśnia, dlaczego Arystoteles został nazwany „filozofem nad filozofami” – *przycza znane sentencje starożytnych filozofów – *zna wybrane anegdoty związane z postaciami starożytnych filozofów 	<p>F</p>

		<p><i>do Menojkeusa]</i></p> <p>Marek Aureliusz, <i>Rozmyślenia</i> (fragm.)</p> <p>(A) *A. Sikora, [<i>O myśli stoików</i>]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: Rafael, <i>Szkoła ateńska</i> J.L. David, <i>Śmierć Sokratesa</i></p>	<p>terminów: platonicy, idealizm platoński, stoicy, epikurejczycy, *sofiści, *cynicy, *sceptycy (oraz wyrazów pokrewnych)</p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragmenty dzieł Platona i Marka Aureliusza, (A) a także Arystotelesa i Epikura</p> <p>– dostrzega problemy filozoficzne zawarte w tekstach Platona i Marka Aureliusza (A) oraz innych filozofów</p> <p>– (A) znajduje potrzebne informacje w tekstach naukowych</p>	<p>– *wyjaśnia, dlaczego uważa się, iż filozofię człowieka zapoczątkowali sofiści</p> <p>– *wie, dlaczego sofistów nie uznawano za filozofów</p> <p>– *określa znaczenie dialogu (dyskusji) w dochodzeniu do wiedzy i prawdy</p> <p>– interpretuje obrazy Rafaela i Davida, wykorzystując m.in. zdobyte informacje na temat filozofów</p> <p>– podaje kilka znanych sentencji starożytnych filozofów, *wskazuje ich autorów</p>	
5. Horacy i liryka starożytna					
Arkadia w cieniu śmierci, czyli poezja Horacego	2	<p>Horacy, <i>Do Leukonoe, Do Deliusza, Wybudowałem pomnik</i></p> <p>(A) Horacy, z <i>Pieśni: [Do Licyniusza]</i></p> <p>J. Krókowski, [<i>Horacjańska refleksja nad życiem</i>]</p> <p>(A) *Z. Kubiak, [<i>Tu Horacy pisał pieśni...</i>]</p> <p>(A) *A. Wójcik, [<i>Horacjańskie rozumienie cnoty</i>]</p>	<p>– charakteryzuje pieśń jako gatunek poezji starożytnej</p> <p>– wskazuje związki między filozofią a sztuką (literaturą)</p> <p>– swoimi słowami przedstawia filozoficzną problematykę czytanych wierszy</p> <p>– wskazuje elementy stoicyzmu i epikureizmu w poezji Horacego</p> <p>– *rozważa, na czym polegają uniwersalne wartości utworów Horacego</p> <p>– wyjaśnia, o jakim pomniku pisze Horacy w swej pieśni</p> <p>– *na przykładzie różnic w tłumaczeniach utworów Horacego wskazuje trudności związane z tłumaczeniem tekstów obcojęzycznych</p> <p>– czyta ze zrozumieniem teksty naukowe na temat poezji Horacego</p> <p>– (A) *podaje informacje biograficzne jako kontekst postawy stoickiej i epikurejskiej</p>	<p>– czyta ze zrozumieniem pieśni Horacego (głośno, wyraziście, z właściwą dykcją i intonacją)</p> <p>– podaje niektóre słynne horacjańskie sentencje i wyjaśnia ich znaczenie</p> <p>– *wyjaśnia określenie <i>traduttore traditore</i>, podając przykłady różnych przekładów poezji obcojęzycznej</p> <p>– krótko streszcza poglądy Horacego na sztukę</p> <p>– na podstawie pieśni <i>Wybudowałem pomnik</i> określa, jaka była w starożytności klasycznej pozycja artysty</p> <p>– charakteryzuje postawę artystyczną określaną mianem klasycyzmu</p> <p>– *w swoich wypowiedziach przytacza niektóre słynne sentencje horacjańskie</p> <p>– przedstawia sposób pojmowania filozofii przez epikurejczyków i stoików</p> <p>– (A) *interpretuje pojęcia cnoty i złotego</p>	F

			odzwierciedlonej w pieśniach Horacego – (A) wyjaśnia znaczenie i źródło pojęć: mecenas, mecenat	środka oraz ich znaczenie dla filozofii zawartej w pieśniach Horacego	
Liryka starożytna i jej miejsce w kulturze	1	informacje z podręcznika o poetach starożytnych: Tyrteuszu, Safonie, Anakreontcie, Symonidesie, Teokrycie, Wergiliuszu, Owidiuszu (A) Safona, [Pożegnanie uczennicy] (A) Symonides, <i>Nie mów nigdy, człowiecze...</i> (A) Anakreont, <i>Przynieś nam tu czarę, chłopcze..., Znów purpurową mnie piłką...</i> (A) epigramaty z <i>Antologii Palatyńskiej</i>	– krótko przedstawia postacie najważniejszych poetów starożytności – charakteryzuje lirykę jako rodzaj literacki, wskazując jej podstawowe wyznaczniki – podaje przykłady różnych gatunków lirycznych – wyjaśnia pierwotne znaczenie pojęcia „liryka” – wyjaśnia terminy: poezja tyrtejska, elegia, *strofa saficka, hymn, epigramat, epitafium, anakreontyk, wiersz biesiadny, erotyk, sielanka (idylla, *bukolika) – wyjaśnia, czym jest topos Arkadii i jakie jest jego pochodzenie – (A) na podstawie czytanych wierszy określa tematykę, nastrój i charakter liryki starożytnej – (A) w czytanych utworach odnajduje echa poglądów filozoficznych (np. na istotę szczęścia człowieka) – podaje synonimy wyrazów: liryczny, klasyczny	– zna grecką etymologię niektórych słów występujących w języku polskim, np.: liryka, strofa saficka, poezja tyrtejska, idylla, bukolika itp. – w znanych utworach literackich (i dziełach malarskich) z różnych epok wskazuje topos Arkadii – podaje przykłady znanych sobie utworów (z różnych epok), które można określić mianem tyrtejskich – (A) określa miejsce liryki wśród innych rodzajów literackich (epiki i dramatu) w literaturze starożytnej	
Związki frazeologiczne	1		– wyjaśnia, czym jest frazeologizm – rozpoznaje frazeologizmy (w tekście) – rozróżnia i rozpoznaje rodzaje frazeologizmów (frazy, zwroty, idiomy, wyrażenia rzeczownikowe)	– podaje większy zasób frazeologizmów (niż na poziom podstawowy) – wskazuje źródła podanych frazeologizmów – wyjaśnia, czym są internacjonalizmy	

			<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze źródła frazeologizmów (mity greckie, Biblia, literatura) – podaje i wyjaśnia znane frazeologizmy wywodzące się z mitologii i Biblii 		
STAROŻYTNOŚĆ. ŚWIAT BIBLI					
1. Księga ksiąg – opowieści o początku i końcu					
Biblia – księga nad księgami	1	<p>Biblia – wiadomości ogólne</p> <p>Z. Herbert, <i>Książka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – podaje podstawowe wiadomości na temat Biblii (pochodzenie, budowa, Stary i Nowy Testament, księgi biblijne, gatunki biblijne, języki Biblii, Pięcioksiąg Mojżeszowy, rozdziały i wersety) – poprawnie używa pojęć: politeizm, monoteizm – wyjaśnia, na czym polega religijna i kulturowa rola Biblii – wymienia sposoby odczytywania Biblii (jako księgi świętej, jako dzieła zawierającego sens moralny, jako tekstu kultury) – wskazuje najważniejsze cechy stylu biblijnego i odnosi je do czytanego tekstu – odczytuje wiersz Herberta jako wykładnię znaczenia Biblii w życiu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje powiązania Biblii z historią Izraela – podaje przykładowe przejawy tradycji biblijnej w literaturze i sztuce różnych epok – wyjaśnia pochodzenie i znaczenie etymologiczne nazwy Biblia – podaje przykłady odczytania fragmentów biblijnych na poziomie dosłownym (literalnym) i parabolicznym – opisuje styl biblijny, wskazując charakterystyczne środki stylistyczne – wyjaśnia, na czym polega obrazowość stylu biblijnego – interpretuje wiersz Herberta 	
Biblijne opowieści o początku...	1 + *1	<p>z Księgi Rodzaju: [Stworzenie świata i człowieka], [Grzech pierworodny i wygnanie z raju]</p> <p>A. Świderkówna, [Hymn o początku]</p> <p>(A) *J. Campbell, B.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada (streszcza) wskazane opowieści biblijne – odczytuje biblijny opis stworzenia świata jako hymn na cześć Wszechmogącego – *wskazuje stylistyczne i kompozycyjne wykładniki rytmiczności opisu stworzenia świata – charakteryzuje obraz Boga, człowieka i świata w Księdze Rodzaju – podejmuje próbę odczytania wybranych 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje biblijną i mitologiczną (grecką) opowieść o początku świata (A) oraz inne mity genezyjskie różnych ludów – w kontekście Księgi Rodzaju określa wagę Słowa – *porównuje obraz Boga wyłaniający się z ksiąg Starego Testamentu (sprawiedliwy Jahwe) i Nowego Testamentu (chrześcijański Bóg miłości) – analizuje sytuację człowieka, który się 	

		<p>Moyers, [<i>Mity stworzenia</i>]</p> <p>(A) *K. Bukowski, [<i>Biblijny opis stworzenia</i>]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: Masaccio, <i>Wygnanie z raju</i> S. Wyspiański, <i>Stań się!</i></p>	<p>elementów symbolicznych (np. symboliki liczb)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest topos raju oraz topos <i>homo viator</i>, *podaje przykłady ich funkcjonowania w różnych epokach – czyta ze zrozumieniem fragment książki Świderkówny (A) oraz fragmenty rozpraw naukowych – (A) odwołując się do literatury naukowej, odczytuje znaczenia uniwersalne zawarte w poetyckim opisie stworzenia świata – na podstawie wskazówek nauczyciela interpretuje dzieła sztuki inspirowane Biblią – na przykładach dzieł malarskich wskazuje różne sposoby ukazania motywów biblijnych (np. wygnania z raju) 	<p>zdecydował na złamanie zakazu Boga</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje różne sposoby odczytania opowieści o grzechu pierworodnym i wygnaniu z raju – *odwołując się do wybranych przykładów, przedstawia znaczenie toposu raju oraz toposu <i>homo viator</i> w sztuce europejskiej – *porównuje topos raju z mitem arkadyjskim – (A) *wyjaśnia, dlaczego biblijny opis stworzenia świata trzeba czytać jak poemat, a nie jak kronikę czy tekst naukowy – *opisuje pochodzenie nazwy Księga Rodzaju 	
...i końcu naszego świata	1	<p>Apokalipsa św. Jana (fragm.)</p> <p>(A) A. Świderkówna, <i>Apokalipsa</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY grafika: A. Dürer, <i>Czterej jeźdźcy Apokalipsy</i></p> <p>Cz. Miłosz, <i>Piosenka o końcu świata</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie słowa „apokalipsa” (objawienie, odsłonięcie) – podaje podstawowe informacje na temat Apokalipsy św. Jana – opowiada, jakie wydarzenia, według Apokalipsy św. Jana, nastąpią przy końcu świata – wymienia najważniejsze symbole Apokalipsy i podaje ich znaczenia (np. Baranek, siedem pieczęci, czterej jeźdźcy, Bestia, Babilon) – wskazuje najważniejsze cechy stylu Apokalipsy św. Jana (wizyjność, symboliczność, hiperbolizacja) – charakteryzuje składnię Apokalipsy św. Jana – opisuje apokalipsę jako biblijny gatunek literacki – przy pomocy nauczyciela interpretuje wiersz współczesny, określając jego zasadę kompozycyjną – w czytym utworze wskazuje nawiązania do 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wizję końca świata zawartą w Apokalipsie św. Jana – analizuje styl Apokalipsy św. Jana, wskazując jego charakterystyczne cechy (ilustruje je cytatami) – interpretuje różne symbole Apokalipsy – wskazuje nawiązania do Apokalipsy w utworach literackich i dziełach sztuki z różnych epok, *a następnie je interpretuje – (A) wyjaśnia, dlaczego dla chrześcijan Apokalipsa jest księgą nadziei – (A) *porównuje apokalipsy i proroctwa, wskazując podobieństwa i różnice między nimi – w pogłębiony sposób interpretuje utwór Miłosza – podaje najważniejsze informacje o autorze wiersza 	

			Apokalipsy – określa styl i nastrój wiersza		
2. Człowiek i Bóg					
Wielka próba Abrahama	1	z Księgi Rodzaju: [Próba Abrahama] E. Auerbach, [Styl homerycki i styl biblijny] (A) *E. Auerbach, [Homer i Biblia] PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: Rembrandt, <i>Ofiara Abrahama</i>	– krótko opowiada historię ofiary Abrahama – wyjaśnia, na czym polega uniwersalne przesłanie czytanej opowieści – odczytuje historię Abrahama jako obraz relacji między człowiekiem a Bogiem – na podstawie fragmentu Księgi Rodzaju wskazuje cechy stylu biblijnego (np. wizyjność, symboliczność, hiperbolizacja, paralelizmy składniowe, powtórzenia)	– w pogłębiony sposób interpretuje historię Abrahama, odczytując jej warstwę symboliczną – na podstawie fragmentu książki Auerbacha wskazuje podstawowe różnice między stylem biblijnym i stylem homeryckim – wyjaśnia, na czym polega symboliczność stylu biblijnego, odwołując się do konkretnych przykładów – (A) *na podstawie tekstu Auerbacha wyjaśnia, jak należy czytać Homera (piękna fikcja), a jak księgi biblijne (prawda biblijna: nauka i obietnica) – interpretuje obraz Rembrandta, określając ukazane na nim przeżycia ludzkie i sposób ich przedstawienia	

<p>Biblia w naszej kulturze</p>	<p>1</p>	<p>fragmenty Biblii odnoszące się do wybranych postaci i pojęć, np.: Józef, Jakub, wieża Babel, świątynia Salomona, Jerozolima, Kain i Abel, Salomon, Dawid, Dekalog, Sodoma i Gomora, Kohelet (i motyw <i>vanitas</i>)</p> <p>(A) *T. Żychiewicz, <i>Ofiara Abrahama</i></p> <p>(A) *A. Kamieńska, [<i>Kohelet, czyli prorok wątpienia</i>]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY motywy biblijne w kulturze, np.: W. Szymborska, <i>Na wieży Babel</i></p> <p>malarstwo: P. Bruegel, <i>Wieża Babel</i></p>	<p>– opowiada (streszcza) wskazane przez nauczyciela opowieści biblijne</p> <p>– lokalizuje najważniejsze postacie, motywy i obrazy biblijne (np. walka Jakuba z aniołem, Arka Noego, Dziesięcioro Przykazań, Józef, Mojżesz, walka Dawida z Goliatem, świątynia Salomona, niewola babilońska, motyw <i>vanitas</i>)</p> <p>– uzasadnia, dlaczego każdy Europejczyk (niezależnie od światopoglądu) powinien poznać Biblię</p> <p>– interpretuje opowieści biblijne, odczytując ich znaczenie paraboliczne (symboliczne) w kontekście całej Biblii</p> <p>– (A) czyta ze zrozumieniem teksty naukowe pogłębiające interpretację niektórych postaci, motywów i obrazów biblijnych</p> <p>– (A) *odczytuje Księgę Koheleta jako zapis dramatu człowieka szukającego i wątpiącego („mądrość w stanie niepokoju” i „odwaga wątpienia”)</p> <p>– komentuje obecność motywów biblijnych w dziełach pochodzących z różnych epok (np. w malarstwie lub w poezji współczesnej)</p> <p>– wskazuje przykłady funkcjonowania toposów biblijnych w kulturze (np. wieża Babel)</p> <p>– w swoich wypowiedziach używa poprawnie pojęć: archetyp, topos</p> <p>– wskazuje wywodzące się z Biblii związki frazeologiczne obecne w naszym języku, wyjaśnia ich przenośne znaczenie</p> <p>– poprawnie używa biblizmów w zdaniach</p>	<p>– interpretuje wskazane opowieści biblijne, wskazując ich uniwersalną wartość moralistyczną i symbolikę</p> <p>– uzasadnia fragmentaryczność opowieści biblijnych</p> <p>– wskazuje kulturowy kontekst motywów biblijnych (symbole Izraela wymienione w podręczniku)</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega kulturotwórcza rola Biblii</p> <p>– interpretuje Biblię jako jedno z podstawowych źródeł duchowości oraz ładu moralnego cywilizacji europejskiej</p> <p>– na wybranych przykładach przedstawia i komentuje symboliczny charakter postaci oraz pojęć biblijnych</p> <p>– (A) *na przykładach wyjaśnia, czym jest sens typiczny postaci i obrazów biblijnych (np. ofiara Abrahama, Izaak – Chrystus)</p> <p>– podejmuje samodzielną próbę zinterpretowania wiersza Szymborskiej</p> <p>– poszukuje własnej odpowiedzi na pytanie, dlaczego twórcy różnych epok sięgają do postaci i motywów biblijnych</p>	<p>E</p>
---------------------------------	----------	--	---	--	----------

Modlitwa wieków	1 + *1	<p>Księga Psalmów (wybrane psalmy w różnych tłumaczeniach)</p> <p>(A) *J. Sadzik, [<i>Wiara w Psalmach</i>]</p> <p>*K.K. Baczyński, <i>Psalm 2. o krzyżu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakim gatunkiem jest psalm biblijny – podaje podstawowe wiadomości o Księdze Psalmów (m.in. na temat jej autorstwa) – wymienia podstawowe rodzaje psalmów – rozpoznaje rodzaj wskazanego psalmu – interpretuje psalmy biblijne jako uniwersalną opowieść o relacjach między człowiekiem a Bogiem – odwołując się do wybranych fragmentów, wskazuje symboliczność języka psalmów – na podstawie tłumaczeń psalmów wyjaśnia, czym się różni przekład od parafrazy – *porównuje różne przekłady tego samego psalmu, określa podobieństwa i różnice między nimi – *odnajduje w wierszu Baczyńskiego stałe motywy psalmiczne, charakterystyczne zwroty, przenośnie i porównania – *interpretuje wiersz Baczyńskiego, odwołując się do tradycji psalmów biblijnych 	<ul style="list-style-type: none"> – komentuje styl psalmów jako najdoskonalszy wzór tekstu modlitewnego – charakteryzuje język psalmów – wskazuje w psalmach obrazy i motywy symboliczne oraz je interpretuje – (A) *odwołując się do tekstu naukowego, określa biblijne rozumienie wiary (wiara w Boga a zaufanie Bogu) – wnioskuje, dlaczego Księga Psalmów jest najczęściej tłumaczoną księgą biblijną – podaje najważniejsze przekłady psalmów na język polski – *wskazuje, jak w języku psalmów wyrażają się relacje między podmiotem mówiącym (człowiekiem) i adresatem (Bogiem) – *charakteryzuje psalm jako ponadczasowy gatunek literacki – *podaje przykłady wykorzystania tego gatunku w poezji współczesnej 	
3. Sens cierpienia, sens miłości					

Księga Hioba, czyli opowieść o wielkim cierpieniu	2	<p>Księga Hioba (fragm.)</p> <p>(A) *Z. Ziółkowski, <i>Zmagania Boga z Hiobem</i></p> <p>A. Świderkówna, [<i>Tajemnica ludzkiego cierpienia</i>]</p> <p>A. Kamińska, <i>Powrót Hioba</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada (streszcza) historię Hioba – podejmuje próby samodzielnego odczytania sensów czytanej opowieści – formułuje własne sądy i opinie, uzasadnia je – ujmuje własne refleksje na temat cierpienia i wiary w dłuższej wypowiedzi pisemnej – (A) *czyta ze zrozumieniem tekst interpretacyjny – czyta ze zrozumieniem tekst eseistyczny, przede wszystkim na poziomie znaczeń – w wierszach poetów współczesnych odnajduje nawiązania do historii Hioba (wskazuje kontekst biblijny) – *wyjaśnia, na czym polega reinterpretacja opowieści biblijnej w wierszach Kamińskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – odczytuje sens opowieści o cierpieniu Hioba (wskazuje różne płaszczyzny interpretacyjne) – przedstawia Hioba jako postać symboliczną, archetyp cierpienia – rozpoznaje w historii Hioba cechy przypowieści – porównuje przedstawione w różnych utworach obrazy bohaterów, których dotknęło cierpienie (np. Hiob, Prometeusz, król Edyp) – ujmuje swoje sądy i przemyślenia w wypowiedzi pisemnej o przemyślanej formie (np. eseju) – (A) *na podstawie tekstu Ziółkowskiego komentuje biblijne rozumienie cierpienia i jego znaczenie w dziele odkupienia – czyta tekst Świderkówny ze zrozumieniem (na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji) – interpretuje wiersz współczesny w kontekście biblijnym – *przedstawia uniwersalny sens wątków biblijnych wykorzystanych w poezji współczesnej 	
Sens miłości	1	<p>Pieśń nad pieśniami (fragm.)</p> <p>(A) A. Świderkówna, [<i>Pieśń miłości</i>]</p> <p>z Pierwszego listu św. Pawła do Koryntian: <i>Hymn o miłości</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – swoimi słowami przedstawia temat, charakter, idee czytanych fragmentów Biblii – określa, jaki obraz miłości wyłania się z Biblii, (A) wykorzystując także fragment książki Świderkówny – biblijne pojęcie miłości konfrontuje z własnymi przemyśleniami – przedstawia różne koncepcje miłości obecne w kulturze europejskiej (np. miłość kochanków, miłosierdzie, chrześcijańska wspólnota) – wyjaśnia, dlaczego Pieśń nad pieśniami znalazła się wśród tekstów religijnych 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje Pieśń nad pieśniami jako poemat miłosny o charakterze symbolicznym – (A) na podstawie tekstu Świderkówny wskazuje dylematy związane z interpretacją Pieśni nad pieśniami – wyjaśnia, dlaczego hymn św. Pawła uważa się za najpełniejszy obraz miłości – przedstawia biblijny i ewangeliczny obraz miłości jako jeden z fundamentów duchowej jedności Europy – zabiera głos w dyskusji na temat: Co jest ważniejsze w życiu człowieka i w życiu 	E

			<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia cechy hymnu jako gatunku literackiego – podaje przykłady znanych hymnów – w hymnie św. Pawła wskazuje cechy gatunkowe – czyta głośno, z właściwą dykcją i intonacją fragmenty Biblii 	<ul style="list-style-type: none"> społeczeństwa – miłość czy mądrość? – swoje refleksje na powyższy temat ujmuje w formie uporządkowanej wypowiedzi pisemnej – wskazuje występujące w omawianych tekstach środki stylistyczne (porównania, powtórzenia, metafory itp.) i określa ich funkcje – podając przykłady różnych fragmentów Biblii, przedstawia jej różnorodność gatunkową i stylistyczną 	
--	--	--	---	--	--

Przypowieści biblijne	1 + *2	<p>wybrane przypowieści biblijne z Nowego Testamentu, np. o miłosiernym Samarytaninie, o synu marnotrawnym</p> <p>z Ewangelii wg św. Mateusza: [<i>Osiem błogosławieństw</i>]</p> <p>W. Kopaliński, <i>Słownik symboli</i> (symbol góry)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza (opowiada) wskazane przypowieści – interpretuje przedstawione przypowieści, odczytując ich warstwę symboliczną – przedstawia przypowieść (parabolę) jako gatunek biblijny – we wskazanych fragmentach odnajduje charakterystyczne cechy stylu biblijnego (paralelne konstrukcje składniowe, rozpoczynanie zdań od spójników, podział na wersety, przestawny szyk zdania, charakterystyczne słownictwo itd.) – wyjaśnia, czym jest stylizacja językowa – na podstawie Kazania na Górze streszcza sens nauki Chrystusa – określa, jakim gatunkiem literackim jest kazanie – wskazuje typowe dla kazania środki stylistyczne – korzystając ze słownika symboli, odczytuje symbolikę góry 	<ul style="list-style-type: none"> – uczestniczy w klasowym konkursie na piękne opowiadanie – wyjaśnia, na czym polega uniwersalny sens przypowieści biblijnych – charakteryzuje chrześcijaństwo jako podstawę duchowości Europy – przedstawia przypowieść (parabolę) jako gatunek literacki – podaje przykłady znanych sobie utworów parabolicznych (np. <i>Mały Książę</i>) – wyjaśnia, na czym polegała rewolucyjność nauki Chrystusa – analizuje język i styl Kazania na Górze 	E
Treść i zakres znaczeniowy wyrazu	1		<ul style="list-style-type: none"> – na przykładach podanych wyrazów przedstawia relacje między zakresem znaczeniowym a treścią znaczeniową – porządkuje wyrazy według ich zakresu i treści znaczeniowej – rozróżnia podstawowe rodzaje znaczeń 	<ul style="list-style-type: none"> – swoimi słowami wyjaśnia, czym jest treść, a czym zakres znaczeniowy wyrazu – wymienia różne rodzaje zmian znaczeniowych *i krótko opisuje mechanizmy ich powstawania – podaje przykłady wyrazów, których 	

			(podstawowe, peryferyjne, przenośne) – podaje ich przykłady – określa, jakie informacje na temat znaczenia wyrazów znajdzie w słowniku języka polskiego, a jakie w słowniku etymologicznym – rozróżnia nazwy własne i pospolite – wyjaśnia, czym są nazwy własne i pospolite, wskazując na ich funkcje – wymienia pochodzące z Biblii nazwy własne, które w tradycji europejskiej utrwaliły się jako rzeczowniki pospolite (np. sodoma i gomora, apokalipsa, judasz)	znaczenie uległo zmianom, objaśnia je – szuka informacji ze słownika etymologicznego, wyjaśniając zmiany znaczeń wyrazów – wyjaśnia, czym są nazwy pospolite i nazwy własne, biorąc pod uwagę znaczenie i funkcję wyrazu	
Praca klasowa nr 1 wraz z poprawą	3				

Razem na starożytność: ok. 32 godz. (kształcenie w zakresie podstawowym)

ŚREDNIOWIECZE

Wprowadzenie do średniowiecza	1		– podaje najważniejsze, wstępne informacje o średniowieczu jako epoce w kulturze – wyjaśnia, czym był średniowieczny uniwersalizm – przedstawia periodyzację średniowiecza – wyjaśnia nazwę epoki i jej znaczenie	– lokalizuje chronologicznie główne wydarzenia i okresy średniowiecza – przedstawia średniowieczny system nauczania	
-------------------------------	---	--	--	--	--

1. Czas modlitwy					
Średniowiecze – czas modlitwy: Pieśń ojców	2 + *1	<p><i>Bogurodzica</i></p> <p>R. Mazurkiewicz, <i>Siedem pieczęci</i> „<i>Bogurodzicy</i>”</p> <p>(A) R. Mazurkiewicz, <i>Zagadki</i> „<i>Bogurodzicy</i>”</p> <p>Św. Bernard z Clairvaux, [<i>Udaj się</i> <i>do Maryi</i>]</p> <p>(A) *z <i>Kazań</i> <i>świętokrzyskich:</i> <i>Kazanie na dzień św.</i> <i>Katarzyny</i></p> <p>(A) *Z. Krążyńska, T. Mika, [<i>Język</i> <i>symboliczny</i> „<i>Kazania na dzień</i> <i>św. Katarzyny</i>”]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo średniowieczne, np.: <i>Deesis</i> z Węglówki koło Krosna Duccio, <i>Madonna z</i> <i>Dzieciątkiem i</i> <i>sześcioroma aniołami</i></p>	<p>– czyta ze zrozumieniem tekst <i>Bogurodzicy</i></p> <p>– wygłasza tekst <i>Bogurodzicy</i> z pamięci</p> <p>– parafrazuje tekst pieśni, wyrażając jej sens współczesną polszczyzną</p> <p>– wyjaśnia pojęcie archaizmu językowego</p> <p>– wskazuje w tekście najważniejsze archaizmy, podaje ich współczesne odpowiedniki</p> <p>– opisuje budowę pieśni, wskazując powtórzenia i paralelizmy</p> <p>– na podstawie podręcznika podaje podstawowe informacje na temat <i>Bogurodzicy</i> (czas powstania, hipotetyczne autorstwo, funkcja hymnu rycerskiego itd.)</p> <p>– określa miejsce <i>Bogurodzicy</i> w kulturze polskiej</p> <p>– interpretuje pieśń jako dzieło wyrastające ze średniowiecznego kultu maryjnego; wiąże charakter pieśni z teocentryzmem epoki</p> <p>– odnajduje w pieśni elementy średniowiecznego myślenia o świecie</p> <p>– dostrzega elementy symboliczne i je interpretuje</p> <p>– wskazuje najważniejsze cechy świadczące o wysokim kunszcie kompozycyjnym utworu</p> <p>– komentuje wskazane dzieła malarstwa romańskiego (np. z podręcznika)</p> <p>– podaje najważniejsze cechy stylu romańskiego w sztuce</p> <p>– w pieśni i dziełach malarskich wskazuje elementy symboliczne (np. hierarchia wielkości postaci, centralna pozycja, kolory, symbolika liczb, motywy symboliczne i alegoryczne... itp.)</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: średniowiecze, teocentryzm, uniwersalizm, hierarchizacja,</p>	<p>– charakteryzuje budowę <i>Bogurodzicy</i>, dostrzegając symbolikę liczby 2, wpisanej w jej strukturę</p> <p>– w tekście pieśni wskazuje antytezy i paradoksy, określa ich funkcję</p> <p>– wskazuje i wyjaśnia archaizmy leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe</p> <p>– interpretuje <i>Bogurodzicę</i> jako odzwierciedlenie hierarchicznego porządku świata dostrzeganego przez średniowiecznych myślicieli – w kontekście średniowiecznej idei pośrednictwa</p> <p>– na podstawie przeczytanego tekstu Mazurkiewicza podaje informacje hipotetyczne na temat <i>Bogurodzicy</i> (próby rozwiązania „zagadek” utworu)</p> <p>– zabiera głos w dyskusji na temat średniowiecza jako okresu, w którym kształtował się uniwersalizm – jednolita europejska kultura chrześcijańska (rycerska): jeden Bóg, jedna religia, jeden światopogląd, jeden język, filozofia, sztuka, powszechnie znane symbole itd.</p> <p>– wskazuje w <i>Bogurodzicy</i> obecność motywu <i>Deesis</i></p> <p>– porównuje obraz Matki Bożej w pieśni z Jej wyobrażeniem w malarstwie romańskim</p> <p>– na przykładach konkretnych dzieł wykazuje, iż sztuka średniowiecza posługiwała się symboliką zrozumiałą dla całej chrześcijańskiej Europy</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego pieśni (A) i kazania były ważnymi gatunkami piśmiennictwa</p>	E

		<p>Mistrz św. Franciszka Bardi, krucyfiks</p> <p>inne przykłady sztuki romańskiej</p> <p>K.K. Baczyński, <i>Modlitwa do Bogarodzicy</i></p>	<p>symboliczność – w związku z kulturą średniowiecza</p> <p>- w tekście utworu wskazuje archaizmy, wyjaśnia je, określa ich rodzaj</p> <p>– (A) *odczytuje <i>Kazanie na dzień św. Katarzyny</i> jako przykład średniowiecznej literatury o charakterze religijnym</p> <p>– (A) *wskazuje zasadę kompozycji kazania (układy trójkowe i czwórkowe)</p> <p>– (A) *wskazuje symboliczne znaczenie liczb w sztuce średniowiecza</p> <p>– (A) *wskazuje wykorzystanie liczb jako zasady kompozycyjnej dzieł średniowiecznych (2 – w <i>Bogurodzicy</i>, 3 i 4 – w <i>Kazaniu...</i>)</p> <p>– odczytuje wiersz Baczyńskiego głośno, z właściwą intonacją</p> <p>– odnajduje we współczesnym utworze nawiązania do <i>Bogurodzicy</i> i określa ich funkcję</p> <p>– wskazuje w wierszu stylizację modlitewną</p>	<p>średniowiecznego (wskazuje ich związek z teocentrycznym i religijnym charakterem sztuki)</p> <p>– definiuje archaizm</p> <p>– wymienia rodzaje archaizmów i podaje ich przykłady</p> <p>– (A) *na przykładach konkretnych dzieł wyjaśnia, na czym polegała symboliczność sztuki średniowiecza</p> <p>– (A) *komentuje dwujęzyczność <i>Kazania...</i>, wykorzystując informacje znalezione w opracowaniu naukowym</p> <p>– interpretuje wiersz Baczyńskiego, sytuując go w różnych kontekstach (historycznym, kulturowym, literackim)</p> <p>– podejmuje rozważania na temat tradycji i dziedzictwa oraz ich roli w kształtowaniu się tożsamości narodu</p>	
<p>25. Średniowiecze – czas modlitwy: <i>Żale Matki Boskiej pod Krzyżem</i></p>	<p>1 + *1</p>	<p><i>Posłuchajcie, bracia miła... (Lament świętokrzyski, Żale Matki Boskiej pod Krzyżem)</i></p> <p>(A) *J. da Todi, <i>Stabat mater dolorosa...</i></p> <p>(A) * Peregryn z Opoła, [<i>Lament Maryi pod krzyżem</i>]</p> <p>PROPONOWANE</p>	<p>– parafrazuje tekst pieśni, oddając jej treść współczesną polszczyzną.</p> <p>– opisuje uczucia osoby mówiącej w wierszu (Matki Bożej)</p> <p>– wskazuje kolejnych adresatów, do których zwraca się Maryja</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego uważa się, iż <i>Posłuchajcie, bracia miła...</i> może być fragmentem zaginionego widowiska pasyjnego</p> <p>- w tekście utworu wskazuje archaizmy, wyjaśnia je, określa ich rodzaj</p> <p>– (A) *wskazuje łacińską pieśń średniowieczną jako pierwowzór <i>Lamentu świętokrzyskiego</i></p> <p>– (A) *podaje przyczyny popularności motywu dolorystycznego w średniowieczu (<i>Stabat</i></p>	<p>– porównuje wyobrażenie Matki Bożej w <i>Bogurodzicy</i> i w <i>Lamencie świętokrzyskim</i>, wskazując dwa różne wymiary postaci Maryi (boski i ludzki) ukazane w tych utworach</p> <p>– określa funkcje apostrof w obu tekstach</p> <p>– *uzasadnia, że <i>Lament...</i> jest planktem</p> <p>– wskazuje w utworze i objaśnia archaizmy leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe</p> <p>– odnajduje obecność motywu dolorystycznego w różnych dziełach sztuki</p> <p>– *na podstawie podręcznika i samodzielnie znalezionych informacji przedstawia charakter widowisk średniowiecznych (misteriów, moralitetów i widowisk pasyjnych)</p>	

		<p>KONTEKSTY różne przedstawienia Matki Bożej w sztuce średniowiecza</p> <p>przykłady sztuki gotyckiej</p>	<p><i>mater...</i>): cierpienie duchowe Maryi jako ofiara, współdział w dziele zbawienia, Maryja – orędowniczka, ludzkie współodczuwanie cierpienia Boga itd.</p> <p>– (A) wymienia kazanie jako gatunek piśmiennictwa średniowiecznego</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: *plankt, *apokryf, pieta</p> <p>– wymienia *misteria, moralitety i widowiska pasyjne jako formy teatru średniowiecznego</p> <p>– zestawia wyobrażenie Matki Bożej w <i>Lamencie świętokrzyskim</i> z jej przedstawieniami w malarstwie epoki</p> <p>– wymienia najważniejsze cechy stylu gotyckiego</p> <p>– *omawia sposoby eksponowania ludzkiego wymiaru cierpienia (w pieśni i w malarstwie)</p> <p>– wskazuje eksponowanie w dziełach gotyckich ludzkiego wymiaru cierpienia (męki, bólu, udrczenia ciała)</p> <p>– *analizuje interpretację <i>Lamentu świętokrzyskiego</i> zaproponowaną w podręczniku; sporządza jej plan odtwórczy</p> <p>– *poprawnie posługuje się w swoich wypowiedziach pojęciami: idealizacja, realizm, deformacja, ekspresja</p>	<p>– (A) *wskazuje rozwinięcie motywów <i>Lamentu...</i> w kazaniu średniowiecznego mnicha</p> <p>– charakteryzuje wskazane dzieła stylu gotyckiego</p> <p>– porównuje styl romański i gotycki (np. budowę oraz symbolikę katedry romańskiej i gotyckiej)</p> <p>– *docieka przyczyn popularności motywów maryjnych w sztuce średniowiecza</p> <p>– *rozważa przyczyny popularności motywu Ukrzyżowania w sztuce średniowiecza</p> <p>– *analizuje środki artystyczne składające się na ekspresywność stylu gotyckiego (zarówno w pieśni, jak i w malarstwie)</p> <p>– *ustosunkowuje się do interpretacji <i>Lamentu świętokrzyskiego</i> zaproponowanej w podręczniku</p>	
--	--	--	--	---	--

Style w sztuce średniowiecza – temat fakultatywny	1F	<p>ilustracje z podręcznika oraz reprodukcje przyniesione przez uczniów przedstawiające katedry romańskie i gotyckie, średniowieczne rzeźby i malarstwo</p> <p>(A) O. von Simson, <i>Katedra gotycka</i></p> <p>(A) *A. Guriewicz, <i>Średniowieczny „model świata”</i></p> <p>(A) *B. Latini, ze <i>Skarbca wiedzy: O tym, jak wszystko powstało, i o wymieszaniu właściwości</i></p>	<p>– na podstawie przyniesionych fotografii (ilustracji, albumów, wydruków komputerowych) charakteryzuje styl romański i gotycki</p> <p>– wymienia najważniejsze zabytki sztuki średniowiecznej</p> <p>– wyjaśnia symbolikę różnych elementów omawianych stylów</p> <p>– sprawnie posługuje się pojęciami: symbol, symbolika, symboliczny, symboliczność, alegoria, alegoryzm, alegoryczny</p> <p>– (A) interpretuje katedrę gotycką jako: dom Boga i bramę do nieba, obraz harmonii kosmosu, „niebo na ziemi” (wskazuje elementy symboliczne)</p> <p>– (A) *na podstawie czytanych tekstów podaje przykłady symboliczności sztuki średniowiecza (np. symboliki liczb, symbolicznych motywów)</p> <p>– (A) swoimi słowami wyjaśnia, jaką rolę odgrywało w średniowieczu myślenie symboliczne (czytanie świata jako księgi)</p>	<p>– korzysta z encyklopedii, słowników itp. oraz z internetu</p> <p>– potrafi zebrać potrzebne informacje, wyselekcjonować je i przetworzyć na użytek samodzielnie przygotowanego referatu (ilustrowanego zdjęciami) na temat sztuki średniowiecza</p> <p>– sporządza bibliografię źródeł, z których korzystał; podaje adresy przydatnych stron internetowych</p> <p>– *przygotowuje tematyczną prezentację z wykorzystaniem komputera lub foliogramów</p> <p>– wypowiada się w sposób komunikatywny, jasny, w miarę płynny, używa wybranych terminów i pojęć związanych ze sztuką średniowiecza (np. dotyczących budowy katedry)</p> <p>– (A) w sposób pogłębiony i syntetyczny interpretuje symbolikę katedry gotyckiej</p> <p>– (A) *na podstawie fragmentu książki Guriewicza rekonstruuje średniowieczny model świata</p>	MED
Dawne procesy fonetyczne w języku polskim	*1		<p>– *wymienia najważniejsze dawne procesy fonetyczne w języku polskim i określa, na czym polegały</p> <p>– rozpoznaje, jaki proces fonetyczny zaszedł w podanych wyrazach (przykłady podstawowe)</p> <p>– *wyjaśnia, na czym polega związek języka polskiego z innymi językami słowiańskimi</p> <p>– na przykładach wskazuje najważniejsze historyczne zmiany w gramatyce języka polskiego (np. zanik liczby podwójnej)</p>	<p>– *omawia przebieg dawnych procesów fonetycznych w języku polskim (przegłos polski, zanik jerów i zjawiska iloczasu, wzdłużenie zastępcze)</p> <p>– wskazuje i analizuje ich ślady we współczesnym języku polskim</p> <p>– *przedstawia pochodzenie języka polskiego i lokalizuje go na tle innych języków</p> <p>– *wskazuje najważniejsze języki należące do grupy języków indoeuropejskich</p>	
Filozofia	1 + *1	Św. Augustyn,	– na podstawie podręcznika określa, czym się	– podaje podstawowe informacje na temat św.	

średniowieczna		<p><i>Wyznania</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Św. Augustyn, z <i>Wyznań: [O naturze zła], [Późno Cię umiłowałem, Piękności...]</i></p> <p>(A) *Św. Augustyn, z dzieła <i>O państwie Bożym: [O właściwościach dwóch państw, ziemskiego i niebieskiego]</i></p> <p>(A) *R.C. Solomon, K.M. Higgins, [Św. Augustyn i wewnętrzne życie ducha]</p> <p>(A) *Św. Tomasz z Akwinu, <i>Streszczenie teologii</i> (fragm.)</p> <p>(A) *A. Sikora, [Tomasza z Akwinu wizja człowieka w świecie]</p>	<p>zajmowała filozofia średniowiecza i jakie były jej główne kierunki</p> <p>– krótko objaśnia pojęcia: augustynizm, tomizm, scholastyka</p> <p>– na podstawie fragmentu <i>Wyznań</i> wskazuje cechy świata stworzonego przez Boga (według Augustyna)</p> <p>– *interpretuje naukę św. Augustyna jako filozofię intuicji i miłości</p> <p>– *interpretuje naukę św. Tomasza jako filozofię racjonalnego porządku i hierarchii</p> <p>– wyjaśnia pojęcie iluminacji (oświecenia ludzkiego umysłu przez Boga), wiążąc je z teorią poznania</p> <p>– (A) wyjaśnia pojęcie „drabina bytów”</p> <p>– swoimi słowami przekazuje najważniejsze myśli zawarte w czytany fragmencie <i>Wyznań</i>, (A) m.in. na temat dobra i zła, Prawdy, światła poznania, tęsknoty za Bogiem...)</p> <p>– (A) *wyjaśnia koncepcję dwóch państw (ziemskiego i niebieskiego) w filozofii św. Augustyna</p> <p>– wskazuje w czytany fragmencie <i>Wyznań</i> anafory, apostrofy, wykrzyknienia i inne wykładniki stylu retorycznego; określa ich funkcje</p> <p>– (A) *na podstawie <i>Streszczenia teologii</i> przedstawia w punktach hierarchiczną wizję świata św. Tomasza</p>	<p>Augustyna i św. Tomasza</p> <p>– na przykładzie św. Augustyna i św. Tomasza określa różne sposoby pojmowania filozofii</p> <p>– streszcza założenia augustynizmu i tomizmu</p> <p>– *wskazuje antyczne źródła augustynizmu i tomizmu (idealizm Platona i ład Arystotelesowski)</p> <p>– *wskazuje elementy hierarchicznego ładu w różnych sferach kultury średniowiecza (ustrój feudalny, filozofia, sztuka, nauka itd.)</p> <p>– *określa filozoficzne źródła chrześcijańskiej koncepcji człowieka</p> <p>– określa związki filozofii z poezją i sztuką średniowiecza (np. interpretuje <i>Bogurodzicę</i> w kontekście filozofii św. Tomasza, wskazuje odwzorowanie hierarchicznego porządku świata w malarstwie itp.)</p> <p>– na przykładach pochodzących z epoki średniowiecza wskazuje związek filozofii z innymi dziedzinami kultury</p> <p>– (A) w tekstach naukowych znajduje wiadomości na temat filozofii św. Augustyna i św. Tomasza</p>	F
2. W kręgu ideałów: święci					
Średniowieczne wzorce osobowe: święty asceta	1	<p><i>Legenda o świętym Aleksym</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE</p>	<p>– parafrazuje tekst <i>Legandy o świętym Aleksym</i>, odtwarzając jej treść językiem współczesnym</p> <p>– w tekście utworu wskazuje i wyjaśnia archaizmy leksykalne, fonetyczne,</p>	<p>– w występujących w tekście archaizmach fleksyjnych rozpoznaje ślady dawnych procesów fonetycznych</p> <p>– (A) na podstawie tekstu Gieysztor określa</p>	

		<p>KONTEKSTY przykłady malarstwa ukazującego postacie świętych i formy ascezy, np.: H. Bosch, <i>Kuszenie św. Antoniego</i> S. Martini, <i>Św Marcin dzieli się płaszczem z ubogim</i> J. van Eyck, <i>Św. Hieronim w pracowni</i></p> <p>(A) A. Gieysztor, [<i>Św. Aleksy</i>]</p> <p>(A) *M. Plezia, [<i>Narodziny średniowiecznej hagiografii</i>]</p> <p>(A)*A. Vauchez, <i>Funkcje świętych w średniowiecznym chrześcijaństwie</i></p> <p>(A) Wincenty z Kielczy, <i>Gaude, Mater Polonia...</i></p>	<p>słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe – charakteryzuje postać św. Aleksego jako wzorzec osobowy średniowiecza – świętego-ascety – przedstawia wzorzec osobowy świętego-ascety (podaje przykłady innych postaci realizujących ten wzorzec, np. św. Szymona Słupnika i innych świętych ukazanych w dziełach malarskich) – wiąże ideał ascezy z teocentryzmem średniowiecza i ówczesną filozofią człowieka – ocenia decyzję życiową świętego Aleksego, biorąc pod uwagę różne punkty widzenia; uzasadnia swoje sądy – pisze dłuższą wypowiedź na temat koncepcji świętości we współczesnym świecie – gromadzi związki frazeologiczne z wyrazem „święty”; na ich podstawie interpretuje społeczną recepcję świętości – wyjaśnia pojęcia: hagiografia, legenda (żywot), asceza, asceta – charakteryzuje legendę średniowieczną jako gatunek – w opowieści o świętym Aleksym wskazuje stałe elementy utworu hagiograficznego (legandy) – (A) *na podstawie artykułu Vaucheza ukazuje przemiany modelu świętości w średniowieczu</p>	<p>wzorzec ascezy proponowanej słuchaczom (!) żywotu św. Aleksego – interpretuje wzorzec świętego ascety w kontekście średniowiecznej filozofii człowieka – na przykładzie ideału średniowiecznej ascezy i jej odbicia w sztuce dostrzega związek filozofii (koncepcji człowieka, augustynizmu) z innymi dziedzinami kultury – (A) interpretuje kult świętych-ascetów w kontekście historii Kościoła w pierwszych wiekach chrześcijaństwa – (A) wskazuje elementy prawdy i fikcji w znanych utworach hagiograficznych – obiektywnie ocenia formy ascezy średniowiecznej – pisze rozprawkę lub esej na temat koncepcji świętości we współczesnym świecie (wychodząc od postaci średniowiecznego ascety) – przedstawia wzorzec kompozycyjny średniowiecznej legendy (żywotu) – (A) korzystając z literatury naukowej i popularnonaukowej w pogłębiony sposób przedstawia formy ascezy średniowiecznej; odwołując się do przykładów – (A) wskazuje postać świętego Stanisława, biskupa krakowskiego, jako polskiego świętego-męczennika, bohatera rodzimej literatury hagiograficznej</p>	F
Różne spojrzenia na ascezę w poezji współczesnej	1	<p>K. Iłakowiczówna, <i>Opowieść małżonki świętego Aleksego</i></p> <p>S. Grochowiak,</p>	<p>– czyta współczesne utwory poetyckie, odczytuje ich przesłanie – formułuje hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je, odwołując się do tekstu utworów – dostrzega we współczesnych wierszach</p>	<p>– komentuje sposób odwołania się poetów współczesnych do tradycji kulturowej – określa, w jakim celu poeci współcześni wykorzystują średniowieczne motywy, wzorce osobowe, ideały</p>	

		<i>Święty Szymon Słupnik</i>	obecność tradycji kulturowej – wskazuje dominantę kompozycyjną każdego z utworów – wskazuje główne cechy poetyki i określa ich funkcje (kreację podmiotu lirycznego i adresata, formę podawczą, sytuację liryczną, ukształtowanie języka artystycznego itp.) – *zestawia średniowieczną legendę i wiersz Hłakowiczówny jako dialog tekstów literackich – zapisuje w dowolnej formie swoje wnioski i refleksje na temat poznanych współczesnych utworów	– porządkuje wnioski interpretacyjne i ujmuje je w formie spójnej wypowiedzi pisemnej (np. rozprawki) – *pisze samodzielnie interpretację wiersza współczesnego	
Wiara radosna, czyli franciszkanizm	2	<i>Kwiatki św. Franciszka</i> (fragmenty z podręcznika i inne) Tomasz à Kempis, <i>O naśladowaniu Chrystusa</i> (fragm.) (A) *E. Auerbach, [Św. Franciszek] (A) *A. Vauchez, <i>Funkcje świętych w średniowiecznym chrześcijaństwie</i> *J. Ptaśnik, [Apostołowie dobrowolnego ubóstwa]	– czyta wskazane opowieści z <i>Kwiatków św. Franciszka</i> ze zrozumieniem ich moralistycznego charakteru – streszcza (opowiada) wybrane historie – rozpoznaje i wyjaśnia symbolikę zawartą w <i>Kwiatkach św. Franciszka</i> (dwunastu towarzyszy, nauczanie w drodze, postać wilka – uosobienie zła itp.) – charakteryzuje stosunek św. Franciszka do natury – wymienia główne wartości wiążące się z filozofią (postawą) franciszkańską, np. pokój, dobro, pokora, ubóstwo, radość i pogoda, miłość do wszelkich stworzeń – wypowiada swój sąd na temat znaczenia postawy franciszkańskiej (i ideałów franciszkańskich) we współczesnym świecie – w swoich wypowiedziach używa trafnie terminów: franciszkanizm, hagiografia, legenda, alegoria – porównuje wzorzec świętości św. Franciszka i św. Aleksego – (A) *czyta ze zrozumieniem fragmenty	– rozpoznaje <i>Kwiatki</i> (ogród) jako gatunek literacki – w pieśni <i>Pochwała stworzenia...</i> odnajduje ślady średniowiecznej hierarchii – zdanie Tomasza à Kempisa traktuje jako motto pracy o św. Franciszku: „To jest mądrość najwyższa: przez odrzucenie świata dążyć do Królestwa niebieskiego” – *charakteryzuje filozofię franciszkańską w pogłębiony sposób (na podstawie informacji i źródeł wskazanych przez nauczyciela) – *wie, że franciszkanizm nie jest filozofią w sensie doktrynalnym, tzn. że św. Franciszek nie stworzył systemu filozoficznego w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz upowszechnił wzorzec postawy – aktualnej również dziś – na podstawie przemian wzorca świętego (św. Aleksego – św. Franciszek) i ideału ascezy przedstawia kierunki rozwoju kultury średniowiecza – (A) *na podstawie artykułu Vauchez’a i fragmentów książki Auerbacha komentuje	F

		<p>eseistyki naukowej, znajdując potrzebne informacje (np. na temat życia i działalności św. Franciszka oraz przyczyn popularności jego nauki)</p> <ul style="list-style-type: none"> – *wskazuje źródła i znaczenie średniowiecznej dyskusji wokół ubóstwa – *interpretuje ruch franciszkański jako drogę odbudowy Kościoła (wielką reformę), przywrócenia ewangelicznych ideałów 	<p>model świętości reprezentowany przez św. Franciszka</p> <ul style="list-style-type: none"> – *ukazuje konsekwencje średniowiecznego sporu o ubóstwo (na podstawie wiadomości z historii, filmów, książek, np. <i>Imienia róży</i> Eco) 	<p>MED</p>
	<p><u>fakultatywnie</u> wybrany film ukazujący postać świętego, np.: <i>Franciszek z Asyżu</i>, reż. L. Cavani <i>Pieśń słoneczna (Brat Słońce, siostra Księżyc)</i>, reż. F. Zeffirelli <i>Faustyna</i>, reż. J. Łukaszewicz <i>Joanna d'Arc</i>, reż. L. Besson</p>	<p><u>fakultatywnie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – nazywa swoje odczucia i emocje związane z filmem – wymienia sceny, które zrobiły na nim największe wrażenie, wyjaśnia dlaczego – charakteryzuje postać świętego ukazaną w filmie (kreację filmową) – wskazuje środki filmowe służące charakterystyce postaci (ukazaniu osoby świętego oraz idei świętości) – porównuje postać świętego ukazaną w filmie z jej obrazem wyłaniającym się z innych przekazów – próbuje napisać recenzję filmu, dbając, aby zawierała ona elementy informacyjne i elementy oceniające 	<p><u>fakultatywnie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – próbuje określić koncepcję świętości (świętego), np. św. Franciszka lub św. Faustyny, wpisaną w obraz filmowy – omawiając film, odwołuje się do wiadomości o warsztacie pracy reżysera filmowego – wymienia elementy, które składają się na język filmu (np. montaż, plan filmowy, ruch kamery) – zabiera głos w dyskusji na temat roli filmu (kina, telewizji) we współczesnej kulturze – porównuje oddziaływanie na odbiorcę (indywidualnego i masowego) literatury i filmu – porównuje możliwości oddziaływania średniowiecznej sztuki i współczesnych mediów na opinię publiczną oraz promowania wzorców osobowych – pisze recenzję obejrzanego filmu, stosując w niej właściwe słownictwo 	<p>MED</p>
<p>3. W kręgu ideałów: władca, rycerz, dama</p>				

<p>Średniowieczne wzorce osobowe: rycerz chrześcijański</p>	<p>2 + *1</p>	<p><i>Pieśń o Rolandzie</i> – przypomnienie (utwór poznany w gimnazjum)</p> <p>Ch. de Troyes, [<i>Percewal w zamku Graala</i>]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>malarstwo: P. Ucello, <i>Święty Jerzy</i></p> <p>M. Ossowska, [<i>Średniowieczny rycerz</i>]</p> <p>(A) M. Ossowska, <i>Rycerz w średniowieczu</i></p> <p>(A) *A. Guriewicz, [<i>Jednostka w średniowieczu: rycerz</i>]</p> <p>poznane w gimnazjum utwory, których akcja osadzona jest w średniowieczu, np.: M. de Cervantes, <i>Don Kichot</i></p>	<p>– na podstawie <i>Pieśni o Rolandzie</i> oraz tekstu Ossowskiej charakteryzuje średniowieczny wzorec osobowy rycerza</p> <p>– czyta fragment opowieści o Percewalu ze świadomością jego alegorycznego charakteru</p> <p>– streszcza (opowiada) fragment historii o Percewalu</p> <p>– *przy pomocy „Szkolnego teaurusu średniowiecznych alegorii” (w podręczniku) interpretuje alegoryczne znaczenie opowieści</p> <p>– odwołując się do wzorca osobowego rycerza chrześcijańskiego, wyjaśnia, dlaczego rycerze poszukiwali św. Graala</p> <p>– określa charakter świata przedstawionego w romansach rycerskich</p> <p>– odczytuje alegorie przedstawione na wskazanych obrazach średniowiecznych</p> <p>– *w fragmencie eposu rycerskiego i w dziełach malarskich znajduje przejawy związanego z kulturą rycerską średniowiecznego kultu czystości, dziewictwa, kobiety</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: epika rycerska, romans rycerski, pieśń o czynach, truwerzy, trubadurzy</p> <p>– wyjaśnia etymologię archaizmu znaczeniowego „błędny rycerz”</p> <p>– dostrzega stereotyp rycerza utrwalony w związkach frazeologicznych, np.: postąpić po rycersku, rycerski wobec kobiet, podjąć rękawicę itp.</p> <p>– na przykładzie znaczeń związanych z wyrazem „rycerz” wyjaśnia, czym jest stereotyp językowy</p> <p>– w swoich wypowiedziach posługuje się pojęciami: alegoria, symboliczność, etyka rycerska</p>	<p>– wymienia wartości, postawy, obyczaje, ceremonie, formy zachowań itp. składające się na średniowieczną kulturę rycerską</p> <p>– *przedstawia kulturę rycerską jako przejaw uniwersalizmu średniowiecznej Europy</p> <p>– wymienia najslynniejsze cykle opowieści rycerskich średniowiecza i krótko je omawia</p> <p>– wskazuje różne źródła kulturowe <i>Opowieści o Królu Arturze i rycerzach Okrągłego Stołu</i> (legendy bretońskie, apokryfy chrześcijańskie, średniowieczna kultura rycerska)</p> <p>– porównuje idee ukazane w sposób alegoryczny w opowieściach rycerskich i w średniowiecznym malarstwie</p> <p>– *określa źródła związanego z kulturą rycerską średniowiecznego kultu czystości, dziewictwa, kobiety</p> <p>– (A) *na podstawie literatury przedmiotu (np. fragmentów książki Guriewicza) pogłębia znajomość wzorca osobowego rycerza, sytuując go w różnych kontekstach (historycznym, kulturowym itp.)</p> <p>– *porównuje różne obrazy rycerza średniowiecznego w literaturze późniejszych epok</p> <p>– próbuje określić, czym jest etos rycerski i jakie jest jego miejsce w świecie współczesnym</p> <p>– czyta esej naukowy ze zrozumieniem na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji</p> <p>– wypowiada się na temat roli stereotypów językowych w życiu społecznym</p>	<p>MED</p>
---	---------------	--	--	--	------------

		<p>H. Sienkiewicz, <i>Krzyżacy</i></p> <p><u>fakultatywnie</u> filmy ukazujące postacie rycerzy średniowiecznych, np.: <i>Excalibur</i>, reż. J. Boorman <i>Rycerz króla Artura</i>, reż. J. Zucker <i>Krzyżacy</i>, reż. A. Ford</p>	<p><u>fakultatywnie</u> – *omawia sposoby ukazania elementów kultury rycerskiej na ekranie – *porównuje możliwości filmu i literatury – wymienia podstawowe gatunki filmowe (np. historyczny film kostiumowy, dramat psychologiczny, melodramat itp.)</p>	<p><u>fakultatywnie</u> – *wymienia charakterystyczne środki wyrazu filmowego i określa ich funkcje – *wskazuje problemy związane z realizacją filmu historycznego z czasów wczesnego średniowiecza oraz filmu realizowanego na podstawie literatury – w dyskusji na temat filmu wykorzystuje wiadomości o warsztacie pracy reżysera filmowego</p>	MED
Styl urzędowy i naukowy	1		<p>– wyjaśnia, czym jest styl językowy – wymienia 4 najważniejsze style polszczyzny – rozpoznaje style: urzędowy i naukowy (w tekście) – wymienia najważniejsze cechy stylu naukowego i wskazuje je w tekście – wymienia najważniejsze cechy stylu urzędowego i wskazuje je w tekście</p>	<p>– dostosowuje swój tekst do wskazanego stylu (naukowego lub urzędowego), nadając mu najważniejsze cechy danego stylu – wskazuje najważniejsze różnice między stylem urzędowym a stylami: artystycznym i potocznym</p>	
Średniowieczne wzorce osobowe: władca chrześcijański	1	<p>Gall Anonim, <i>Kronika polska</i> (fragm.)</p> <p>(A) * Św. Tomasz z Akwinu, z dzieła <i>O władzy: Czym jest urząd królewski</i></p> <p>(A) *B. Latini, ze <i>Skarbca wiedzy: Jakiego człowieka</i></p>	<p>– na podstawie kroniki Galla Anonima charakteryzuje idealnego władcę średniowiecznego – wyjaśnia pojęcia: historiografia, roczniki, kronika – w opisie władców wskazuje elementy hiperbolizacji, idealizacji itp. oraz określa ich funkcje – (A) *w tekstach nieliterackich znajduje potrzebne wiadomości – (A) *wskazuje źródła autorytetu władcy w średniowieczu (król na obraz Boga)</p>	<p>– przedstawia kronikę jako gatunek średniowiecznej historiografii – określa rolę historiografii w kulturze średniowiecza – *wymienia najwybitniejszych polskich kronikarzy średniowiecznych i określa charakter ich dzieł – (A) *korzysta z tekstów źródłowych, by pogłębić wiedzę na temat wskazanego zagadnienia</p>	

		<p><i>powinno się wybierać na pana i władcę</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – (A) *w punktach wypisuje cechy władcy wskazane przez średniowiecznego encyklopedystę – wyjaśnia, na czym polegała dwujęzyczność polskiego średniowiecza – wskazuje najdawniejsze zapożyczenia z łaciny obecne w języku polskim 		
--	--	---	--	--	--

<p>Miłość rycerska</p>	<p>2 + *1</p>	<p><i>Dzieje Tristana i Izoldy</i> (fragm. *lub całość)</p> <p>(A) R. Pernoud, <i>Kobieta w czasach katedr</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Z. Czerny, [<i>Dzieje Tristana i Izoldy</i>]</p> <p>(A) *Poezja dworska i miłosna: B. de Vertadour, <i>Tyle w sercu mam wesela...</i> C. de Béthune, <i>Miłości moja...</i> Anonim, <i>Wszystkim barwom...</i></p> <p>*H. Poświatowska, *** [<i>tutaj leży Izold jasnawłosa</i>]</p>	<p>– opowiada (streszcza) romans (lub jego fragmenty)</p> <p>– charakteryzuje postacie kochanków, opisuje rodzaj łączącej ich miłości</p> <p>– *w postaciach Tristana i króla Marka odnajduje wzorce osobowe epoki</p> <p>– (A) w postaci Izold jasnawłosej dostrzega cechy średniowiecznego ideału kobiety (także pod względem urody)</p> <p>– określa, na czym polega tragizm losów Tristana i Izoldy</p> <p>– opisuje świat przedstawiony utworu, podkreślając jego symboliczność</p> <p>– *interpretuje elementy symboliczne i alegoryczne utworu (np. walka ze smokiem, czarodziejski napój, miecz między śpiącymi kochankami, krzak głogu)</p> <p>– za pomocą tekstu naukowego (Duby) rekonstruuje wzorzec miłości rycerskiej</p> <p>– pisze pracę pt. „Miłość niejedno ma imię...”</p> <p>– (A) *wśród różnych gatunków poezji średniowiecznej wskazuje miłosną poezję trubadurów</p> <p>– (A) *określa wzorzec miłości zawarty w poezji trubadurów</p> <p>– *określa sytuację liryczną wiersza Poświatowskiej</p> <p>– *rozważa, jaką funkcję pełni we współczesnym utworze przywołanie imion średniowiecznych kochanków</p> <p>– *formułuje hipotezy interpretacyjne wiersza</p>	<p>– dostrzega archetypiczność postaci Tristana i Izoldy</p> <p>– *w pogłębiony sposób interpretuje źródła konfliktu moralnego, jaki przeżywają bohaterowie (między etyką rycerską i honorem – a uczuciem, siłą namiętności)</p> <p>– *określa, jaką rolę w utworze pełni magia</p> <p>– porównuje wzorzec miłości ukazany w <i>Dziejach Tristana i Izoldy</i> z wzorcami współczesnymi</p> <p>– (A) *na podstawie tekstu Czernego wskazuje różne źródła kulturowe opowieści o Tristanie i Izoldzie</p> <p>– swoje refleksje na temat wzorców miłości ukazanych w literaturze i filmie ujmuje w formie pracy o przemyślanej formie</p> <p>– (A) *wskazuje niektóre cechy średniowiecznej poezji miłosnej (np. symbolika barw)</p> <p>– *podejmuje próbę samodzielnej interpretacji wiersza Poświatowskiej na podstawie jego analizy</p>	
<p>4. Śmierć i zaświaty</p>					

Średniowieczny wizerunek śmierci	2	<p><i>Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>motyw tańca śmierci w sztuce (np. drzeworyty H. Holbeina, S. Lochner, <i>Sąd Ostateczny</i>)</p> <p>(A) *T. Podgórska, [<i>Humor w „Rozmowie mistrza Polikarpa ze Śmiercią”</i>]</p> <p>J. Huizinga, [<i>Wizerunek śmierci</i>]</p> <p>(A) J. Huizinga, [<i>Wizerunek śmierci</i>]</p> <p>(A) A. Guriewicz, [<i>Sąd Ostateczny</i>]</p>	<p>– parafrazuje tekst fragmentu <i>Rozmowy mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> (znajduje współczesne odpowiedniki form archaicznych)</p> <p>– wskazuje w utworze i wyjaśnia archaizmy leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe</p> <p>– wskazuje w <i>Rozmowie...</i> cechy dialogu jako gatunku średniowiecznej literatury moralistycznej</p> <p>– wyjaśnia, czym był średniowieczny motyw tańca śmierci (<i>dance macabre</i>)</p> <p>– interpretuje przedstawienie tego motywu w wybranych dziełach sztuki</p> <p>– odnajduje motyw tańca śmierci w <i>Rozmowie mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i></p> <p>– wskazuje w <i>Rozmowie...</i> przejawy komizmu sytuacyjnego, komiczną degradację obrazu śmierci, wymieszanie grozy i śmieszności</p> <p>– *odwołując się do wiedzy o epoce i o jej teocentrycznym charakterze, określa genezę „sztuki umierania” (<i>ars moriendi</i>) w średniowieczu</p> <p>– wyjaśnia pojęcie „eschatologia” (wie, jakie zagadnienia obejmuje ta nazwa)</p> <p>– poprawnie posługuje się terminami: teocentryzm, alegoria, utwór dydaktyczno-moralizatorski, dialog, taniec śmierci</p> <p>– czyta fragment książki Huizingi (A) oraz Guriewicza ze zrozumieniem na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji</p> <p>– na podstawie czytanych fragmentów <i>Jesieni średniowiecza</i> – (A) także w wersji rozszerzonej – przedstawia trzy wątki tematyczne wiążące się ze śmiercią w literaturze i sztuce średniowiecza</p>	<p>– w <i>Rozmowie mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> zauważa elementy dydaktyczno-moralizatorskie, ale i ludyczne oraz komiczne</p> <p>– *dostrzega w utworze efekty groteskowe</p> <p>– wskazuje w <i>Rozmowie...</i> elementy satyry społecznej</p> <p>– wyjaśnia, czym były średniowieczne moralitety (określa ich tematykę, charakter i funkcję)</p> <p>– na podstawie <i>Rozmowy...</i> oraz wybranych dzieł sztuki (np. drzeworytów Holbeina) wnioskuje, jak w średniowieczu pojmowano śmierć</p> <p>– *wspólnie z kolegami przygotowuje inscenizację fragmentu <i>Rozmowy mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> (w wersji uwspółcześnionej językowo)</p> <p>– odwołując się do wiedzy o światopoglądzie epoki, panującej filozofii, koncepcji człowieka itp. uzasadnia powszechność motywów eschatologicznych w literaturze i sztuce średniowiecza</p>	
----------------------------------	---	--	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> – (A) wskazuje koniec świata i Sąd Ostateczny jako częsty motyw w sztuce średniowiecza – odróżnia znaczenie etymologiczne i realne wyrazu (np. miednica) – wskazuje najważniejsze średniowieczne zapożyczenia z łaciny, niemieckiego i czeskiego – wymienia i krótko charakteryzuje najdawniejsze zabytki języka polskiego 		
Sztuka umierania	1–2	<p><i>Pieśń o Rolandzie</i> (fragm. ukazujący śmierć Rolanda) – przypomnienie z gimnazjum</p> <p>*Gall Anonim, <i>Kronika polska</i> (fragm. ukazujący śmierć Bolesława Chrobrego)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadza szczegółową analizę sceny śmierci Rolanda – na podstawie sceny śmierci Rolanda omawia symboliczny charakter sztuki średniowiecza – w swych wypowiedziach posługuje się pojęciami: apoteoza, heroizm, sakralizacja, idealizacja 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje scenę śmierci Rolanda w kontekście etosu rycerskiego (i teocentrycznego charakteru epoki) – porównuje śmierć Rolanda (rycerza) ze śmiercią Aleksego (świętego) *i ewentualnie Bolesława Chrobrego (władcy, na podstawie kroniki Galla Anonima) – określa, jakie miejsce zajmuje w paramezie średniowiecznej śmierć bohatera 	

François Villon – łotrzyk i poeta	1–2	<p>F. Villon, <i>Wielki testament</i> (fragm.)</p> <p>J. Huizinga, [Wizerunek śmierci]</p> <p>(A) *B. Geremek, <i>Śmiech w cieniu szubienicy</i> (fragm.)</p> <p>B. Okudźawa, <i>Modlitwa</i></p>	<p>– określa charakter utworu Villona na tle dotychczas poznanej literatury średniowiecza; wyjaśnia, na czym polega jego odmienność</p> <p>– w <i>Wielkim testamencie</i> odnajduje jeden ze średniowiecznych motywów tematycznych śmierci wskazanych przez Huizingę (<i>ubi sunt?</i>)</p> <p>– *przedstawia topos <i>ubi sunt?</i> i związane z nim znaczenia w kulturze średniowiecza</p> <p>– określa funkcje pytań retorycznych, nagromadzeń, wyliczeń i epitetów w utworze Villona</p> <p>– próbuje samodzielnie zinterpretować utwór</p> <p>– określa kreację podmiotu lirycznego (poeta średniowieczny Villon czy poeta współczesny?), a także adresata i sytuację liryczną</p> <p>– rozważa, jaką funkcję pełni stylizacja modlitewna wiersza</p> <p>– przedstawia stosunek poety do świata i ludzi</p>	<p>– *wie, że w każdej epoce istniał nieoficjalny nurt kultury nazywany „kulturą karnawału”:</p> <p>prześmiewczy, ludowo-jarmarczny, opozycyjny wobec kultury oficjalnej</p> <p>– *na podstawie podręcznika podaje informacje na temat życia i twórczości Villona</p> <p>– *wnioskuję, w jaki sposób biografia Villona mogła wpłynąć na charakter jego twórczości</p> <p>– *wskazuje językowe i stylistyczne wykładniki groteski w <i>Wielkim testamencie</i></p> <p>– *wyjaśnia, czym była jesień średniowiecza i jakie zjawiska kulturowe wiążą się z tym określeniem</p> <p>– (A) *na podstawie artykułu Geremka wskazuje różne sposoby mówienia o śmierci w poezji Villona i określa cele takiego traktowania śmierci</p> <p>– wypowiada swoje sądy i opinie w związku z recepcją poezji śpiewanej Okudźawy</p> <p>– na podstawie podręcznika *oraz innych źródeł podaje informacje o Okudźawie</p> <p>– wyjaśnia, co oznacza określenie „bard” w odniesieniu do poetów współczesnych</p> <p>– określa związek między postacią średniowiecznego łotrzyka-poety a przesłaniem wiersza Okudźawy</p>	
Summa średniowiecza	1 + *1	<p>Dante Alighieri, <i>Boska Komedia</i> (fragm.)</p> <p>(A) *T. Zieliński, [Architektura zaświatów Dantego]</p>	<p>– określa miejsce <i>Boskiej Komedii</i> w kulturze średniowiecza</p> <p>– określa tematykę, charakter i zamierzoną rolę dzieła (przestroga dla błądzącej ludzkości, którą trzeba zawrócić ze złej drogi)</p> <p>– własnymi słowami przedstawia treść czytanych fragmentów dzieła Dantego</p> <p>– wskazuje i wyjaśnia elementy alegoryczne</p>	<p>– *wskazuje w utworze Dantego elementy średniowieczne i znamionujące nową epokę</p> <p>– *określa, jak poeta pojmuje miłość (siła wprawiająca w ruch słońce i gwiazdy)</p> <p>– *wyjaśnia wybór przewodników oprowadzających poetę po zaświatach</p> <p>– *objaśnia tytuł utworu</p> <p>– analizuje środki stylistyczne służące opisowi</p>	

		<p>(A) *A. Guriewicz, <i>Średniowieczny „model świata”</i></p> <p>(A) *C.S. Lewis, [Porządkowanie świata]</p> <p>(A) *N.M. Wildiers, [Porządek świata i zło]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: H. Memling, <i>Piekło</i></p>	<p>oraz symboliczne pojawiające się we fragmentach utworu</p> <p>– sprawnie posługuje się pojęciami: eschatologia, alegoria, tercyna</p> <p>– *odwołując się do rysunku z podręcznika (A) i fragmentu książki Zielińskiego, przedstawia średniowieczne wyobrażenie ziemi, piekła, czyśćca i raju</p> <p>– określa średniowieczną wizję piekła (miejsce tortur fizycznych)</p> <p>– *porównuje obraz piekła w <i>Boskiej Komедii</i> i na obrazie Memlinga <i>Piekło</i></p> <p>– *określa symboliczny charakter motywu wędrówki po zaświatach</p> <p>– (A) *czyta teksty naukowe ze zrozumieniem na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji</p> <p>– (A) wyjaśnia pojęcie „summa”</p> <p>– (A) *na podstawie czytanych tekstów wyjaśnia, czemu <i>Boską Komędię</i> uważa się za sumę średniowiecza (udowadnia, że zmierza ona do uporządkowania obrazu świata)</p>	<p>mąk piekielnych, określa ich funkcje</p> <p>– porównuje obrazy zaświatów i stosunek do życia ziemskiego u Homera (wyobrażenie dusz w Hadesie) i u Dantego</p> <p>– (A) *we fragmencie książki Zielińskiego odnajduje informacje potrzebne do odtworzenia wędrówki Dantego po zaświatach</p> <p>– *na podstawie tekstu Zielińskiego interpretuje symbolikę niektórych obrazów i postaci ukazanych w <i>Boskiej Komедii</i></p> <p>– *odwołując się do <i>Boskiej Komедii</i> Dantego oraz czytanych tekstów niefilozoficznych (naukowych), próbuje dokonać syntezy średniowiecznego obrazu świata</p>	
Praca klasowa nr 2 wraz z poprawą	3				

Razem na średniowiecze: ok. 23 godz. (kształcenie w zakresie podstawowym)

RENESANS

Wprowadzenie do renesansu	1		<ul style="list-style-type: none"> – podaje najważniejsze, wstępne informacje o epoce renesansu – wyjaśnia terminy: humanizm, reformacja – wymienia najważniejszych renesansowych humanistów i podaje podstawowe informacje na ich temat – przedstawia krótko wybitnych twórców włoskiego renesansu – wymienia wynalazki i odkrycia stanowiące fundamenty renesansu – wskazuje najważniejsze idee renesansowe – podaje podstawowe informacje na temat renesansu w Polsce (kontekst historyczny, postaci) 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje szersze informacje nt. humanizmu i reformacji – szerzej prezentuje sylwetki wybitnych humanistów oraz mistrzów włoskiego renesansu na podstawie samodzielnie znalezionych informacji –*przygotowuje referat (prezentację) na temat wybranych postaci renesansu 	
1. Renesansowa koncepcja godności człowieka					
Renesansowa koncepcja godności człowieka	1	<p>G. Pico della Mirandola, <i>Mowa o godności człowieka</i> (fragm.)</p> <p>J. Kochanowski, <i>Pieśń XIX</i>, ks. II</p> <p>(A) K. Mrowcewicz, <i>Człowiek w poezji Jana Kochanowskiego</i> (fragm.)</p> <p>(A) M. Rej, <i>Wizerunek własny żywota człowieka poczciwego</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – swoimi słowami przedstawia sens fragmentu rozprawy renesansowego filozofa – wskazuje człowieka i jego sprawy jako temat filozofii renesansowej – określa, jaka koncepcja człowieczeństwa wylania się z pieśni Kochanowskiego – przedstawia pieśń jako gatunek literacki – omawia godność i wolność człowieka jako tematy literatury renesansowej – na podstawie czytanych tekstów określa, jak w renesansie zmieniły się (w stosunku do średniowiecza) poglądy na człowieka, jego relacje ze światem i Bogiem – wyjaśnia, jak myśliciele renesansu pojmowali człowieczeństwo *i wskazuje antyczne źródła tych poglądów (Platon) – wyjaśnia znaczenie nazw epoki (renesans, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym był neoplatonizm renesansowy – we fragmencie <i>Mowy o godności człowieka</i> wskazuje środki stylistyczne i kompozycyjne typowe dla mowy – wskazuje środki stylistyczne w pieśni Kochanowskiego i określa ich funkcje – charakteryzuje pieśń jako gatunek renesansowy, zwracając uwagę na tradycję literacką – interpretuje wymowę fresku Michała Anioła, zwracając uwagę na relacje między Bogiem a człowiekiem – szerzej charakteryzuje humanizm jako prąd umysłowy odrodzenia – określa źródła światopoglądowe renesansowego humanizmu (antyczna filozofia 	F

		<p>(A) *Platon, z <i>Fedona</i>: [<i>O nieśmiertelności duszy</i>]</p> <p>(A) J. Kochanowski, z <i>Psalmu VIII</i>: [<i>Pochwała wielkości Stwórcy i godności człowieka</i>]</p> <p>(A) *J. Czerkawski, [<i>Pogarda świata i godność człowieka</i>]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: Michał Anioł, <i>Stworzenie Adama</i></p>	<p>odrodzenie)</p> <p>– wymienia różne znaczenia słowa „humanizm”</p> <p>– na podstawie informacji z podręcznika przedstawia postacie najwybitniejszych humanistów renesansowych (Erazma z Rotterdamu, Kochanowskiego, Kopernika, Manettię, Mirandoli, Modrzewskiego, Morusa)</p> <p>– wymienia główne hasła renesansu i krótko je komentuje</p> <p>– w swych wypowiedziach konsekwentnie stosuje styl oficjalny</p> <p>– (A) *określa relacje między człowiekiem a Bogiem przedstawione w <i>Psalmie VIII</i></p>	<p>człowieka)</p> <p>– stosuje środki językowe charakterystyczne dla funkcji ekspresywnej języka</p> <p>– (A) *na podstawie tekstu Platona wskazuje antyczny rodowód renesansowego rozumienia godności ludzkiej</p> <p>– (A) *przedstawia filozoficzne poglądy na godność człowieka w różnych epokach (wykorzystując fragment książki Czerkawskiego)</p>	
<p>Mistrzowie renesansu <u>temat</u> <u>fakultatywny</u></p>	1F	<p>dzieła Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Rafała, Donatella, Dürera i innych mistrzów renesansu</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: Sandro Botticelli, <i>Wiosna</i></p>	<p>– komentuje i interpretuje dzieła sztuki renesansowej (zamieszczone w podręczniku *i inne, znalezione samodzielnie – np. w tece <i>Kultura średniowiecza i renesansu</i> Wydawnictwa STENTOR; wykorzystuje zawarte tam interpretacje)</p> <p>– w swej wypowiedzi stosuje właściwą terminologię</p> <p>– poprawnie wymawia obcojęzyczne nazwy własne (imiona i nazwiska znanych postaci, tytuły dzieł, nazwy zabytków itp.)</p> <p>– przedstawia człowieka jako temat sztuki renesansu, odwołując się do filozofii epoki</p> <p>– w omawianych dziełach odnajduje zasady</p>	<p>– prezentuje sylwetki wybitnych mistrzów włoskiego renesansu, podkreślając ich wszechstronność</p> <p>– interpretuje dzieła sztuki renesansowej w kontekście renesansowej filozofii i humanizmu</p> <p>– *odczytuje idee neoplatonickie przedstawione na obrazie Botticello <i>Wiosna</i> (alegoria neoplatonickiej koncepcji miłości)</p> <p>– na podstawie omawianych dzieł sztuki określa, jaki rodzaj związków łączył sztukę i kulturę renesansu z antykiem</p> <p>– *znajduje książki oraz strony internetowe poświęcone sztuce, zbiera informacje na temat geniuszy włoskiego renesansu, sporządza</p>	MED

			<p>estetyki klasycyzmu: ład, harmonię, proporcję, symetrię itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> – *wykazuje, iż sztuka renesansowa dążyła do odzwierciedlenia kosmicznego ładu – wskazuje antyczne źródła inspiracji sztuki renesansowej <p>– *układa plan wycieczki tematycznej po Europie pt. „Podróż renesansowa” (np. pracując metodą projektu); uzasadnia wybór miejsc na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów (wykorzystuje informacje zawarte w różnych źródłach, takich jak: przewodniki, mapy, foldery turystyczne, albumy, wydawnictwa poświęcone postaciom wielkich mistrzów renesansu, a także fotografie zabytków, reprodukcje, nagrania filmowe)</p> <p>– *zachęca do zwiedzenia wybranych przez siebie zabytków, stosując w swej wypowiedzi środki stylistyczne służące funkcji impresyjnej</p>	<p>bibliografię tematyczną</p> <ul style="list-style-type: none"> – *wygłasza referat na temat sztuki renesansu, posługując się przygotowanym wcześniej konspektem – przedstawia renesansową tradycję duchowości Europy <p>– *wykorzystuje internet i programy komputerowe (lub inne środki multimedialne)</p> <ul style="list-style-type: none"> – *wykorzystuje zasoby stron internetowych, a zwłaszcza strony muzeów europejskich – *układa i wygłasza (z odpowiednią dykcją i intonacją) mowę (przemówienie) na wskazany przez nauczyciela temat (np. mistrzowie renesansu, europejskie zabytki renesansu) 	E
Biografia renesansowego humanisty... i współczesne CV	1	<p>J. Kochanowski, <i>Do gór i lasów</i></p> <p>(A) *K. Janicki, <i>Elegia VII (O sobie samym do potomności)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta fraszkę Kochanowskiego ze świadomością konwencji gatunkowej – charakteryzuje fraszkę jako podstawowy gatunek renesansowy – wyjaśnia, kim był Proteusz i z jakim toposem się wiąże – wyjaśnia, jaką funkcję motyw Proteusza pełni w omawianym utworze – w przedstawionym opisie życia wskazuje elementy typowe dla biografii renesansowego humanisty – przedstawia biografię Kochanowskiego – na podstawie fraszki wyjaśnia, czym jest renesansowe bogactwo życia 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje fraszkę w kontekście filozofii epoki (bogactwo „ról” życiowych a wolność człowieka w ujęciu Pico della Mirandoli) – określa rolę paralelizmów i anafor w utworze Kochanowskiego – (A) *przedstawia postać polskiego humanisty Klemensa Janickiego, podkreślając znaczenie jego autobiografii poetyckiej – w swych wypowiedziach poprawnie stosuje określenia: humanista, humanistyczny, humanizm, *humaniora – analizuje przykładową interpretację fraszki zamieszczoną w podręczniku, ustosunkowuje się do niej 	F

			<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wyjaśnić krótko pojęcia (uwzględniając ich wieloznaczność): humanista, humanistyczny, humanizm, *humaniora – czyta ze zrozumieniem przykładową interpretację fraszki zawartą w podręczniku – sporządza jej plan dekompozycyjny – wyjaśnia określenie <i>curriculum vitae</i> (CV) – wie, w jakich sytuacjach potrzebne jest dziś CV – pisze własne CV w różnych formach (opisowej i w punktach) 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje różnice między stylem urzędowym (pisma użytkowego) a stylem artystycznym utworu poetyckiego 	
Renesansowa koncepcja artysty	2	<p>J. Kochanowski, <i>Pieśń XXIV</i>, ks. II</p> <p>*Horacy, <i>Wybudowałem pomnik</i></p> <p>J. Kochanowski, <i>Do fraszek</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, ze zrozumieniem, pieśń Kochanowskiego – na podstawie pieśni swoimi słowami przedstawia renesansową koncepcję artysty (wskazuje źródła jego nobilitacji społecznej) – opisuje kreację podmiotu lirycznego w pieśni Kochanowskiego – wyjaśnia, jaką funkcję w pieśni poety renesansowego pełnią motywy: przemiany w łabędzia, lotu, zbędnego pogrzebu – porównuje przesłanie utworu Kochanowskiego z Horacjańskim <i>Wybudowałem pomnik</i> – na przykładzie pieśni Kochanowskiego wyjaśnia, czym jest wiersz sylabiczny oraz przerzutnia i jaką rolę przerzutnia pełni w utworze – interpretuje wiersz <i>Do fraszek</i>, zwracając uwagę m.in. na formę podawczą, nadawcę i adresata, charakter fraszki (autotematyzm) – określa rolę motywów mitologicznych (np. toposu labiryntu) w utworze <i>Do fraszek</i> – wyjaśnia, na czym polega wieloznaczność rzeczownika „fraszka” i jak poeta wykorzystuje 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje renesansową koncepcję artysty (na podstawie <i>Pieśni XXIV</i>) z jego statusem w starożytności (na podstawie poznanych utworów Horacego) i w średniowieczu – porównuje <i>Pieśń XXIV</i> Kochanowskiego z odą Horacego <i>Wybudowałem pomnik</i>; na tej podstawie określa stosunek artystów renesansowych do wzorów antycznych – *wnioskuję, dlaczego tak wielu poetów renesansowych naśladowało Horacego – *wyjaśnia, kim był renesansowy <i>poeta doctus</i> – analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową pieśni – na podstawie utworu <i>Do fraszek</i> *i innych znanych fraszek określa, jakie jest miejsce wierszy tego gatunku w twórczości Kochanowskiego 	

			<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenia aforyzmów: <i>Człowiek – to brzmi dumnie</i>, <i>*Homo homini deus, homo homini lupus</i>, <i>*Per aspera ad astra</i> – pisze pracę na temat statusu człowieka i człowieczeństwa widzianego z perspektywy współczesnej 		
Zapożyczenia	1		<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym są zapożyczenia językowe – wskazuje, z jakich języków pochodzą najważniejsze zapożyczenia do języka polskiego – rozpoznaje najważniejsze zapożyczenia z różnych języków (podstawowe słownictwo) – podaje przykłady najdawniejszych zapożyczeń do języka polskiego i określa, z jakich języków pochodzą 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje zapożyczeń, podając ich przykłady – wyjaśnia historyczny kontekst zapożyczeń z języka łacińskiego, czeskiego, niemieckiego i włoskiego 	
2. Człowiek i świat					
Człowiek wobec harmonii natury	1	<p>M. Rej, <i>Żywoć człowieka poczciwego</i> (fragm.)</p> <p>(A) J. Kochanowski, <i>z Pieśni świętojańskiej o Sobótce: Panna XII</i></p> <p>(A) *Horacy, <i>z Epod: Szczęśliwy ten, kto...</i> (II)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: obrazy P. Bruegla (np. przywołane w podręczniku sceny z życia wieśniaków:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie fragmentu utworu Reja rekonstruuje wzorzec osobowy szlachcica ziemianina – określa stosunek pisarza do natury – wskazuje środki stylistyczne (nagromadzenia, wyliczenia, zdrobnienia) typowe dla Reja i określa ich funkcje – interpretuje obrazy Bruegla – określa pozycję Reja w literaturze polskiej – na podstawie informacji z podręcznika odtwarza spory i legendy związane z sylwetką Reja; wyjaśnia, dlaczego nie określa się go mianem renesansowego humanisty – (A) interpretuje <i>Pieśń świętojańską o Sobótce</i> jako pochwałę życia wiejskiego, rozpoznaje w utworze opis przestrzeni arkadyjskiej – (A) *wskazuje w pieśni Kochanowskiego cechy renesansowej sielanki 	<ul style="list-style-type: none"> – określa funkcje zdrobnień, spieszceń i zgrubień w tekstach o funkcji ekspresywnej (na przykładzie utworu Reja) – wymienia i komentuje charakterystyczne cechy polszczyzny Reja (m.in. składnię) – porównuje stosunek Reja i Bruegla do natury oraz sposób jej ukazania w analizowanych dziełach tych autorów – wskazuje przykłady zapożyczeń z języka włoskiego, zna ich historyczne podłoże – (A) *porównuje sposób ukazania ideału życia wiejskiego przez Reja i Kochanowskiego – (A) *przedstawia antyczne wzorce <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Kochanowskiego (epoda Horacego) – (A) *wykazuje, jak twórcy renesansowi wzorowali się na poetach antyku 	

		<i>Myśliwi na śniegu, Sianokosy)</i>			
Hymn renesansowego poety na cześć Stwórcy i jego dzieła	1–2	<p>J. Kochanowski, <i>Hymn [Czego chcesz od nas, Panie...]</i></p> <p>(A) L. Szczerbicka-Ślęk, [<i>Koncepcja Boga i świata w „Hymnie” Jana Kochanowskiego</i>]</p> <p>(A) Platon, z <i>Timajosa: [Budowniczy świata i jego dzieło]</i></p> <p>(A) *G. Reale, [<i>Demiurg i jego stwórcze działanie</i>]</p> <p>J. Parandowski, [<i>Kochanowski – klasyk swojego wieku</i>]</p>	<p>– czyta głośno utwór Kochanowskiego z właściwą dykcją i intonacją</p> <p>– określa, jaki obraz Boga, świata i człowieka wyłania się z hymnu</p> <p>– charakteryzuje hymn jako gatunek literacki i wskazuje jego cechy w utworze Kochanowskiego</p> <p>– analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową wiersza</p> <p>– wymienia cechy stylu klasycznego (jasność, prostota, porządek, harmonia, synteza, uniwersalizm) oraz odnosi je do utworu Kochanowskiego</p> <p>– wskazuje obecny w hymnie topos Boga artysty (<i>Deus artifex</i>)</p> <p>– określa, na czym polega nowa, optymistyczna wizja świata przedstawiona w literaturze renesansowej</p> <p>–*interpretuje wiersz w kontekście filozofii renesansowej</p> <p>– podaje różne znaczenia słowa „klasyk” (i pokazuje je w zdaniach)</p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragment artykułu Parandowskiego (a także inne pozycje bibliograficzne przywołane na lekcji)</p>	<p>– recytuje utwór Kochanowskiego z pamięci</p> <p>– przedstawia w kontekście filozofii renesansu obraz świata i człowieka wyłaniający się z wiersza Kochanowskiego</p> <p>– dostrzega związek formy gatunkowej (hymnu) z warstwą ideową utworu</p> <p>– opisuje poetykę wiersza jako doskonały przykład stylu klasycystycznego</p> <p>– *wskazuje tautologiczne epitety i określa ich funkcję (rzecz zbliża się do swego ideału)</p> <p>– wyjaśnia, czym był renesansowy klasycyzm (jako styl w sztuce i jako światopogląd)</p> <p>– na podstawie tekstu Parandowskiego wyjaśnia określenie Kochanowskiego mianem klasyka swojego wieku</p> <p>– (A) *na podstawie czytanych tekstów wykazuje wpływ myśli platońskiej na kształtowanie się renesansowej wizji Boga, świata i człowieka</p>	F

Rzecz Czarnoleska	1	J. Kochanowski, <i>Pieśń II</i> , ks. I; dwie fraszki <i>Na lipę</i> J. Tuwim, <i>Rzecz Czarnoleska</i>	<ul style="list-style-type: none"> – określa, jaką funkcję pełnią opisy natury w czytanych utworach Kochanowskiego – wskazuje źródła inspiracji renesansowego poety – zauważa w czytanych utworach wątki epikurejskie – określa, co jest, zdaniem poety, prawdziwą wartością (cnota stoicka – czyste sumienie) – na podstawie czytanych utworów analizuje cechy gatunkowe pieśni i fraszki – wskazuje w utworach stylistyczne środki językowe – określa symboliczne znaczenia motywu lipy czarnoleskiej i jego funkcję w czytanych wierszach – formułuje przesłanie utworów Tuwima i Staffa – interpretuje tytuł wiersza Tuwima – wyjaśnia, dlaczego lipę czarnoleską można uznać za topos poezji polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje utwory, uwzględniając ich kontekst filozoficzny (stoicyzm i epikureizm) – komentuje szczęście człowieka jako problem filozoficzny; porównuje różne poglądy filozoficzne na sposoby osiągnięcia szczęścia – wskazuje cechy klasyczne czytanych utworów (w zakresie stylu i światopoglądu) – wskazane środki stylistyczne wiąże z zasadami estetyki renesansowej – podejmuje próbę samodzielnej interpretacji wiersza współczesnego poety 	F
Cechy języka i stylu renesansu	1		<ul style="list-style-type: none"> – określa, jakie najważniejsze zmiany nastąpiły w języku polskim w okresie renesansu (np. zanik iloczasu, liczby podwójnej itp.) – wskazuje główne wpływy do języka polskiego z języków obcych (np. italianizmy) – określa czynniki, które wpłynęły na rozwój stylistyczny polszczyzny – *wskazuje na stylistyczne zróżnicowanie polszczyzny – w twórczości Kochanowskiego i Reja (np. przyswojone środki stylistyczne, wersyfikacja) 	<ul style="list-style-type: none"> – określa, czym się różni styl utworów Kochanowskiego i Reja – *określa wpływ języka potocznego na język artystyczny polszczyzny renesansu (M. Rej) 	

3. W teatrze życia codziennego

Człowiek – istota nieznana i... fascynująca	1 + *1	<p>F. Petrarca – wybrane sonety: <i>Jeśli nie masz miłości..., Pokoju mieć nie mogę...</i></p> <p>J. Kochanowski, z <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce: Panna XI</i> (fragm.)</p> <p>(A) J. Kochanowski, <i>Raki</i>; z <i>Fraszek: Do dziewczki</i></p> <p>(A) M. Rej, z <i>Figlików: Chytry jad niewiasta</i></p> <p>(A) Sz. Szymonowic, <i>Mulier fortis</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: renesansowe portrety pięknych kobiet</p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa tematykę, charakter, formę podawczą sonetów Petrarki – przedstawia swoimi słowami opisane w sonetach uczucia i przeżycia wewnętrzne podmiotu mówiącego – gromadzi słownictwo i związki frazeologiczne nazywające uczucia – określa, czym jest miłość według Petrarki – wykazuje, iż nowym tematem literatury renesansowej jest człowiek i świat jego uczuć – *komentuje oglądane portrety kobiet – *wyjaśnia, na czym polega idealizacja kobiety w renesansowej poezji i malarstwie – w omawianych dziełach malarskich wskazuje inspiracje antyczne – charakteryzuje sonet jako gatunek liryczny – wskazuje w sonetach środki stylistyczne (antyteza, kontrast, oksymoron, paradoks) i określa ich funkcje – *wyjaśnia pojęcie „petrarkizm” 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje informacje biograficzne o Petrarce i jego miłości do Laury – w portrecie Doroty (<i>Panna XI</i>) wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje; *wyjaśnia, na czym polega konwencjonalność opisu – na podstawie portretów z epoki oraz opisu zawartego w pieśni Kochanowskiego przedstawia ideał urody kobiecej w epoce renesansu – (A) na podstawie wszystkich czytanych utworów formułuje syntetyczną wypowiedź na temat obrazu kobiety w poezji renesansu – na przykładzie pieśni Kochanowskiego przedstawia cechy stylu klasycznego – *wymienia różne rodzaje sonetu – *wnioskuję, dlaczego poeci europejscy naśladowali styl Petrarki 	
Miłość i śmierć odwiecznymi tematami literatury	1	G. Boccaccio, z <i>Dekameronu: Sokół</i> (fragm.)	<ul style="list-style-type: none"> – *relacjonuje wydarzenia przedstawione w noweli – *sporządza plan odtwórczy noweli – *nazywa uczucia i przeżycia wewnętrzne bohaterów, określa motywy ich decyzji (zachowań) – *ocenia postępowanie bohaterów i uzasadnia swoje sądy 	<ul style="list-style-type: none"> – *na podstawie podręcznika podaje informacje o budowie <i>Dekameronu</i>, przedstawia ramy kompozycyjne dzieła – *wyjaśnia, w jakim sensie w dziele Boccaccia duch średniowiecza zmagają się z postawą renesansową – *podaje przykłady znanych sobie nowel z sokołem (<i>Katarynka, Kamizelka</i> itp.) 	

			<ul style="list-style-type: none"> – *na podstawie <i>Sokoła</i> przedstawia cechy noweli – wyjaśnia, czym jest nowela z sokołem – *przedstawia sposób powiązania motywów miłości i śmierci w utworze Boccaccia – *na podstawie noweli wnioskuje o realiach życia w renesansowej Italii, o ówczesnej pozycji kobiety, obyczajach itp. 	<ul style="list-style-type: none"> – *próbuję napisać własną nowelę z sokołem 	
Renesansowe bogactwo i pogoda życia	1	<p>J. Kochanowski, <i>O doktorze Hiszpanie, Na dom w Czarnolesie</i> (i inne fraszki, np. poznane w gimnazjum lub wcześniej w liceum – przypomnienie)</p> <p>(A) *K. Janicki, <i>Elegia VII (O sobie samym do potomności)</i></p> <p>W. Borowy, <i>Kamienne rękawiczki</i> (fragm.)</p> <p>*J. Iwaszkiewicz, <i>Pogoda lasu...</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa, jaki ideał życia został przedstawiony we fraszce <i>Na dom w Czarnolesie</i> – wymienia tematy, które Kochanowski poruszał we fraszkach – charakteryzuje fraszkę renesansową jako gatunek literacki – nazywa rodzaje fraszek (żartobliwa, filozoficzno-refleksyjna, autobiograficzna, autotematyczna, biesiadna itp.), odnosząc je do konkretnych utworów – wskazuje środki stylistyczne użyte we fraszkach i określa ich funkcje (apostrofa, epitet itp.) – streszcza historyjkę przedstawioną we fraszce <i>O doktorze Hiszpanie</i> i określa charakter utworu – na podstawie fraszki opowiada o życiu dworskim, jego obyczajach, zabawach itp. – czyta tekst eseistyczny ze zrozumieniem (na poziomie treści, struktury i komunikacji) – *określa tematykę, charakter i nastrój utworu Iwaszkiewicza – *przy pomocy nauczyciela przyporządkowuje utwór do właściwego rodzaju literackiego – *wskazuje środki stylistyczne (apostrofy, wyliczenia, powtórzenia) i określa ich funkcję – *wskazuje wieloznaczność określeń „pogoda”, „pogodny” 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje fraszkę <i>Na dom w Czarnolesie</i>, sytuując ją w kontekście filozoficznym (stoicyzm, epikureizm) – wiąże czytane fraszki z okresami w biografii autora – wyjaśnia, dlaczego fraszki Kochanowskiego można uważać za liryczny pamiętnik poety – wyjaśnia pojęcie „epigramat” – na podstawie fraszek Kochanowskiego (A) i poetyckiej autobiografii Janickiego wykazuje, że w renesansie życie ludzkie stało się ważnym tematem sztuki – znalezione w tekście informacje przetwarza i wykorzystuje we własnych wypowiedziach na temat poety – *odnajduje filozoficzny kontekst utworu – *wskazuje w utworze obecność postawy klasycystycznej (humanistycznej, stoickiej) 	

			– *określa stosunek poety do natury i kultury		
4. Obywatelska i patriotyczna refleksja renesansu					
W poszukiwaniu idealnego państwa i doskonałego władcy	1+ *1	<p>*N. Machiavelli, <i>Księżę</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>malarstwo: renesansowe portrety władców (np. Piero della Francesca, <i>Federigo, księżę Urbino</i>)</p> <p>J. Szacki, [<i>Mrzonka?</i>]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>grafika: A. Holbein, <i>Wyspa Utopia</i></p>	<p>– podaje znaczenie dosłowne i przenośne wyrazu „utopia” oraz jego pochodzenie</p> <p>– *podaje najważniejsze informacje o rozwoju myśli polityczno-społecznej w renesansie</p> <p>– *przedstawia Zamość jako idealne miasto renesansu</p> <p>– *opisuje model władcy przedstawiony przez Machiavellego</p> <p>– *wyjaśnia, czym jest makiawelizm</p> <p>– *formułuje własne opinie i oceny oraz je uzasadnia</p> <p>– *zabiera głos w klasowej dyskusji (przekonuje, argumentuje); stosuje środki językowe typowe dla wypowiedzi perswazyjnej</p> <p>– *interpretuje dzieło malarskie (portret panującego)</p> <p>– *nazywa cechy, postawy i uczucia portretowanej postaci</p> <p>– *wskazuje w dziele Machiavellego elementy parenezy (władca – jeden z wzorców osobowych epoki)</p>	<p>– *przedstawia tradycję filozoficzną idealnego modelu państwa (Platon)</p> <p>– wskazuje dzieła myśli polityczno-społecznej renesansu (np. <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i>)</p> <p>– na podstawie tekstu Szackiego określa miejsce utopii w historii myśli społecznej</p> <p>– samodzielnie interpretuje wiersz współczesny</p> <p>– *wykazuje moralną dwuznaczność modelu władcy przedstawionego w <i>Księżciu</i>, a także pojęcia racji stanu; rozważa etyczne dylematy władzy</p> <p>– *podaje różne przykłady realizacji zasady: „cel uświęca środki” i je ocenia</p> <p>– *wypowiada swoją opinię na temat: Czy Machiavelli był realistą, czy cynikiem?</p> <p>– *oceniając przedstawiony model władcy i jego konsekwencje, odwołuje się do wiadomości z historii</p> <p>– *pisze pracę pt. „Czy moralność można pogodzić z polityką?”</p>	F

<p>Obywatelska i patriotyczna myśl renesansu</p>	<p>2–3 +1*</p>	<p>P. Skarga, <i>O miłości ku ojczyźnie</i> (fragm.)</p> <p>J. Kochanowski, <i>Pieśń V</i>, ks. II (<i>Pieśń o spustoszeniu Podola</i>), <i>Wy, którzy pospolitą rzeczą władacie</i> i inne wybrane fragmenty <i>Odprawy posłów greckich</i>, <i>Pieśń XII</i>, ks. II (<i>Pieśń o cnotcie</i>)</p> <p>(A) *J. Kochanowski, <i>Wykład cnoty</i> (fragm.)</p> <p>(A) A.F. Modrzewski, z dzieła <i>O poprawie Rzeczypospolitej: O obyczajach</i> (fragm.)</p> <p>(A) M. Rej, <i>Żwierzyniec...</i> (fragm.), <i>Krótką rozprawa...</i> (fragm.), z <i>Apoftegmatów: O prawym ślachectwie</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p>	<p>– na podstawie czytanych fragmentów dzieł oraz informacji z podręcznika streszcza poglądy autorów piśmiennictwa renesansowego na kwestie władzy, państwa i powinności obywatelskich</p> <p>– wskazuje najważniejsze kierunki myśli obywatelskiej i patriotycznej renesansu</p> <p>– charakteryzuje wzorzec osobowy obywatela patrioty (na podstawie różnych dzieł Kochanowskiego)</p> <p>– charakteryzuje ideał władcy zawarty w pieśni chóru z <i>Odprawy posłów greckich</i>; wskazuje obowiązki władcy wobec poddanych</p> <p>– streszcza poglądy Skargi na obowiązki obywateli (szlachty i rządzących) wobec ojczyzny</p> <p>– wyjaśnia sens porównania ojczyzny do tonącego okrętu</p> <p>– wskazuje apelatywny i okolicznościowy charakter <i>Pieśni o spustoszeniu Podola</i></p> <p>– rekonstruuje zarzuty Kochanowskiego wobec szlacheckiego społeczeństwa wyrażone w czytanej pieśni; określa, na jakie ważne dla szlachty wartości powołuje się poeta</p> <p>– wskazuje, jakie miejsce wśród ideałów obywatelskich renesansu zajmuje cnota rozumiana na wzór stoicki</p> <p>– pisze syntetyzującą pracę, w której rozwija myśl poety: „A jeśli komu droga otwarta do nieba, tym, co służą ojczyźnie...”</p> <p>– sporządza plan dekompozycyjny kazania Skargi; odnajduje w nim strukturę oracji</p> <p>– w <i>Pieśni o spustoszeniu Podola</i> rozpoznaje strukturę mowy</p> <p>– w czytanych tekstach wskazuje środki</p>	<p>– wzorzec osobowy obywatela patrioty interpretuje w kontekście renesansowej koncepcji człowieka (jako istoty wyjątkowej i szczególnie obdarowanej przez Stwórcę) oraz w kontekście myśli stoickiej (pojęcie cnoty)</p> <p>– interpretuje metaforę pasterza i stada w pieśni chóru z <i>Odprawy posłów greckich</i></p> <p>– porównuje różne modele władcy, państwa i obywatela pojawiające się w myśli społecznej renesansu (Kochanowski, Machiavelli, (A) Frycz Modrzewski, Rej)</p> <p>– *charakteryzuje gatunki czytanych utworów (oracja, kazanie), przywołując antyczne wzorce retoryki</p> <p>– (A) *analizuje kazanie Skargi jako przykład renesansowej retoryki, wykorzystując informacje zawarte w tekście Korolki</p> <p>– w swoich wypowiedziach celowo dobiera środki językowe, aby wzmocnić impresywną funkcję wypowiedzi</p> <p>– *dba o staranną wymowę głosek, unikając hiperpoprawności</p> <p>– *porównuje dramat renesansowy z tragedią grecką</p> <p>– *wyciąga wnioski na temat związków literatury renesansu z wzorcami antycznymi</p>	<p>F</p>
--	--------------------	--	--	---	----------

		(A) W. Voisé, [<i>Idealna Rzeczpospolita w rozważaniach Andrzeja Frycza Modrzewskiego</i>] (A) M. Korolko, [<i>Kształt artystyczny „Kazań sejmowych” Piotra Skargi</i>]	retoryczne (apostrofa, pytanie retoryczne, wykrzyknienie, antyteza, anafora, powtórzenie) i określa ich funkcje – wyjaśnia terminy: funkcja impresywna, funkcja perswazyjna, przywołując konkretne przykłady – *wygłasza samodzielnie przygotowane przemówienie (orację) na wskazany temat, stosując zasady starożytnych retorów – *charakteryzuje dramat renesansowy, określa w nim rolę chóru – wyjaśnia znaczenie realne i etymologiczne słowa „prawy”, wskazuje wyrazy pokrewne – wyjaśnia zmiany w zakresie znaczeniowym słowa „cnota”		
Retoryka	1–2		– definiuje retorykę – wymienia etapy przygotowania mowy (zgodne ze sztuką retoryki) – wskazuje najważniejsze cechy stylu retorycznego – podaje najważniejsze tropy (metafora, metonimia, synekdocha) i figury retoryczne (apostrofa, pytanie retoryczne, porównanie, elipsa) – w czytanej tekście wskazuje najważniejsze tropy i figury retoryczne – własnemu tekstowi nadaje cechy stylu retorycznego	– szerzej wyjaśnia, czym jest retoryka, wskazując jej starożytne korzenie – wyjaśnia, jak należy rozumieć poprawność, stosowność i ozdobność stylu – opracowuje i wygłasza przemówienie na wskazany temat, dążąc do stosowania zasad retoryki	
5. Wobec zagadki losu i nieuchronności śmierci					
Człowiek wobec zagadki losu, czyli niepokoje renesansowe, które burzą pogodny obraz epoki	2 + *1	J. Kochanowski, <i>Pieśń IX</i> , ks. II; <i>O żywocie ludzkim</i> ; * <i>Człowiek Boże igrzysko</i> (A) J. Kochanowski,	– komentuje pieśni i fraszki, zwracając uwagę na ich charakter filozoficzno-refleksyjny – interpretuje czytane utwory, zwracając uwagę na kontekst gatunkowy (pieśń, fraszka) – na podstawie czytanych utworów charakteryzuje niepokoje ludzi renesansu – w pieśniach i fraszkach wskazuje toposy	– interpretuje czytane utwory, wykorzystując kontekst filozoficzny – określa, jak w czytanych pieśniach Kochanowskiego jest opisana natura świata; porównuje je z <i>Hymnem</i> – rozważa, jak twórcy renesansu godzili świadomość zmienności losu z ideałem	

		<p><i>Do snu; Pieśń XI</i>, ks. I; <i>Pieśń IV</i>, <i>Fragmenta</i></p> <p>(A) *M. de Montaigne, z <i>Prób: Jako filozofować znaczy uczyć się umierać</i> (fragm.)</p> <p>J. Błoński, [<i>Kochanowski i fortuna</i>]</p> <p>(A) B. Otwinowska, <i>Sen w poezji Jana Kochanowskiego</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY grafika: <i>Koło Fortuny</i></p>	<p>(świat-teatr, człowiek-Boże igrzysko, Fortuna) i określa ich znaczenie</p> <p>– wyjaśnia, jakie sensy zawierał w sobie topos Fortuny (np. wykorzystując XVI-wieczną ilustrację)</p> <p>– rekonstruuje renesansowy wzorzec mędrca, nieczulego na odmiany losu; wyjaśnia, jaką rolę pełniło w nim pojęcie cnoty</p> <p>– rozróżnia znaczenie podstawowe i metaforyczne wskazanych wyrazów (np. teatr, gra, fortuna)</p> <p>– charakteryzuje poetykę czytanych utworów Kochanowskiego: budowę stroficzną, wersyfikację, sposób kształtowania monologu lirycznego (nadawcę i odbiorcę), funkcję zauważonych środków stylistycznych itp.</p> <p>– czyta ze zrozumieniem teksty Błońskiego (A) i Otwinowskiej</p>	<p>godności człowieka</p> <p>– wskazuje filozoficzny (przede wszystkim stoicki) rodowód ideału mędrca opisanego w czytanych utworach</p> <p>– komentuje pojęcie cnoty jako wartości, wskazując jej źródła filozoficzne</p> <p>– wskazując motywy śmierci, przemijania, zmienności itp. w poezji i malarstwie renesansu, wnioskuje o zmianach zachodzących w światopoglądzie epoki</p> <p>– analizuje czytane utwory: stawia hipotezy interpretacyjne i weryfikuje je na podstawie elementów wiersza; *samodzielnie formułuje wnioski interpretacyjne</p> <p>– do interpretacji pieśni Kochanowskiego wykorzystuje wiadomości zawarte w tekstach o fortunie (Błońskiego) (A) i o śnie (Otwinowskiej)</p> <p>– (A) czyta ze zrozumieniem fragment eseju Montaigne’a; przedstawia sens utworu własnymi słowami</p>	<p>F</p> <p>F</p>
Kryzys renesansowego optymizmu	2–4	<p>J. Kochanowski, <i>Treny: IX, X, XI</i>, (*lub cały cykl)</p> <p>(A) *W. Weintraub, <i>Religia Kochanowskiego</i> (fragm.)</p> <p>(A) *S. Grzeszczuk, [„<i>Treny</i>” – <i>pamiętnik</i></p>	<p>– interpretuje treny, wykorzystując kontekst biograficzny (rozpacz ojca); charakteryzuje kreację podmiotu lirycznego</p> <p>– opisuje uczucia wyrażone w trenach i wskazuje poetyckie środki, jakimi zostały one oddane</p> <p>– wyjaśnia, jakim gatunkiem jest tren, wskazując jego antyczny rodowód</p> <p>– wskazuje pytania filozoficzne (dylematy), obecne w czytanych trenach</p> <p>– przedstawia polemikę poety z własną filozofią życiową w <i>Trenie IX, X i XI</i></p>	<p>– charakteryzuje wizję świata zawartą w <i>Trenach</i></p> <p>– w wybranych trenach odnajduje zasady renesansowego klasycyzmu</p> <p>– analizuje styl <i>Trenów</i>, *dostrzegając jego odmienność od klasycyzmu wcześniejszych utworów poety</p> <p>– przedstawia przełom światopoglądowy Kochanowskiego, jaki obrazują <i>Treny</i></p> <p>– *interpretuje cykl Kochanowskiego jako poemat filozoficzny</p>	

		<p>cierpienia]</p> <p>W. Broniewski, <i>Firanka</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: H.B. Grien, <i>Siedem faz życia kobiety</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa, jaki charakter ma humanizm <i>Trenów</i>, do którego dochodzi poeta – *analizuje kompozycję <i>Trenów</i> jako cyklu, odnajduje rządzącą nią zasadę – (A) *czyta ze zrozumieniem opracowania dotyczące myśli Kochanowskiego – na przykładzie czytanych wierszy współczesnych określa znaczenie trenu w poezji XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – *w cyklu <i>Trenów</i> rozpoznaje wzorzec kompozycyjny gatunku (wychwalenie zalet i cnót zmarłego, wyrażenie wielkości straty, demonstracja żalu, pomiarkowanie i konsolacja) – *rozważa, czy Kochanowski pozostał w <i>Trenach</i> renesansowym humanistą – (A) *wyjaśnia termin: humanizm chrześcijański – na podstawie znanych utworów Kochanowskiego wnioskuje, jak zmieniła się filozofia epoki – (A) *w czytanych opracowaniach znajduje informacje służące pogłębieniu lektury <i>Trenów</i>; selekcjonuje je, przetwarza i wykorzystuje we własnych wypowiedziach – interpretuje wiersz Broniewskiego 	<p>F</p> <p>F</p>
--	--	---	---	--	-------------------

Razem na renesans: ok. 25 godz. (kształcenie w zakresie podstawowym)

BAROK

Wprowadzenie do epoki baroku	1		<ul style="list-style-type: none"> – podaje najważniejsze, wstępne informacje o epoce baroku, określa ramy czasowe epoki – wyjaśnia terminy: barok, kontrreformacja – wymienia najważniejsze cechy stylu barokowego – wymienia najwybitniejszych uczonych epoki i ich zasługi – rozpoznaje budowę barokowe 	<ul style="list-style-type: none"> – szerzej przedstawia kontekst historyczny i kulturowy epoki – wyjaśnia, jaki był wpływ kontrreformacji (zwłaszcza zakonu jezuitów) na sztukę; *opisuje wygląd barokowych kościołów jezuickich 	
1. Człowiek wobec nieskończoności. Pytanie o sens istnienia					
Człowiek wobec nieskończoności. Barokowa wizja	2 + *1	M. Sęp-Szarzyński, <i>Sonet II, Sonet IV</i>	– charakteryzuje wizję Boga, świata i człowieka przedstawioną w sonetach Sępa-Szarzyńskiego (znikomość i wielkość człowieka; koncepcja	– analizuje i interpretuje sonety Sępa-Szarzyńskiego, odnosząc je do barokowej wizji świata	

<p>bytu człowieka w świecie</p>		<p>*J. Donne, <i>Sonet XIV</i></p> <p>*W. Potocki, <i>Człowiek – igrzysko Boże</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Z. Morsztyn, <i>Epitalamium Jego Mości Panu Janowi z Mierznia Mierzeńskiemu</i> (fragm.)</p> <p>(A) *S.H. Lubomirski, <i>Adverbia moralia</i> (fragm.)</p> <p>W. Szekspir, <i>Makbet</i>, Akt V, scena IV (fragm.); <i>Hamlet</i>, Akt III, scena I (fragm.)</p> <p>(A) W. Szekspir, <i>Jak wam się podoba</i> (fragm.)</p> <p>B. Pascal, <i>Myśli</i> (fragm.)</p> <p>(A) J. Sokołowska, [<i>Filozofia Giordana Bruna</i>]</p>	<p>bytu ludzkiego jako „wiecznej wojny”</p> <p>– w wierszach Sępa-Szarzyńskiego odnajduje kryzys typowej dla renesansu wiary w człowieka</p> <p>– *interpretuje wiersz Potockiego, odnajdując w nim topos człowieka – „Bożego igrzyska”;</p> <p>określa funkcję tego toposu</p> <p>– (A) *charakteryzuje obraz człowieka i świata przedstawiony w utworach Z. Morsztyna i S.H. Lubomirskiego; rozpoznaje zawarte w nich toposy</p> <p>– we fragmentach dramatów Szekspira odnajduje topos świata-teatru; określa wyłaniającą się z nich wizję człowieka</p> <p>– porównuje renesansowy i barokowy obraz Boga, świata i człowieka (np. w <i>Hymnie Kochanowskiego</i> i sonetach Sępa-Szarzyńskiego *oraz innych wierszach poetów barokowych)</p> <p>– w wierszach Sępa-Szarzyńskiego (*i innych poetów) wskazuje środki stylistyczne typowe dla baroku – zwłaszcza na poziomie składni i frazeologii oraz ukształtowania brzmieniowego; dostrzega ich związek z wizją świata zawartą w utworach</p> <p>– wyjaśnia terminy, odnosząc je do odpowiednich fragmentów czytanych wierszy: inwersja składniowa, przerzutnia, antyteza, oksymoron, peryfrazja</p> <p>– w poznawanych wierszach oraz dziełach sztuki wskazuje cechy stylu barokowego (niepokój, nieład, skomplikowanie, niejasność, dysharmonia)</p> <p>– *swoimi słowami przedstawia obraz świata i człowieka przedstawiony w czytanych tekstach filozoficznych</p>	<p>– przedstawia wizję Boga, człowieka i świata w poezji Sępa-Szarzyńskiego; *odnajduje jej kontekst filozoficzny</p> <p>– *wyjaśnia, czym była XVII-wieczna poezja metafizyczna, odnajduje jej cechy w wierszu Donne’a</p> <p>– wyjaśnia związek toposów: świata-teatru oraz człowieka-Bożego igrzyska z barokową wizją świata i człowieka</p> <p>– *porównuje przejawy stylu barokowego w poezji (na podstawie czytanych wierszy) i sztuce (architektura, rzeźba – na podstawie ilustracji z podręcznika)</p> <p>– komentuje czytany fragment dzieła Pascala (wyłaniający się z nich obraz człowieka i świata, sposób pojmowania nieskończoności);</p> <p>*wykorzystuje je jako kontekst interpretacyjny czytanych wierszy</p> <p>– *na podstawie utworów literackich i fragmentów dzieł filozoficznych przedstawia, jak zmieniała się na przełomie renesansu i baroku wizja człowieka, świata i Boga (redaguje dłuższą wypowiedź ustną i pisemną)</p>	<p>F</p>
---------------------------------	--	---	--	--	----------

<p>Dramat ludzkich namiętności; człowiek w teatrze świata</p>	<p>6 + *3</p>	<p>W. Szekspir, <i>Makbet</i> (dramat czytany w całości)</p> <p>*W. Szekspir, <i>Hamlet</i> (całość lub fragmenty)</p> <p>Z. Herbert, <i>Tren Fortynbrasa</i></p> <p>A. Harbage, <i>Posłowie do „Makbeta”</i> (fragm.)</p> <p><u>fakultatywnie</u> jedna ze słynnych adaptacji filmowych</p>	<p>– streszcza (opowiada) przebieg wydarzeń ukazanych w <i>Makbecie</i></p> <p>– określa przestrzeń sceniczną, w której rozgrywa się akcja dramatu</p> <p>– charakteryzuje bohaterów <i>Makbeta</i>, ocenia ich decyzje, wskazuje motywy postępowania; stosuje słownictwo oceniające i wartościujące, uzasadnia swoje sądy</p> <p>– w znanych dramatach odnajduje topos życia- teatru i odnosi go do ogólnego obrazu człowieka i świata w twórczości Szekspira</p> <p>– wymienia kreacje najważniejszych postaci Szekspirowskich, krótko je charakteryzując (na podstawie podręcznika)</p> <p>– *przedstawia Hamleta jako jednego z najważniejszych bohaterów literatury europejskiej (wyjaśnia dlaczego)</p> <p>– *odwołując się do dramatu, wyjaśnia znaczenie słowa „hamletyzować”</p> <p>– określa, jakie postawy (koncepcje władzy) symbolizują Hamlet i Fortynbras w wierszu Herberta</p> <p>– przedstawia postać Szekspira, wykorzystując wiadomości z podręcznika, *a także samodzielnie znalezione dane z innych źródeł</p> <p>– przedstawia najważniejsze cechy dramatu Szekspirowskiego (złamanie zasad trzech jedności i decorum, budowa, bohaterowie, nowa koncepcja tragizmu itd.), odnosząc je do znanego utworu</p> <p><u>fakultatywnie</u> – wypowiada się na temat obejrzonej filmowej adaptacji dramatu Szekspira</p>	<p>– na podstawie poznanych utworów określa, jaka wizja człowieka i świata wyłania się z dramatów Szekspira; *odnosi ją do filozofii baroku</p> <p>– interpretuje <i>Makbeta</i> jako dramat władzy i namiętności ludzkich</p> <p>– opisuje przemiany zachodzące w psychice Makbeta i lady Makbet (odwołując się do tekstu i określając środki literackie, jakimi są ukazane)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego postacie Hamleta, Makbeta, Lady Makbet, Romea i Julii stały się ponadczasowymi „znakami” kultury europejskiej</p> <p>– interpretuje wiersz Herberta (sposób ukształtowania monologu lirycznego, podmiot liryczny i adresat, metaforyka, wartości itp.); wyjaśnia, na czym polega uniwersalność przeciwstawionych sobie postaw</p> <p>– charakteryzuje język i styl dramatu Szekspirowskiego (m.in. wskazuje słownictwo z różnych zakresów stylistycznych)</p> <p>– *w poznanym dramacie wskazuje obecność różnych konwencji stylistycznych (prowadzących do złamania zasady decorum)</p> <p>– porównuje dramat Szekspirowski z dramatem antycznym</p> <p>– podaje podstawowe wiadomości o teatrze elżbietańskim (na podstawie podręcznika *i samodzielnie znalezionych źródeł)</p> <p><u>fakultatywnie</u> – określa, w jakiej relacji do pierwowzoru literackiego pozostaje dzieło filmowe (np.</p>	<p>MED</p>
---	---------------	--	--	--	------------

		wybranego dramatu Szekspira, np.: <i>Tron we krwi</i> (reż. A. Kurosawa), <i>Hamlet</i> (reż. L. Olivier), <i>Otello</i> (reż. O. Welles, reż. F. Zeffirelli), <i>Romeo i Julia</i> (reż. F. Zeffirelli, reż. B. Luhrmann)	– wskazuje charakterystyczne środki filmowe służące przekazaniu idei dzieła – pisze recenzję filmu	kreacje postaci, przesłanie, wizja świata), wypowiada własne sądy i opinie – *porównuje język literatury i język filmu – *wskazuje filmowe środki wyrazu i określa ich funkcje; opowiada o warsztacie pracy reżysera filmowego	MED
„Na deskach świat oznaczających...” – temat fakultatywny	1	wybrany spektakl teatralny zrealizowany na podstawie dramatu Szekspira (ew. nagranie Teatru TV)	– komentuje obejrzany spektakl; przedstawia własne refleksje, stosując słownictwo oceniające i wartościujące – opowiada o swoich przeżyciach związanych z obejrzanym spektaklem – w swoich wypowiedziach poprawnie stosuje terminologię związaną z teatrem – wskazuje teatralne środki wyrazu i określa ich funkcje – ocenia sceniczne kreacje postaci i porównuje z literackimi pierwowzorami – pisze recenzję teatralną z wykorzystaniem właściwego słownictwa i frazeologii	– formułuje oceny estetyczne; uzasadnia własne sądy – porównuje spektakl z literackim pierwowzorem, uwzględniając różne elementy dzieła (przestrzeń sceniczna, bohaterowie, zdarzenia, kompozycja, warstwa ideowa) – określa, jaka jest reżyserska koncepcja dramatu wystawionego na scenie – *wskazuje teatralne środki wyrazu artystycznego i określa ich związek z koncepcją całości przedstawienia (inscenizacji); opowiada o warsztacie pracy reżysera teatralnego	MED
*Oryginał a przekład temat fakultatywny	*1F		– *wyjaśnia, czym jest przekład – *podaje przykłady sytuacji, w których dokonuje się przekładu ustnego i pisemnego – *podaje różne znaczenia słowa „przekład” – *wyjaśnia, czym jest przekład artystyczny	– *analizuje dwa różne przekłady tego samego fragmentu (np. na podstawie wybranego utworu Szekspira); wskazuje różnice	
Praca klasowa nr 3 wraz z poprawą	3				
2. Wobec śmierci i nieubłaganego upływu czasu					
Człowiek wobec śmierci i przemijania –	2 + *1	M. Sęp-Szarzyński, <i>Sonet I</i> ; * <i>Epitafium Rzymowi</i>	– interpretuje czytane wiersze, odnajdując w nich świadomość przemijania, nietrwałości, zmienności	– analizuje i interpretuje czytane wiersze, odnajdując w nich barokową wizję świata i człowieka	

<p>czyli o nietrwałości wszystkiego, co doczesne</p>		<p>D. Naborowski, <i>Krótkość żywota</i></p> <p>(A) *D. Naborowski, <i>Cnota grunt wszytkiemu</i> (fragm.)</p> <p>(A) *W. Potocki, <i>Wszystko, prócz cnoty, skazie i śmierci podległo</i> (fragm.)</p> <p>*H. King, <i>Rozmyślanie o północy</i></p> <p>J. Białostocki, <i>Człowiek i zwierciadło w malarstwie</i> (fragm.)</p> <p>(A) P. Ariès, <i>[Alegorie czasu i śmierci w twórczości siedemnastego wieku]</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo epoki zawierające motywy wanitatywne, np.: P. Claesz, <i>Martwa natura</i> F. Hals, <i>Młodzieniec</i></p>	<p>– rozpoznaje w czytanych wierszach i malarstwie topos marności (<i>vanitas</i>); określa wiążące się z nim znaczenia, wyjaśnia pochodzenie motywu i jego nazwy (Księga Koheleta)</p> <p>– w czytanych wierszach i malarstwie odnajduje, a następnie interpretuje symbole związane z toposem marności</p> <p>– (A) *określa miejsce cnoty w barokowej koncepcji człowieka oraz nietrwałości i marności spraw ziemskich</p> <p>– w czytanych wierszach wskazuje typowe dla baroku środki artystyczne (np. oksymoron, antyteza, paradoks, inwersja składniowa, przerzutnia, wyliczenia i nagromadzenia, kalambur, instrumentacja głoskowa) i określa ich funkcje</p> <p>– omawia znaczenia barokowych alegorii i symboli obecnych w poznawanych utworach literackich i obrazach (np. róża, zwierciadło)</p> <p>– porównuje sposoby ukazania tych samych idei i motywów (czas, śmierć, marność) w dziełach różnych sztuk (malarstwo, poezja) – za pomocą różnych tworzyw</p> <p>– podaje definicje gatunków literackich: epitafium, panegiryk, *sylwa</p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury naukowej dotyczącej sztuki baroku; *znalezione w nich informacje wykorzystuje do pogłębienia własnych interpretacji dzieł tej epoki</p>	<p>– wnioskuje, dlaczego topos marności zdominował kulturę baroku, *odwołując się do filozofii epoki</p> <p>– (A) *porównuje renesansowe i barokowe rozumienie cnoty</p> <p>– analizuje stylistyczne środki językowe występujące w czytanych wierszach (leksyka, frazeologia, ukształtowanie brzmieniowe, składnia)</p> <p>– *na podstawie wierszy Naborowskiego wyjaśnia, czym był manieryzm</p> <p>– *określa i interpretuje symbolikę róży w wierszu Naborowskiego</p> <p>– *podaje podstawowe informacje biograficzne o Naborowskim (na podstawie podręcznika)</p> <p>– odwołując się do konkretnych utworów, wyjaśnia, jaki jest związek stylu barokowego ze światopoglądem epoki</p> <p>– na podstawie poznanych utworów oraz literatury przedmiotu przygotowuje dłuższą wypowiedź na temat motywu marności w sztuce baroku; wygłasza ją na podstawie samodzielnie opracowanego konspektu</p> <p>– *na podstawie poznanych dzieł oraz literatury przedmiotu pisze esej pt. „Okrutna wyobraźnia twórców epoki baroku”</p>	
--	--	--	--	--	--

		<p>trzymający czaszkę Caravaggio, <i>Narcyz nad źródłem</i> J. de Valdes Leal, <i>Alegoria marności świata</i> <i>Taniec śmierci z kościoła Bernardynów w Krakowie</i></p>			
Dialogi poetów współczesnych z tradycją baroku	1	<p>J.M. Rymkiewicz, <i>Epitafium dla Rzymu</i> <i>Dlaczego właśnie klasycyzm?</i> – rozmowa z J.M. Rymkiewiczem</p>	<p>– interpretuje wiersz Rymkiewicza, dostrzegając związek utworu z tradycją baroku: obecność motywu <i>vanitas</i>, nawiązania do stylu barokowego – określa, w jaki sposób te same motywy i symbole wykorzystuje sztuka różnych czasów (na przykładzie poezji barokowej i wierszy Rymkiewicza) – czyta ze zrozumieniem wywiad z Rymkiewiczem</p>	<p>– analizuje i interpretuje czytane wiersze: formułuje hipotezy interpretacyjne, a następnie weryfikuje je po przeanalizowaniu poetyki utworu (ukształtowanie brzmieniowe, obrazy poetyckie, symbole itp.) – *przeprowadza interpretację porównawczą wierszy Sępa-Szarzyńskiego (<i>Epitafium dla Rzymu</i>) i Rymkiewicza (<i>Epitafium dla Rzymu</i>)</p>	
3. Wszystko jest iluzją. O estetyce barokowej					
Wszystko jest iluzją...	1	<p>J.A. Morsztyn, <i>Niestatek</i> *W. Potocki, <i>Niechaj śpi pijany</i> * P. Calderon de la Barca, <i>Życie jest snem</i> (fragm.) (A) *M.K. Sarbiewski, [<i>Niestety, ludzim się...</i>]</p>	<p>– interpretuje wiersze, wskazując w nich motyw zmienności, niestałości i złudzenia – w czytanych wierszach wskazuje środki stylistyczne tworzące barokową poetykę iluzji (inwersja, przerzutnia, *ekwiwokacja, kalambur, antyteza, oksymoron, paradoks); wyjaśnia, na czym one polegają – rozpoznaje styl barokowy w czytanych utworach i dziełach sztuki – odwołując się do konkretnych dzieł z podręcznika, wskazuje efekt iluzji w architekturze i malarstwie (iluzjonizm) – *w wierszu Potockiego oraz w dramacie Calderona wskazuje topos życia-snu; interpretuje go w kontekście barokowej wizji</p>	<p>– interpretuje barokową estetykę iluzji jako wyraz światopoglądu epoki (zakwestionowanie świadectwa ludzkich zmysłów) – rozpoznaje zasadę kompozycyjną wiersza J.A. Morsztyna i określa, jaka koncepcja piękna została w ten sposób zaprezentowana – określa wspólne znaczenia toposów: życia-snu, życia-teatru i <i>vanitas</i>, odnosi je do barokowej wizji świata i człowieka – *wymienia najważniejszych kompozytorów baroku; określa źródła popularności opery w tej epoce (na podstawie wiadomości z podręcznika) – (A) interpretuje wiersze Sarbiewskiego, Lubomirskiego i Naborowskiego w kontekście motywu iluzji; wskazuje różne znaczenia, jakie</p>	

		<p>(A) *S.H. Lubomirski, <i>Eklezjastes</i> (fragm.)</p> <p>(A) *D. Naborowski, <i>Cień</i></p> <p>K. Mrowcewicz, <i>Wielki sen</i> (fragm.)</p> <p>(A) *K. Mrowcewicz, [<i>Daniel Naborowski – poeta metafizyczny</i>]</p> <p>* Kartezjusz, <i>Medytacje o pierwszej filozofii</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY architektura: kościół San Carlo alle Quattro Fontane w Rzymie</p> <p>malarstwo: A. Pozzo, <i>Kopuła</i></p>	<p>świata, dostrzega jego związek z motywem <i>vanitas</i></p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragment książki Mrowcewicza</p> <p>– wyjaśnia pojęcie „eufemizm” i podaje jego przykłady</p> <p>– opisuje językowy obraz świata współczesnego: eufemistyczne sposoby określania śmierci, starości, cierpienia w kulturze współczesnej</p> <p>– podaje przykłady kalamburów i antytez (środków typowych dla stylu barokowego) we współczesnych tekstach kultury masowej</p> <p>– wyjaśnia podstawowe założenia racjonalizmu</p>	<p>się z nim wiążą w wierszach różnych poetów</p> <p>– (A) interpretuje metaforę cienia w wierszu Naborowskiego</p> <p>– (A) analizuje interpretację wiersza Naborowskiego autorstwa Mrowcewicza</p> <p>– streszcza fragment rozprawy Kartezjusza</p> <p>– *przedstawia postać Kartezjusza jako twórcy racjonalizmu – jednego z najważniejszych kierunków filozoficznych</p> <p>– *wyjaśnia znaczenie formuły <i>Cogito ergo sum</i></p>	F
Komedia ludzkich charakterów	4–5	<p>Molier, <i>Świętoszek</i> (dramat czytany w całości)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: P. Patel, <i>Widok</i></p>	<p>– streszcza przebieg wydarzeń ukazanych w <i>Świętoszku</i></p> <p>– charakteryzuje bohaterów dramatu Moliera, zwracając uwagę na elementy satyry społecznej</p> <p>– interpretuje <i>Świętoszka</i> jako komedię charakterów, odkrywając jednocześnie gorzką wymowę utworu</p> <p>– charakteryzuje postacie dramatu na podstawie</p>	<p>– interpretuje dramat Moliera jako demaskowanie przed widzem iluzji ludzkich postaw</p> <p>– w postaciach dramatu odnajduje charaktery epoki i jej realia społeczne: obłudny dewot, dewotka, relacje rodzinne, sposób zawierania małżeństw itp.</p> <p>– dostrzega sztuczność zakończenia i odkrywa zawartą w utworze przestrożę</p>	

		<p><i>pałacu w Wersalu</i> H. Rigaud, <i>Portret Ludwika XIV</i></p>	<p>analizy wskazanych fragmentów</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje środki artystyczne tworzące portrety bohaterów (np. karykaturę, wyolbrzymienie, środki tworzące komizm) – rozróżnia rodzaje komizmu (odnajdując je w dramacie): komizm sytuacyjny, językowy, postaci – dokonuje szczegółowej, ukierunkowanej analizy i interpretacji wskazanego fragmentu dramatu – wyjaśnia, na czym polega uniwersalna wymowa utworu Moliera – wyjaśnia znaczenia wyrazów: świętoszek, bigot, dewot – podaje podstawowe informacje o klasycyzmie francuskim XVII w. (na podstawie podręcznika *i samodzielnie znalezionych wiadomości z różnych źródeł), odnosząc je do konkretnych przykładów (np. układ ogrodów w Wersalu) 	<ul style="list-style-type: none"> – pogłębia charakterystykę Tartuffe’a, wskazując historyczne i uniwersalne uwarunkowania reprezentowanej przez niego postawy – wnioskuje, dlaczego postawę „świętoszka” autor uważa za szczególnie niebezpieczną społecznie – *podaje informacje o Moliere i jego czasach na podstawie podręcznika i samodzielnie znalezionych wiadomości z różnych źródeł; przedstawia je w postaci referatu ilustrowanego różnymi materiałami – wskazuje w *<i>Świętoszku</i> cechy dramatu klasycystycznego 	MED
Barokowa estetyka brzydoty	*1	<p>*W. Potocki, <i>Człowiek</i></p> <p>*Rembrandt, <i>Tusza wołowa w rzeźni</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – *interpretuje wiersz Potockiego, określając, jaką funkcję pełnią w nim motywy brzydoty i rozkładu – na podstawie informacji z podręcznika przedstawia poglądy filozofów XVII w. na piękno – porównuje wiersz Potockiego i obraz Rembrandta; określa, jaką funkcję pełni motywy brzydoty w każdym z nich 	<ul style="list-style-type: none"> – wiąże barokową fascynację brzydotą z filozofią epoki – wskazuje przykłady relatywności ocen estetycznych w sztuce współczesnej – wskazuje różne przykłady funkcjonowania motywów rozkładu, śmierci i brzydoty w sztuce baroku 	
Dzieła „rozmawiające” ze sobą temat <u>fakultatywny</u>	1	<p>S. Grochowiak, <i>Lekcja anatomii (Rembrandta)</i></p> <p>Rembrandt, <i>Lekcja anatomii doktora Tulpa</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – wiersz współczesnego poety odczytuje jako reinterpretację obrazu XVII-wiecznego malarza – w wierszu Grochowiaka rozpoznaje lirykę roli – interpretuje obraz i wiersz; formułuje wnioski na temat podobnych idei wyrażanych językiem różnych sztuk 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje wiersz współczesny 	

Cechy języka i stylu epoki baroku	1		<ul style="list-style-type: none"> – określa, jakie najważniejsze zmiany nastąpiły w języku polskim w okresie baroku (np. zanik samogłosek ścieśnionych, ustalenie się akcentu, zmiany w odmianie wyrazów itp.) – wskazuje wpływy łaciny na język epoki i wiąże je z modą językową panującą wśród ówczesnej szlachty – rozpoznaje makaronizmy i inne cechy stylu sarmackiego – wymienia najważniejsze cechy stylu barokowego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje cechy typowe dla języka XVII-wiecznej szlachty – wyjaśnia pojęcie „styl manierystyczny” 	
4. Dwie miłości – świat i Bóg					
Dwie miłości – świat i Bóg	2–3 + *1	<p>M. Sęp-Szarzyński, <i>Sonet V</i></p> <p>(A) *M. Sęp-Szarzyński, <i>Do Kasie</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Z. Morsztyn, <i>Emblema 51</i> (fragm.)</p> <p>D. Naborowski, <i>Na oczy królowny angielskiej</i></p> <p>J.A. Morsztyn, <i>O swej pannie, Do tejże, Do trupa</i></p> <p>*S. Twardowski, <i>Nadobna Paskwalina</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje czytane utwory, rozpoznając w nich charakterystyczne cechy stylu barokowego – na podstawie sonetu Sępa-Szarzyńskiego przedstawia rozdarcie między pragnieniem ziemskich rozkoszy a poczuciem ich nietrwałości – odwołując się do tekstów, wyjaśnia terminy: koncept barokowy, konceptyzm, marinizm – określa, na czym polegają koncepty stanowiące podstawę omawianych utworów; odnajduje i interpretuje ich puenty – wskazuje środki stylistyczne typowe dla poezji konceptycznej (np. porównanie, przeciwstawienie, paradoks, oksymoron, antyteza, gradacja, wyliczenie, nagromadzenie, kompozycja łańcuchowa, ekwiwokacja, *kalambur, figura sumacji) i określa ich funkcje – komentuje charakterystyczne cechy składni, leksyki i frazeologii czytanych utworów – *wskazuje powtarzające się w poezji barokowej motywy związane z miłością (ogień i lód, czary, służba, wojna, ogród itp.), określa 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje utwory, odnajdując w nich dramatyczny obraz egzystencji człowieka (*odwołuje się do kontekstu światopoglądowego epoki) – rozważa, w jaki sposób w czytanych tekstach zostały ukazane podstawowe problemy egzystencjalne: miłość, cierpienie, śmierć – *określa role, w jakich występuje podmiot liryczny wierszy (zakochany) i adresatka (kobieta) – wyjaśnia termin „akrostych” – podaje podstawowe wiadomości o najwybitniejszych twórcach barokowej poezji konceptycznej (J.A. Morsztynie, D. Naborowskim) – *prezentuje postać J.A. Morsztyna jako polskiego marinisty (na podstawie wiadomości i tekstów z podręcznika (A) oraz dostępnej literatury przedmiotu) – *porównuje sposób opisanego urody kobiecej we fragmencie romansu Twardowskiego <i>Nadobna Paskwalina</i> i fragmencie <i>Pieśni świętojańskiej o</i> 	

		<p>(A) *Sz. Zimorowic, z <i>Roksolanek...</i>: <i>Bellonia</i> (fragm.), <i>Amarant</i></p> <p>(A) *A. Karpiński, [O wierszu „Do Kasie” <i>Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego</i>]</p> <p>(A) *Cz. Hernas, [<i>Antynomie miłości w poezji Jana Andrzeja Morsztyna</i>]</p> <p>(A) *Cz. Hernas, [<i>Rozkosze miłości w poezji Szymona Zimorowica</i>]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: G. de La Tour, <i>Maria Magdalena</i>, G. Arcimboldo, <i>Jesień</i> (i inne dostępne obrazy) P. Rubens, <i>Ogród miłości</i>, <i>Porwanie córek Leukipposa</i></p>	<p>związane z nimi znaczenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – *odnajduje w czytanych tekstach (np. <i>Do trupa</i>) topos miłości i śmierci, interpretuje sposób jego ujęcia – na podstawie poznanych utworów opisuje konwencję barokowej miłości dworskiej – odwołując się do przykładów poezji i malarstwa, przedstawia sposób ukazywania kobiety w sztuce baroku – analizuje znaczenia dosłowne i przenośne związane z nazwami kolorów (w języku polskim) 	<p><i>Sobótce</i> Kochanowskiego (<i>Panna XI</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> – (A) *wyjaśnia, czym jest poezja emblematyczna (na podstawie wiersza Z. Morsztyna wraz z ryciną) – (A) czyta ze zrozumieniem analizy barokowej poezji miłosnej; znajduje informacje pogłębiające własne interpretacje czytanych wierszy – wskazuje przykłady wykorzystania konceptu w tekstach współczesnych reklam 	
Śmierć mówi: „I ja jestem w Arkadii...” –	1	N. Poussin, <i>Et in Arcadia ego</i>	<ul style="list-style-type: none"> – odnajduje topos Arkadii przedstawiony na obrazie Poussina – wskazuje topos Arkadii jako kontekst 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje obraz Poussina, wskazując jego cechy barokowe i określając sposób potraktowania przez malarza motywu Arkadii 	

		eseje o malarstwie historycznym, Wydawnictwo STENTOR				
5. W kręgu sarmatyzmu						
Dwa oblicza sarmatyzmu	3–4	<p>W. Potocki, <i>Wojna chocimska</i> (fragm.)</p> <p>J.Ch. Pasek, <i>Pamiętniki</i> (fragm.)</p> <p>*W. Potocki, <i>Veto albo nie pozwalam</i></p> <p>J. Tazbir, [<i>Na styku kultur i systemów politycznych</i>]</p> <p>(A) *J. Maciejewski, <i>Sarmatyzm jako formacja kulturowa</i> (fragm.)</p> <p>(A) *J. Pelc, <i>Różni Sarmaci i nie-Sarmaci</i> (fragm.)</p> <p>E. Bryll, <i>Portret sarmacki</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: sarmacki portret</p>	<p>– czyta wymienione utwory, odnajdując w nich świadectwo rodzimej kultury szlacheckiej (jako zapis obyczajów, stylu życia, mentalności, wyznawanych wartości itp.)</p> <p>– określa dwa oblicza sarmatyzmu wyłaniające się z czytanych utworów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • od umiłowania wolności – do samowoli • od waleczności i tradycji rycerskiej – do awanturnictwa i warcholstwa • od gościnności – do życia ponad stan • od przywiązania do tradycji – do ksenofobii • od religijności i katolicyzmu – do zabobonności <p>– we fragmencie <i>Wojny chocimskiej</i> rozpoznaje cechy oracji; określa, jakimi argumentami mówca stara się zachęcić szlachtę do walki</p> <p>– interpretuje obecność scen batalistycznych w różnych utworach; wnioskuje na ich podstawie o wartościach ważnych dla ówczesnej szlachty (etos rycerski)</p> <p>– określa, jaką rolę w systemie wartości sarmackiej szlachty odgrywała idea „przedmurza chrześcijaństwa”</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: Sarmata, sarmatyzm</p> <p>– wymienia gatunki literackie związane z nurtem sarmackim: pamiętniki, diariusze, listy, epos barokowy, charakteryzuje je na podstawie czytanych utworów</p> <p>– na podstawie stylu Paska wymienia</p>	<p>– omawia sarmatyzm jako rodzimą formację kulturową, przejawiającą się w różnych obszarach życia i kultury</p> <p>– *określa zespół wartości i postaw związanych z postacią Sarmaty: kult rycerskości, demokracja szlachecka, wolność, cnoty sarmackie: honor, przywiązanie do własnego dziedzictwa itp.</p> <p>– wskazuje inne – poza literaturą – zjawiska związane z kulturą sarmacką, np. dwór szlachecki, strój, ceremoniał (uczty, zaślubiny, pogrzeby itp.), portret trumienny itp.; krótko je charakteryzuje, *odnajdując w nich odzwierciedlenie ważnych dla Sarmatów wartości</p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury przedmiotu, wykorzystuje znalezione w nich informacje we własnych wypowiedziach na temat poznanych utworów</p> <p>– zbiera wiadomości dotyczące kultury sarmackiej z różnych źródeł; selekcjonuje, porządkuje i przetwarza znalezione informacje; buduje dłuższą wypowiedź (*referat)</p> <p>– objaśnia etymologię słów: Sarmata, sarmatyzm</p> <p>– *analizuje sceny batalistyczne w <i>Wojnie chocimskiej</i> i <i>Pamiętnikach</i> Paska pod względem słownictwa, frazeologii i składni</p> <p>– omawia cechy języka i stylu Paska; wskazuje barokową składnię zdań, makaronizmy i inne językowe wykładniki „ozdobności” i kwiecistości stylu</p> <p>– *w czytanych utworach zauważa obecność</p>		MED

		trumienny film – <u>fakultatywnie</u> : <i>Potop</i> , reż. J. Hoffmann	najważniejsze cechy polszczyzny szlacheckiej – w języku czytanych utworów wskazuje przykłady makaronizowania; wyjaśnia termin i pochodzenie zjawiska (rola łaciny w modelu kształcenia w kolegiach jezuickich) – określa stosunek do tradycji sarmackiej w wierszu Brylla	retoryki barokowej – interpretuje wiersze Brylla jako rozrachunek z dziedzictwem sarmatyzmu	
Spójność tekstu	1		– określa, na czym polega spójność tekstu, biorąc pod uwagę różne jej aspekty – wskazuje środki służące osiągnięciu spójności (wyrazy, formy gramatyczne) – redaguje tekst, dążąc do osiągnięcia spójności najbardziej funkcjonalnymi środkami	– wyjaśnia, na czym polega spójność semantyczna i pragmatyczna tekstu (bez terminologii) – tworzy tekst, w którym celowo stosuje środki zapewniające spójność	

Razem na barok: ok. 34 godz. (kształcenie w zakresie podstawowym)

OŚWIECENIE

Wprowadzenie do epoki oświecenia	1	J.L. David, <i>Portret małżonków Lavoisier</i>	– podaje najważniejsze – wstępne informacje o epoce oświecenia – wyjaśnia nazwę epoki – wyjaśnia terminy: racjonalizm, empiryzm, deizm, ateizm, libertynizm – przedstawia krótko najwybitniejszych filozofów epoki (Kartezjusz, Locke, Kant) – wskazuje kontekst historyczny epoki – wyjaśnia nazwę „oświecenie” oraz najważniejsze założenia myśli filozoficznej epoki: racjonalizmu i empiryzmu	– określa, jakie zmiany społeczne wpłynęły na kształt epoki oświecenia – opisuje obraz Davida, odnajdując w nim elementy typowe dla epoki oświecenia	
1. Czas rozumu					
„Wiek rozumu” – oświeceniowa	1 + *1	A. Naruszewicz, <i>Balon</i>	– określa, czym jest klasycyzm epoki oświecenia; dostrzega jego związek z filozofią	– analizuje ukazane w wierszu <i>Balon</i> obrazy człowieka ujarzmiającego przyrodę	

<p>wizja świata i miejsce w nim człowieka</p>	<p>(A) *A. Naruszewicz, <i>Hymn do Słońca</i> (fragm.)</p> <p>(A) *I. Kant, z <i>Krytyki praktycznego rozumu</i>: [Niebo gwiaździste nade mną, prawo moralne we mnie]</p> <p>(A) *B. Wolska, [Refleksje religijne i filozoficzne w „Hymnie do Słońca” Adama Naruszewicza]</p> <p>(A) *A. Anzenbacher, [Kantowskie pojęcie obowiązku w refleksji nad ludzką moralnością]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>architektura: pałac Na Wodzie w Łazienkach</p> <p>malarstwo: J. Wright of Derby, <i>Doświadczenie z pompą próżniową</i> J.C. Ibbetson, <i>Wzlot na balonie</i></p>	<p>racjonalizmu</p> <p>– interpretuje wiersz Naruszewicza jako pochwałę rozumu ludzkiego</p> <p>– w wierszu Naruszewicza i malarstwie epoki wskazuje kult rozumu ludzkiego, wiedzy i wynalazków; identyfikuje go z nową epoką (oświeceniem)</p> <p>– na podstawie wiersza <i>Balon</i> przedstawia cechy ody</p> <p>– wskazuje peryfrazy jako środki typowe dla stylu klasycystycznego</p> <p>– samodzielnie tworzy peryfrazy wskazanych pojęć</p> <p>– wskazuje charakterystyczne cechy stylu klasycystycznego w architekturze (pałac Łazienkowski), rzeźbie (Canova), malarstwie (David) i poezji (Naruszewicz, <i>Balon</i>, (A) <i>Hymn do Słońca</i>)</p> <p>– określa klasycyzm jako główny nurt artystyczny i myślowy oświecenia (obok sentymentalizmu i rokoka)</p> <p>– (A) *analizuje proponowaną interpretację <i>Hymnu do Słońca</i> Naruszewicza, sporządza jej streszczenie logiczne</p> <p>– (A) *na podstawie <i>Hymnu do Słońca</i> Naruszewicza charakteryzuje hymn jako gatunek klasycystyczny; określa cechy stylu utworu</p>	<p>– interpretuje wiersz, wykorzystując kontekst filozoficzny</p> <p>– charakteryzuje odę jako gatunek klasycystyczny</p> <p>– dostrzega w wierszu cechy stylu klasycystycznego (jasność, przejrzystość myśli, czystość stylu, zgodność z regułami gatunku)</p> <p>– omawia dzieła sztuki oświeceniowego klasycyzmu, wskazując typowe dla nich cechy i zasady estetyczne</p> <p>– *prezentuje sylwetki filozofów (Kartezjusz, Locke, (A) Kant) i krótko referuje założenia ich teorii (na podstawie podręcznika i materiałów fakultatywnych)</p> <p>– (A) *czyta ze zrozumieniem fragment dzieła Kanta</p> <p>– (A) *wyjaśnia kantowskie pojęcie obowiązku moralnego</p> <p>– *wygłasza na forum klasy wypowiedź na temat ważnych postaci oświecenia, prądów filozoficznych i artystycznych na podstawie samodzielnie zgromadzonych materiałów</p> <p>– (A) *interpretuje <i>Hymn do Słońca</i> w kontekście filozoficznym (Arystoteles, Tomasz z Akwinu)</p>	<p>F</p> <p>MED</p>
---	--	---	---	---------------------

Nauka – nadzieja czy zagrożenie dla ludzkości?	1	W. Szymborska, <i>Odkrycie</i>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wiersz Szymborskiej, sytuując go w kontekście oświeceniowego kultu rozumu, nauki i wynalazków – rozpoznaje w utworze środki stylistyczne i określa ich funkcje (anafora, paralelizm składniowy, powtarzający się czasownik) – na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów gromadzi argumenty do dyskusji na temat znaczenia rozwoju nauki i odkryć naukowych dla ludzkiej cywilizacji oraz zagrożeń, jakie niosą one ze sobą – wnioskuje, dlaczego poeta współczesna ma stosunek do nauki tak odmienny od oświeceniowego entuzjazmu 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje wiersz; uwzględnia jego kompozycję, powtórzenia w funkcji stylistycznej, zastosowaną stylizację – odczytuje obecną w wierszu ironię – przygotowuje się do debaty na temat: Szanse i zagrożenia związane z rozwojem nauki i techniki; znajduje w prasie różne artykuły związane z tą tematyką – uczestniczy w debacie klasowej; formułuje własne sądy – słucha uważnie wypowiedzi kolegów, poprawnie formułuje argumenty i kontrargumenty 	MED
Dlaczego ludzie oświecenia kochali ogrody?	1	S. Trembecki, <i>Sofijówka</i> (fragm.) (A) M. Skrzypek, [<i>Epikureizm w „Sofijówce”</i>] PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo i ryciny przedstawiające ogrody XVIII w.	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje fragment <i>Sofijówki</i>; przedstawia oświeceniową wizję świata jako ponadczasowego ładu – (A) *omawia koncepcję Wielkiego Zegara, do której nawiązuje Trembecki w <i>Sofijówce</i> – wyjaśnia terminy: ateizm, deizm, libertynizm (na podstawie podręcznika) – opisuje charakter i wygląd ogrodów epoki oświecenia (na przykładzie <i>Sofijówki</i>) – wyjaśnia, dlaczego ludzie oświecenia kochali ogrody 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje ogród jako synonim natury uporządkowanej – *przedstawia postać Trembeckiego – polskiego libertyna (na podstawie podręcznika) – na podstawie słowników podaje znaczenia dosłowne i przenośne wyrazu „ogród”, *wyjaśnia jego etymologię – przy pomocy słowników podaje różne znaczenia wyrazu „kultura”, *wyjaśnia jego etymologię 	
Gdy odważono się użyć rozumu	*1	*D. Diderot, <i>Kubuś Fatalista i jego pan</i> (fragm.) P. Hazard, <i>Kryzys świadomości europejskiej</i> (fragm.)	<ul style="list-style-type: none"> – *streszcza (opowiada) wydarzenia przedstawione w tekście Diderota – *wskazuje warstwę znaczeń parabolicznych utworu – *charakteryzuje bohaterów powiastki i określa postawy, jakie oni reprezentują – *wskazuje w tekście językowe wykładniki ironii 	<ul style="list-style-type: none"> – *interpretuje utwór Diderota jako powiastkę filozoficzną – *charakteryzuje powiastkę filozoficzną jako gatunek oświeceniowego krytycyzmu – *na podstawie podręcznika określa stosunek ludzi oświecenia (encyklopedystów) do władzy, religii i Kościoła, ich poglądy na społeczeństwo i naturę 	

			<ul style="list-style-type: none"> – *określa rolę dialogów w utworze – *wyjaśnia, jakim gatunkiem jest powiastka filozoficzna – *czyta ze zrozumieniem tekst naukowy – *wyjaśnia znaczenie wyrazów: encyklopedia, encyklopedyści, fatalista, fatalizm, krytycyzm – tworzy hasła encyklopedyczne wskazanych pojęć 	<ul style="list-style-type: none"> – *na podstawie podręcznika prezentuje postacie Diderota i innych encyklopedystów 	
Języki i teksty specjalistyczne	1		<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykładowe odmiany terytorialne i społeczne języka – określa, czym mogą się różnić między sobą różne odmiany języka – wyjaśnia, do czego są potrzebne języki specjalistyczne – wskazuje najważniejsze cechy języków specjalistycznych (terminologia, zapożyczenia, skróty i skrótowce, przewaga form rzeczownikowych) – rozpoznaje tekst specjalistyczny (określa jego rodzaj), wskazując charakterystyczne formy językowe 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia termin: socjolekt, podając przykłady – rozróżnia języki zawodowe (profesjonalne) od żargonów 	
2. O nowy, rozumny kształt państwa					
Patriotyzm czasów kłęski	1	<p>I. Krasicki, <i>Hymn do miłości ojczyzny</i></p> <p>(A) *S. Konarski, <i>Moralność człowieka uczciwego i dobrego obywatela</i> (fragm.)</p> <p>(A) *M. Klimowicz, <i>Stanisław Konarski i reforma szkolnictwa</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje hymn Krasickiego, dostrzegając w nim obraz patriotyzmu czasów kłęski – analizuje budowę utworu, wskazując jego klasycystyczny charakter (jasność, przejrzystość, ład, proporcja, symetria, równowaga) – analizuje słownictwo użyte w wierszu, wskazując czystość języka jako jedną z zasad utworu klasycystycznego – charakteryzuje hymn jako gatunek klasycystyczny – odnajduje zasady stylu klasycystycznego w malarstwie epoki (np. na obrazach Davida) 	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadza pełną analizę i interpretację hymnu Krasickiego – dostrzega w omawianym utworze językowe wykładniki elegancji stylu – przeprowadza interpretację porównawczą hymnu Krasickiego oraz obrazu Davida <i>Andromacha nad ciałem Hektora</i>; uwzględnia temat, wymowę, klasycystyczny charakter obu dzieł – w dziełach oświeceniowego klasycyzmu (np. w malarstwie Davida) wskazuje nawiązania do antyku (temat, motywy, gatunek, zasady estetyczne) 	

		<p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>grafika: J.P. Norblin, <i>Uchwalenie Konstytucji 3 maja</i></p> <p>malarstwo: obrazy Canaletta portrety ludzi epoki (np. króla Stanisława Augusta, I. Krasickiego) obrazy Davida jako przykłady klasycyzmu w malarstwie</p>	<p>– *wyjaśnia określenie „klasycyzm stanisławowski”</p> <p>– na podstawie podręcznika omawia działalność państwa w sferze kultury w czasach stanisławowskich: reformy (zwłaszcza reformę szkolnictwa), instytucje kulturalno-oświatowe</p> <p>– przedstawia początki polskiej publicystyki, wymienia najczęściej pojawiające się gatunki piśmiennictwa</p> <p>– na podstawie podręcznika omawia rolę teatru w oświeceniu, wymienia jego najważniejszych twórców i najbardziej znaczące utwory</p> <p>– wykorzystując wiadomości z historii, określa, jakie próby reform podejmowano w Polsce 2. połowy XVIII w. w celu ratowania państwa</p> <p>– na podstawie podręcznika podaje najważniejsze informacje o życiu i twórczości Krasickiego jako najwybitniejszego poety czasów stanisławowskich i przedstawiciela polskiego klasycyzmu</p> <p>– redaguje noty biograficzne najważniejszych postaci polskiego oświecenia oraz hasła encyklopedyczne pojęć związanych z tą epoką w Polsce, instytucji kulturalnych i społecznych</p> <p>– przedstawia walkę o czystość języka polskiego jako jedno z zadań Komisji Edukacji Narodowej i Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych</p>	<p>– odczytuje dzieła Canaletta jako obraz życia Warszawy czasów stanisławowskich i jako przykłady malarstwa klasycystycznego</p> <p>– *prezentuje samodzielnie znalezione informacje o ważnych instytucjach społeczno-kulturalnych powstałych w dobie oświecenia</p> <p>– *przedstawia (np. w postaci referatu) Stanisława Augusta Poniatowskiego i kulturę jego czasów, uwzględniając kontekst historyczny</p> <p>– *wygłasza referat na temat reform szkolnictwa w Polsce w XVIII w. (A) oraz na temat zasług Konarskiego</p> <p>– *na podstawie podręcznika oraz innych samodzielnie znalezionych źródeł prezentuje sylwetki najwybitniejszych postaci polskiego oświecenia (np. w formie: komentarza, gazetki klasowej, prezentacji multimedialnej)</p> <p>– przedstawia klasycystyczny ideał języka: jasność, czystość, precyzja, doskonałość, i odnajduje go w znanych utworach Krasickiego</p>	MED
O nowy, rozumny kształt państwa	2 + *1	<p>I. Krasicki, <i>Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki</i> (fragm. z podręcznika i inne)</p> <p>*J. Swift, <i>Podróż</i></p>	<p>– streszcza przytoczony w podręczniku fragment powieści Krasickiego</p> <p>– opisuje elementy świata przedstawionego czytanych utworów</p> <p>– rozpoznaje utopijny charakter wizji zaprezentowanych w utworach Krasickiego i</p>	<p>– wskazuje filozoficzne podstawy zasad funkcjonowania społeczeństw utopijnych opisanych w czytanych dziełach (krytycyzm epoki oświecenia, myśl społeczna encyklopedystów, a zwłaszcza idea tolerancji)</p> <p>– analizuje fragment dzieła Staszica,</p>	F

		<p><i>Guliwera</i> (fragm.)</p> <p>S. Staszic, <i>Przestrogi dla Polski</i> (fram.)</p> <p>J. Snopek, [<i>Oblicza oświeceniowych utopii</i>]</p> <p>(A) *S. Garciotti, [<i>Utopia literacka w twórczości Ignacego Krasickiego</i>]</p> <p>(A) *J. Locke, <i>List o tolerancji</i> (fragm.)</p> <p>(A) Ch. de Montesquieu, <i>O prawach w ogólności</i> (fragm.)</p> <p>(A) *S. Leszczyński, <i>Rozmowa Europejczyka z wyspiarzem z Królestwa Dumocala</i> (fragm.)</p>	<p>Swifta; charakteryzuje opisane przez pisarzy społeczeństwa utopijne</p> <p>– przypomina znaczenie terminów: utopia, państwo utopijne,</p> <p>– charakteryzuje program przebudowy państwa S. Staszica</p> <p>– rozpoznaje fragment prozy Staszica jako przykład retoryki oświeceniowej</p> <p>-wskazuje najważniejsze środki retoryczne i określa ich funkcje</p> <p>– charakteryzuje <i>Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki</i> jako pierwszą polską powieść (świat przedstawiony, akcja, bohater, narrator i narracja, warstwa ideowa i dydaktyczno-moralizatorski charakter utworu)</p> <p>– *określa, w jaki sposób w <i>Podróżach Guliwera</i> Swift przeprowadził krytykę angielskiego społeczeństwa i rządu</p> <p>– (A) *czyta ze zrozumieniem fragmenty publicystyki oświeceniowej</p> <p>– na podstawie literatury przedmiotu określa różne rodzaje oświeceniowych utopii, odnosząc je do czytanych fragmentów powieści</p> <p>– odwołując się do hasła z <i>Encyklopedii</i>, wyjaśnia, jak w oświeceniu rozumiana była tolerancja, porównuje to ze współczesnym jej rozumieniem</p>	<p>wskazując w nim środki typowe dla retoryki</p> <p>– (A) *porównuje przedstawione w powieściach ideały życia społecznego z poglądami Locke’a, Monteskiusza i Leszczyńskiego</p> <p>– *wskazuje paraboliczny charakter kreacji bohaterów <i>Podróży Guliwera</i> (kraina liliputów – kraina olbrzymów, szlachetne konie – prymitywne istoty ludzkie)</p> <p>– interpretuje oświeceniowe utopie jako zwierciadło, w którym odbijają się krytycznie ocenione cechy świata rzeczywistego</p> <p>– *wygłasza własne sądy na temat przedstawionego w utopiach modelu społeczeństwa, odwołując się do historii XX w.</p>	
<i>Mazurek Dąbrowskiego, czyli nowy wymiar patriotyzmu</i>	1 + *1	J. Wybicki, <i>Pieśń Legionów Polskich we Włoszech</i>	<p>– interpretuje <i>Pieśń Legionów Polskich we Włoszech</i>, zwracając uwagę na zaprezentowaną w niej nową koncepcję narodu</p> <p>– określa składniki utworu (zbiorowy podmiot liryczny, adresat, sytuacja liryczna, środki stylistyczne i językowe tworzące nastrój eip.)</p> <p>– analizuje warstwę językowo-stylistyczną oraz</p>	<p>– analizuje i interpretuje utwór, dostrzegając w nim etos narodu bez państwa</p> <p>– szerzej przedstawia postacie i wydarzenia historyczne przywołane w utworze, wskazując na kształtowanie się polskich mitów narodowych</p> <p>– *przeprowadza analizę porównawczą</p>	

			<p>budowę wersyfikacyjno-składniową (dostrzega prostotę i melodyjność budowy, a także zaburzenia rytmu wiersza)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje środki stylistyczne (powtórzenia, apostrofy, formy czasowników); określa rolę refrenu – wymienia bohaterów narodowych przywołanych w utworze i określa ich rolę – wskazuje nawiązania do twórczości ludowej – komentuje obraz zbiorowości i model patriotyzmu wyłaniający się z utworu (społeczeństwo demokratyczne) – *wskazuje w <i>Pieśni Legionów</i> cechy przełamujące oświeceniowy klasycyzm i kierujące go w stronę idei romantycznych 	<p><i>Hymnu do miłości ojczyzny</i> Krasickiego i utworu Wybickiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia (*referuje na podstawie samodzielnie znalezionych źródeł) okoliczności powstania pieśni, jej historię oraz wskazuje moment, kiedy stała się hymnem narodowym 	
3. Wątpliwości oświeconych					
Kryzys oświeceniowego optymizmu	1–2 + *1	Wolter, <i>Kandyd, czyli optymizm</i> (fragm. *lub lektura całego tekstu)	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza przygody Kandyda – interpretuje przedstawione w utworze wydarzenia, odczytując ich warstwę paraboliczną, sensy uniwersalne oraz aluzje do wydarzeń historycznych, instytucji społecznych itp. – charakteryzuje głównego bohatera, zwracając uwagę na jego imię znaczące oraz rolę, jaką odgrywa w utworze – interpretuje tytuł powiastki; wskazuje w <i>Kandydzie</i> elementy satyry, sarkazmu oraz ironii, będące wyrazem krytycyzmu – interpretuje zakończenie utworu, wyjaśniając słowa bohatera, iż „trzeba uprawiać nasz ogródek” – na podstawie <i>Kandyda</i> przedstawia cechy gatunkowe powiastki filozoficznej (bohater, narrator, świat przedstawiony) – *wskazuje związek utworu z filozofią epoki 	<ul style="list-style-type: none"> – utwór Woltera interpretuje jako polemikę z oświeceniowym optymizmem; przywołuje filozofię Leibniza i <i>List o Opatrzności</i> Rousseau – wskazuje w <i>Kandydzie</i> elementy gry literackiej oraz ironiczny dystans narratora wobec świata przedstawionego – *prezentuje autora powiastki na tle epoki oświecenia (i kontrowersje wokół jego postaci) – *wyjaśnia określenie „wolterianizm” – analizuje język utworu; wskazuje językowe przejawy dowcipu, sarkazmu, ironii – *wskazuje wpływ powiastki filozoficznej na kształtowanie się pierwszych powieści europejskich (wskazuje podobieństwa kompozycji, kreacji i roli bohatera itp.) 	F
					F

			(racjonalizm, polemika z filozofią optymizmu, deizm)		
„Satyra prawdę mówi...”, czyli realizacja oświeceniowej zasady „bawiać – uczyć”	1–2 + *1	<p>I. Krasicki, <i>Pijaństwo</i> i inne satyry (poznane w gimnazjum), np. <i>Do króla</i>, <i>Żona modna</i></p> <p>(A) *A. Naruszewicz, <i>Wiek zepsuty</i></p> <p>(A) *M. Klimowicz, [<i>Wokół satyr Ignacego Krasickiego</i>]</p> <p>(A) I. Krasicki, <i>Monachomachia</i> (fragm.)</p> <p>(A) *M. Klimowicz, [<i>„Monachomachia” – mistrzowska parodia</i>]</p> <p>(A) *Z. Goliński, <i>Poemat heroikomiczny</i> (fragm.)</p> <p>M. Jastrun, <i>Pijaństwo</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: W. Hogarth, <i>Modne małżeństwo</i></p>	<p>– relacjonuje treść satyr, wskazuje sposoby portretowania postaci</p> <p>– określa, co jest ośmieszane i skrytykowane w czytanych utworach</p> <p>– omawia sposoby kształtowania formy utworu: dialogowość, obrazki obyczajowe, retoryczność stylu (przytacza właściwe fragmenty)</p> <p>– wskazuje przykłady komizmu, sarkazmu i ironii</p> <p>– przedstawia satyrę jako gatunek literacki (na konkretnych przykładach) i jako konwencję estetyczną</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega dydaktyczno-moralizatorski charakter czytanych utworów</p> <p>– opisuje obraz Hogartha, rozpoznając jego satyryczny charakter</p> <p>– (A) na przykładzie <i>Monachomachii</i> wyjaśnia, jakim gatunkiem jest poemat heroikomiczny</p> <p>– (A) na konkretnych fragmentach <i>Monachomachii</i> pokazuje elementy satyry oraz łamania zasady decorum</p> <p>– (A) *czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury przedmiotu (np. Klimowicza)</p> <p>– w związku z wierszem Jastruna komentuje pijaństwo jako dziedzictwo kultury sarmackiej</p> <p>– interpretuje wiersz współczesny, uwzględniając jego kontekst literacki i kulturowy (satyry Krasickiego)</p>	<p>– *interpretuje satyry Krasickiego, sytuując je w kontekście filozoficznym i kulturowym (racjonalizm, klasycyzm; niemożność racjonalnego uporządkowania świata trawionego chorobami ludzkiej głupoty i podłości)</p> <p>– na podstawie znanych satyr określa, jaki był stosunek poetów oświecenia do dziedzictwa sarmatyzmu; wnioskuje dlaczego</p> <p>– charakteryzuje język i styl czytanych satyr</p> <p>– wskazuje aforyzmy i sentencje typowe dla stylu Krasickiego</p> <p>– na obrazie Hogartha wskazuje typowe dla malarstwa środki artystyczne służące satyrze (deformacja, karykatura)</p> <p>– (A) wskazuje antyczny rodowód poematu heroikomicznego</p> <p>– wnioskuje, dlaczego satyra i poemat heroikomiczny były popularnymi gatunkami oświecenia (uwzględnia postulat epoki: „bawiać – uczyć”)</p> <p>– (A) *sporządza streszczenie logiczne przeczytanych fragmentów literatury przedmiotu (Klimowicz, Goliński)</p> <p>– (A) *w różnych źródłach znajduje wiadomości pogłębiające własne interpretacje oświeceniowych utworów</p> <p>– (A) *cytuje literaturę przedmiotu w pracach pisemnych, prawidłowo sporządza przypisy</p> <p>– analizuje i interpretuje wiersz współczesny; formułuje hipotezę interpretacyjną i weryfikuje ją na podstawie analizy</p>	F
Jaka wizja	2 + *1	I. Krasicki, z <i>Bajek</i> :	– analizuje wskazane bajki Krasickiego,	– analizuje i interpretuje bajki Krasickiego,	MED

świata wyłania się z bajek Ignacego Krasickiego?		<p><i>Wstęp do bajek, Jagnię i wilcy, Ptaszki w klatce, Przyjaciel, Dewotka</i></p> <p>(A) I. Krasicki, z <i>Bajek nowych: Filozof, Platon</i></p> <p>W. Borowy, <i>O poezji XVIII wieku. Krasicki</i> (fragm.)</p>	<p>zwracając uwagę na ich przejrzystą (symetryczną, „matematyczną”) strukturę – zgodną z zasadami estetyki klasycystycznej</p> <p>– swoimi słowami formułuje przesłania dydaktyczno-moralizatorskie bajek (morały – wypowiedziane wprost lub „domyślne”)</p> <p>– przedstawia bajkę jako gatunek klasycystyczny, wskazując m.in. charakter dydaktyczny, morał, puentę, alegoryzm, lapidarność itp.</p> <p>– rozróżnia bajki narracyjne i epigramatyczne</p> <p>– wskazuje w czytanych tekstach aforyzmy i sentencje typowe dla stylu Krasickiego</p> <p>– czyta ze zrozumieniem esej naukowy</p> <p>– w dłuższej wypowiedzi (np. w formie rozprawki lub *eseju) opisuje pesymistyczną wizję świata wyłaniającą się z bajek Krasickiego</p> <p>– *syntetycznie przedstawia sylwetkę twórczą Krasickiego; wykorzystuje informacje uzyskane z różnych źródeł</p>	<p>uwzględniając ich styl i moralizatorskie przesłanie</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: alegoryzm (alegoryczny), aforyzm, sentencja (sentencjonalność stylu)</p> <p>– przedstawia sylwetkę Krasickiego jako najwybitniejszego polskiego poety oświecenia</p> <p>– pisze rozprawkę (*esej) pt. „Jaka wizja świata wyłania się z bajek i satyr I. Krasickiego?”; wykorzystuje literaturę przedmiotu, prawidłowo sporządza przypisy i zestawienie bibliograficzne, przytacza cytaty</p>	MED
Cechy języka i stylu epoki oświecenia	1		<p>– wskazuje liczne zanieczyszczenia języka i zapożyczenia – barokowe makaronizmy oraz modę na francuszczyznę – jako cechy XVII- i XVIII-wiecznej polszczyzny oraz pole pracy pisarzy oświecenia</p> <p>– przedstawia cechy stylu klasycystycznego</p> <p>– wskazuje najważniejsze cechy stylu klasycystycznego w poznanych utworach oświeceniowych</p> <p>– odwołując się do utworów oświeceniowych, wyjaśnia terminy: styl wysoki, styl niski</p> <p>– rozpoznaje styl sentymentalny</p>	<p>– podaje przykłady XVIII-wiecznych zapożyczeń francuskich i wyjaśnia ich źródła</p> <p>– wyjaśnia termin galicyzmy</p> <p>– wyjaśnia, jakie wartości przeciwstawiali pisarze oświecenia stylowi barokowemu (i dlaczego)</p> <p>– wyjaśnia terminy: styl sentymentalny, styl rokokowy</p> <p>– podaje cechy stylu sentymentalnego i stylu rokokowego</p> <p>– przedstawia różnice między stylem klasycystycznym a sentymentalnym</p>	
4. Czucie i wiara w epoce rozumu					
Czucie i wiara w	*1	*J.J. Rousseau,	– *wyjaśnia, o jaką „prawdę uczuć” chodziło	– *na podstawie powieści i malarstwa	

<p>epoce rozumu. Człowiek częścią natury. Natura jako raj utracony</p>		<p><i>Wyznania</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: F. Boucher, <i>Jesień pasterzy</i> H. Robert, <i>Ruiny Łuku triumfalnego</i></p>	<p>autorowi <i>Wyznań</i> i jaką funkcją pełni jego szczerłość</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie czytanego fragmentu wyjaśnia, jak sentymentalisci pojmowali człowieka i człowieczeństwo – *wskazuje cechy stylistyczne XVIII-wiecznych opisów uczuć – *podaje określenia składające się na uczuciowość sentymentalną (czułość, tkliwość, łzawość, prostota) – *przedstawia sentymentalizm jako prąd artystyczny oświecenia (na podstawie podręcznika) – *prezentuje (ogólnie) postać Rousseau i jego hasło powrotu do natury 	<p>przedstawia człowieka i świat jego przeżyć wewnętrznych jako pole zainteresowania sztuki sentymentalnej</p> <ul style="list-style-type: none"> – w czytanych fragmencie odnajduje cechy powieści psychologicznej – *przedstawia Rousseau jako patrona sentymentalistów; krótko streszcza jego poglądy na naturę (na podstawie podręcznika oraz samodzielnie znalezionych informacji) i wnioskuje, jaki miały one wpływ na kształtowanie się sentymentalizmu 	<p>F</p>
<p>„Serce czułe i piękne wzory”, czyli sielanka sentymentalna. Człowiek częścią natury. Natura jako raj utracony</p>	<p>2– 3</p>	<p>F. Karpiński, <i>Do Justyny. Tęsknoś na wiosnę, Przypomnienie dawnej miłości</i></p> <p>T. Kostkiewiczowa, [<i>Motywy i tematy literatury sentymentalnej</i>] (fragm.)</p> <p>(A) *T. Kostkiewiczowa, [<i>Sentymentalizm w literaturze i filozofii</i>]</p> <p>PROPONOWANE</p>	<ul style="list-style-type: none"> – głośno czyta wiersze, wydobywając ich melodykę – określa temat, nastrój, charakter czytanych utworów – charakteryzuje postać nadawcy (podmiotu lirycznego), opisując jego uczucia i sposób ich wyrażenia – wskazuje paralelizm między światem natury i przeżyciami ludzkimi (np. <i>Do Justyny</i>) – wskazuje środki stylistyczne: powtórzenia, paralelizmy składniowe, epitety; określa ich funkcje – na podstawie czytanych utworów przedstawia cechy sielanki sentymentalnej – dostrzega w sielankach nawiązania do ludowej pieśni – w czytanych utworach literackich i w malarstwie rozpoznaje topos Arkadii – określa sposób kształtowania przestrzeni 	<ul style="list-style-type: none"> – ukazuje wpływ poglądów filozoficznych (powrót do natury Rousseau) na literaturę i sztukę – analizuje i interpretuje sielanki sentymentalne, zwracając uwagę na ukazaną w nich uczuciowość sentymentalną, związek z naturą i stylizowaną „prostotę” – porównuje sposób ukazania natury i człowieka w sielankach oraz w malarstwie sentymentalnym – wnioskuje, dlaczego twórcy sentymentalizmu tak często nawiązywali do motywu Arkadii – przedstawia sielankę jako ważny gatunek sentymentalizmu – opisuje ogród angielski i wnioskuje, dlaczego w XVIII w., w związku z rozwojem sentymentalizmu, pojawiła się moda na ten typ ogrodu 	<p>F</p> <p>MED</p>

		<p>KONTEKSTY sztuka ogrodów: zdjęcia parku sentymentalnego (np. Puławy, Arkadia, Nieborów)</p> <p>malarstwo: J.P. Norblin, <i>Kąpiel w parku</i> Z. Vogel, <i>Ogród Aleksandry Ogińskiej w Siedlcach</i></p>	<p>arkadyjskiej w malarstwie i utworach literackich (*wskazuje środki artystyczne właściwe dla każdej ze sztuk)</p> <p>– opisuje park sentymentalny, wskazując jego charakterystyczne elementy (budowle) i określając ich znaczenia; *odwołuje się do przykładów</p> <p>– przedstawia kult pamiątek (także narodowych) jako cechę polskiego sentymentalizmu</p> <p>– czyta ze zrozumieniem tekst Kostkiewiczowej</p> <p>– wymienia główne tematy i motywy literatury sentymentalnej</p> <p>–*na podstawie podręcznika krótko prezentuje sylwetki poetyckie Karpińskiego i Książnika; podkreśla ich związek z Puławami</p>	<p>– *znajduje w dostępnych źródłach wiadomości o Puławach jako ośrodku polskiego sentymentalizmu: o trybie życia, rozrywkach, zabawach, słynnych postaciach; opracowuje prezentację (np. referat z wykorzystaniem ilustracji)</p> <p>– (A) *czyta fragmenty literatury przedmiotu; zawarte w nich informacje wykorzystuje we własnych wypowiedziach (ustnych i pisemnych) na temat utworów sentymentalnych</p>	
Najsłynniejsza kolęda polska	1	<p>F. Karpiński, <i>Pieśń o narodzeniu Pańskim</i></p> <p>(A) F. Karpiński, <i>Pieśń poranna</i>, <i>Pieśń wieczorna</i></p> <p>(A) *Cz. Zgorzelski, [<i>Liryka religijna Franciszka Karpińskiego</i>]</p>	<p>– interpretuje pieśń jako przykład poezji religijnej epoki oświecenia</p> <p>– określa relacje między Bogiem a człowiekiem ukazane w kolędzie, (A) a także w innych pieśniach religijnych Karpińskiego</p> <p>– wskazuje w czytanej utworze środki stylistyczne (np. apostrofy, wykrzyknienia, antytezy, oksymorony) i określa ich funkcje</p> <p>– *czyta ze zrozumieniem literaturę przedmiotu; wykorzystuje znalezione informacje we własnych wypowiedziach ustnych i pisemnych</p>	<p>– wskazuje religijność jako ważną cechę polskiego sentymentalizmu</p> <p>– analizuje język <i>Pieśni o narodzeniu Pańskim</i> (słownictwo i jego zakresy stylistyczne, składnię, frazeologię)</p> <p>– *dostrzega w pieśni elementy poetyki baroku (np. antytezy, oksymorony)</p> <p>– na podstawie analizy utworu oraz słów poety przywołanych w podręczniku wskazuje dydaktyczny zamysł pieśni</p>	
Dialogi poetów współczesnych z tradycją sentymentalizmu	1	<p>Cz. Miłosz, <i>Piosenka pasterska</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY motyw Arkadii w</p>	<p>– interpretuje wiersz, rozpoznając ukazany w nim arkadyjski obraz natury</p> <p>– wiąże tytuł wiersza <i>Piosenka pasterska</i> z motywem Arkadii jako krainy pasterzy</p> <p>– odczytuje metaforyczną warstwę wiersza</p> <p>– wyjaśnia symbolikę ogrodu, odwołując się</p>	<p>– analizuje i interpretuje wiersz: formułuje hipotezę interpretacyjną, a następnie weryfikuje ją na podstawie analizy</p> <p>– wiąże tytuł wiersza <i>Piosenka pasterska</i> z etymologią nazwy gatunku (bukolika – od gr. <i>bukolos</i> – pasterz); podaje inne nazwy</p>	

		literaturze i malarstwie	m.in. do wiadomości o epoce oświecenia – wskazuje powtórzenia i określa ich funkcję (piosenka) – przedstawia pochodzenie i znaczenia toposu Arkadii	(sielanka, idylla) i wyjaśnia ich znaczenia – odwołując się do przykładów (literatura, malarstwo, inne dziedziny sztuki), wyjaśnia jakie jest miejsce toposu Arkadii w kulturze europejskiej	
Praca klasowa nr 4 wraz z poprawą	3				

Razem na oświecenie: ok. 24 godz. (kształcenie w zakresie podstawowym)